

Adoptierapport Nederland

Sedert 1 november 1956 is het in Nederland mogelijk om een kind te adopteren. Adoptie is in de Nederlandse wet destijds geïntroduceerd als een maatregel van kindbescherming. De wetgeving omtrent adoptie is opgenomen in Titel 12 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, hierna te noemen BW. In de Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie, Wobka, is de adoptie van kinderen uit het buitenland geregeld.¹

Adoptie als maatregel van kindbescherming diende de belangen van het kind te beschermen. In die tijd kwam het regelmatig voor dat ouders niet meer in staat waren om voor hun kinderen te zorgen. De adoptiewetgeving is dus destijds niet gemaakt ten behoeve van het belang van de adoptanten. Adoptanten hebben wel gebruik kunnen maken van deze wetgeving, namelijk om zekerheid te creëren ten aanzien van hun gezin waarin het kind als pleegkind was opgenomen.²

Na de invoering van de adoptiewetgeving in 1956 zijn de voorwaarden voor adoptie regelmatig verlicht, vanwege de invloed van art. 8 jo art. 12 EVRM en art. 21 IVRK. Uit deze artikelen vloeit voort dat het belang van het kind en de bescherming van family life belangrijke beginselen zijn voor adoptie.³ Naast de verlichting van de voorwaarden voor adoptie is de wetgeving ruimer geworden. Deze verruiming volgt uit de invoering van eenouderadoptie, partneradoptie en de mogelijkheid van adoptie door echtparen en partners van hetzelfde geslacht. Door de wijzigingen is het doel van adoptie verschoven naar de mogelijkheid voor wensouders om een afstammingsrelatie met een kind te krijgen. Het kindbeschermingsbelang speelt nog slechts een rol bij de beantwoording van de vraag of adoptie kan worden toegestaan.⁴

De Nederlandse wetgeving gaat uit van sterke adoptie. Dit betekent dat het kind met de adoptieouder(s) en zijn(hun) bloedverwanten door adoptie in familierechtelijke betrekking tot elkaar komen te staan en tegelijkertijd houden de familierechtelijke betrekkingen tussen het kind en zijn oorspronkelijke ouders en bloedverwanten op te bestaan (art. 1:229 BW).

De tegenstelling van sterke adoptie is zwakke adoptie. Bij deze vorm van adoptie worden de juridische banden met de familie niet of niet geheel verbroken.⁵

A. Juridische analyse

1. Omschrijf kort het nationale adoptieproces (Nationaal adoptie ouders-nationaal kinderen).

a. Wat zijn de verschillende stadia?

¹ Wet van 9 december 1988, Stb 566.

² Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.) p. 281.

³ Van Maas de Bie 2006, p.33.

⁴ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p.273.

⁵ Schmidt 1996, p.127 e.v. ,Van Mourik & Nuytinck 2006, p.188.

- b. Wanneer moet er een rechterlijk besluit volgen en wat is dan het onderwerp van de beslissing? (geschiktheid om te adopteren, bevestiging van de adoptie etc.)**
- c. Wat zijn de instanties waar men terecht kan en in welke stadia van het proces worden zij ingeschakeld?**

Introductie

Bij de adoptie van een in Nederland woonachtig kind gelden thans de bepalingen van titel 12 van Boek 1 Burgerlijk Wetboek.⁶

De wetgeving omtrent adoptie is na de invoering in 1956 ingrijpend gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen zijn in werking getreden op 1 april 1998.⁷ Bij de invoering van het nieuwe afstammingsrecht is toen ook een nieuwe adoptieregeling van kracht geworden. De betreffende wijzigingen zijn:

- de adoptie door één persoon alleen;
- partneradoptie (voorheen stiefouderadoptie) is opgenomen als een vorm van eenouderadoptie en heeft geen aparte status meer;
- de mogelijkheid van adoptie door ongehuwden van verschillend geslacht;
- ook postume adoptie is een vorm van eenouderadoptie geworden, er is geen aparte regeling meer voor opgenomen;⁸
- art. 1:227 BW hield in dat adoptie, gelet op de verbreking van de banden met de ouder(s) en de bevestiging van nieuwe banden met de adoptieouder(s), in het kennelijk belang van het kind moest zijn. De definitie van banden, waaronder naast feitelijke ook juridische betrekkingen konden worden afgeleid, leidde tot misverstanden. De nadere omschrijving van het kennelijk belang van het kind is uit de wet verdwenen. Hierdoor is in de wet opgenomen, dat vast moet komen te staan dat de adoptie in het kennelijk belang is van het kind;⁹
- het suspensief vetorecht is vervallen. Dit vetorecht had betrekking op de bevoegdheid van de rechter om voorbij te gaan aan de tegenspraak van een ouder bij een herhaald verzoek om adoptie, twee jaar na een eerder afgewezen verzoek;
- niet langer is vereist dat de adoptant bij eenouderadoptie of één van beide adoptanten bij adoptie door twee personen tezamen, belast is met het gezag over het kind. Vereist is wel dat de ouders van het kind niet langer het gezag uitoefenen;
- de eis van vijf jaar huwelijk van de adoptieouders is vervallen. Bij tweepersoonsadoptie wordt vereist dat de twee adoptanten drie jaren hebben samengeleefd.¹⁰

Na 1998 is de wetgeving omtrent adoptie nogmaals gewijzigd. De betreffende wijzigingen zijn bij wet van 21 december 2000¹¹ op 1 april 2001 in werking getreden. Deze wet heeft alleen betrekking op adoptie van kinderen in Nederland. Art. 1:127 BW is daarbij aangevuld

⁶ Van Mourik & Nuytinck 2006, p.188.

⁷ Wet van 24 december 1997, Stb 1997, 772.

⁸ Koens & Vonken 2008, (T&C Pers.- en fam.), p.283-284.

⁹ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 219-220.

¹⁰ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p.284,293.

¹¹ Stb. 2001,10.

met de voorwaarde, dat vast moet komen te staan dat het kind niets meer van zijn oorspronkelijke ouders te verwachten heeft of zal krijgen. Tevens is sindsdien adoptie mogelijk geworden voor twee personen tezamen van hetzelfde geslacht. Voor interlandelijke adoptie blijft de voorwaarde bestaan, dat de adoptieouders van verschillend geslacht en gehuwd moeten zijn (art. 1 Wobka).

De achterliggende gedachte bij de invoering van de wet was, dat een minderjarige, die in een duurzame relatie van twee mannen of twee vrouwen wordt opgevoed, in juridisch opzicht recht op bescherming heeft in die relatie.¹²

Op dit moment is wetsvoorstel 30 551 in behandeling.¹³ De strekking van dit wetsvoorstel beoogt, door wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, de procedure van eenouderadoptie te verkorten, daarnaast worden de voorwaarden voor adoptie versoepeld voor zover het gaat om adoptie van een door en ten gevolge van kunstmatige bevruchting verwekt kind dat is of wordt geboren binnen de relatie van de ouder en de adoptant. Het wetsvoorstel beoogt voorts de Wobka te wijzigen, teneinde adoptie van een buitenlands kind door echtgenoten van gelijk geslacht tezamen mogelijk te maken, waarmede wordt voorzien in de gelijke behandeling tussen echtgenoten van verschillend en gelijk geslacht.¹⁴ Het wetsvoorstel beoogt zoveel mogelijk gelijkstelling met de situatie door erkenning of met van rechtswege door geboorte ontstaan ouderschap.

Hieronder volgt een overzicht van de voorgestelde wijzigingen:

- De samenlevingstermijn van drie jaar in art. 1:227 lid 2 BW, dient niet te gelden als het kind is of wordt geboren binnen de relatie van de adoptant en de ouder van het kind. Hiervan is sprake wanneer het kind wordt geboren in de relatie van zijn moeder en de vrouwelijke partner van de moeder. Hierdoor kan het juridisch ouderschap in een zo vroeg mogelijke en tijdige periode, namelijk met ingang van de geboorte, worden gevestigd;
- Een versoepeling van de voorwaarden voor adoptie, indien het gaat om een kind dat verwekt is ten gevolge van kunstmatige donorbevruchting en een verklaring van de Stichting Donorgegevens Kunstmatige Bevruchting kan worden overlegd. Uit deze verklaring, overigens geanonimiseerd, moet blijken dat het kind op deze wijze is verwekt. Deze wijziging wordt voorgesteld, omdat de positie van de anonieme donor anders is dan die van de bekende donor of de verwekker. In deze gevallen kan toewijzing van het adoptieverzoek uitgangspunt zijn. Als de adoptie kennelijk niet in het belang van het kind is of niet wordt voldaan aan de gestelde voorwaarden van art. 1:228 BW, kan de adoptie worden afgewezen, omdat de mogelijkheid tot afwijzing in stand dient te blijven;
- De verzorgingstermijn van eenouderadoptie (art. 1:228 lid 1 sub f BW) wordt verkort van drie naar één jaar. Op deze wijze wordt de verzorgingstermijn bij eenouderadoptie gelijkgesteld met de verzorgingstermijn bij adoptie door twee personen tezamen;

¹² Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 284.

¹³ Kamerstukken II 2005/06,30 551, nr.2, p.1-2 & nr.3, p. 1-5.

¹⁴ <http://www.recht.nl/familierecht/wetsvoorstellen> , 25 juni 2008.

- Terugwerkende kracht van de adoptie tot het tijdstip van geboorte van het kind, indien het kind is geboren binnen de relatie van de ouder en de adoptant en de adoptie vóór de geboorte van het kind is verzocht, of indien de adoptie uiterlijk binnen zes maanden na de geboorte van het kind is verzocht. Het voorgaande is niet van toepassing indien vóór de adoptie familierechtelijke betrekkingen waren gevestigd tussen het kind en een andere ouder en deze door de adoptie zijn verbroken. Is in de voorgaande situaties de adoptant overleden, dan kan toch de adoptie worden uitgesproken.
- Vervanging in art. 1 Wobka van: "de echtgenoten van verschillend geslacht" door "echtgenoten". Op deze wijze wordt adoptie van een buitenlands kind door echtgenoten van gelijk geslacht tezamen mogelijk. Voorwaarde voor deze adoptie is dan wel, dat het land van herkomst een kind beschikbaar stelt voor adoptie door echtgenoten van gelijk geslacht tezamen.

In de praktijk zijn de mogelijkheden van adoptie van een kind dat in Nederland is geboren beperkt, aangezien er weinig Nederlandse kinderen na hun geboorte ter adoptie worden aangeboden. Daarom richten veel kinderloze echtparen zich op het buitenland. In de meeste gevallen gaat het bij nationale adopties om de adoptie door de partner van de ouder, partneradoptie. De procedure die bij deze vorm van adoptie dient te worden gevolgd, loopt via de rechtbank. De Raad voor de Kinderbescherming kan de rechtbank bij dit soort adopties adviseren. Bij partneradoptie dient gewezen te worden op de termijn van opvoeding en verzorging van het kind. Art. 1:228 lid 1 sub f BW bepaalt dat bij adoptie door de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel van de ouder die het kind adopteert, geldt dat de adoptant en die ouder het kind gedurende ten minste één jaar hebben verzorgd en opgevoed, tenzij het kind wordt geboren in de relatie van de moeder met een vrouwelijke levensgezel. Het is in die situatie niet in het belang van het kind om te verlangen dat het eerst een jaar lang wordt verzorgd en opvoed.¹⁵ Zie in dit verband ook de aanbevelingen van de commissie Kalsbeek.¹⁶

Procedure nationale adoptie

Hieronder volgt de omschrijving van de adoptie door in Nederland woonachtige personen, die een in Nederland geboren kind adopteren, dat na de geboorte door zijn/haar ouders is afgestaan. Bij de uitwerking van deze paragraaf is gebruikgemaakt van de reacties van de Raad voor de Kinderbescherming, de Stichting Adoptievoorzieningen en het Ministerie van Justitie op de vragenlijst en de website van de Raad voor de Kinderbescherming.¹⁷

1. Afstandsverklaring

Wanneer een moeder (eventueel samen met haar partner) overweegt om afstand te doen van haar kind, kan zij voor hulp en begeleiding terecht bij de Stichting Ambulante Federatieve

¹⁵ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 291.

¹⁶ Commissie lesbisch ouderschap en interlandelijke adoptie, Rapport Interlandelijke adoptie "Alles van waarde is weerloos", 29 mei 2008.

¹⁷ <http://www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=4215>, 29 mei 2008.

Instelling voor Ongehuwde Moeders, hierna FIOM, of de Vereniging ter Bescherming van het Ongeboren Kind, hierna VBOK.

Deze organisaties ondersteunen ouders bij het zoeken naar een oplossing en het nemen van de beslissing tot het doen van afstand en de procedure die daarop volgt. De FIOM of VBOK stelt de Raad voor de Kinderbescherming in kennis van het voornemen van de moeder en haar eventuele partner. Afstand doen van een kind kan pas na de geboorte. Wanneer de moeder (en eventueel haar partner) blijft bij haar besluit tot het doen van afstand, verzoekt de Raad voor de Kinderbescherming aan de kinderrechter om een voorlopige voogdijmaatregel voor de eerste drie maanden, waardoor het gezag over het kind wordt overgedragen aan een instelling voor voogdij, meestal Bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg plaatst het kind dan in een tijdelijk opvanggezin. Door deze plaatsing die in beginsel maximaal drie maanden mag duren, krijg(t)(en) de ouder(s) een bedenktijd. Door deze bedenktijd kan/kunnen de ouder(s) de gevolgen van het voornemen om afstand te doen van het kind overwegen. Contact tussen het kind en de ouder(s) is gedurende deze periode mogelijk, maar is niet verplicht.

Na ongeveer twee maanden vindt er overleg plaats tussen de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg, om de verdere gang van zaken te bekijken. Gedurende de periode van drie maanden kan/kunnen de ouder(s) terugkomen op het voornemen om afstand te doen van het kind. Als de ouders blijven bij hun voornemen tot het doen van afstand, vraagt de Raad voor de Kinderbescherming aan de ouder(s) om een afstandsverklaring te ondertekenen.

2. Aanmelding en screening aspirant-adoptieouders

In beginsel is er geen aparte procedure voor de aanmelding van aspirant-adoptieouders voor Nederlandse kinderen. De aspirant-adoptieouders komen in principe op dezelfde lijst als aspirant-adoptieouders die een kind uit het buitenland willen adopteren. De te doorlopen stadia zijn gelijk aan de stadia voor het adopteren van een kind uit het buitenland. Evenals de aspirant-adoptieouders die een buitenlands kind willen adopteren, moeten zij een aanvraag indienen voor beginseltoestemming bij de Stichting Adoptievoorzieningen. De aspirant-adoptieouders dienen bij de adoptie van hun eerste kind een voorlichtingscursus te volgen bij de Stichting Adoptievoorzieningen. Daarnaast moeten zij meewerken aan een gezinsonderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming. Tijdens het gezinsonderzoek kunnen de aspirant-adoptieouders aangeven, dat zij in aanmerking willen komen voor de adoptie van een in Nederland geboren kind. De Raad voor de Kinderbescherming plaatst aspirant-adoptieouders die bereid zijn en geschikt worden geacht om een in Nederland geboren kind te adopteren op een wachtlijst. Een verschil met de interlandelijke adoptieprocedure is dat er een afzonderlijke voorlichting plaatsvindt over de adoptie van een Nederlands kind.

3. Matching

De Raad voor de Kinderbescherming selecteert, aan de hand van de wachtlijst die zij hebben bijgehouden waarop de aspirant-adoptieouders staan die in aanmerking willen komen voor de adoptie van een in Nederland geboren kind, drie geschikte adoptiegezinnen. Bij de selectie wordt rekening gehouden met de voorwaarden die opgenomen zijn in art. 1:227 en art. 1:228 BW. Daarnaast spelen de behoeften van het kind en de wensen van de afstandsouders een grote rol. De aspirant-adoptieouders moeten bereid zijn om mee te werken aan contact van het kind met zijn biologische ouder(s). Hierbij kan gedacht worden

aan het meewerken aan een omgangsregeling of het geven van informatie zoals brieven, schoolrapporten en foto's aan de biologische ouder(s). Zij moeten begrip op kunnen brengen voor de motieven van de biologische ouder(s) tot het afstaan van het kind. Ook wordt van de aspirant-adoptieouders verlangd dat zij emotioneel in staat zijn om, onder meer om te kunnen gaan met de onzekerheid van het eerste jaar waarin de adoptie nog niet definitief is. De termijn van onzekerheid is één jaar omdat de biologische ouders beschikken over de mogelijkheid om binnen deze termijn aan te geven dat zij willen terugkomen op de adoptie. Deze termijn vangt aan op het moment van verzorging en opvoeding door de aspirant-adoptieouders. De termijn is één jaar, omdat de verzorgingstermijn bij adoptie door twee personen tezamen gesteld is op één jaar en na afloop van deze termijn kan adoptie worden uitgesproken door de rechter (art. 1:228 lid 1 sub f BW). Bij eenouderadoptie is de termijn van verzorging en opvoeding drie jaar (art. 1:228 lid 1 sub f BW), de moeder beschikt dan over de mogelijkheid om na drie jaar aan te geven dat zij wil terugkomen op de adoptie. De drie geselecteerde aspirant-adoptieouders worden, nadat de gegevens zijn geanonimiseerd, voorgedragen aan Bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg neemt uiteindelijk de beslissing; waar mogelijk worden de biologische ouders betrokken bij deze beslissing. De Raad voor de Kinderbescherming benadert vervolgens de aspirant-adoptieouders met het voorstel.

4. Plaatsing en gerechtelijke procedure

Als de aspirant-adoptieouders instemmen met het voorstel, plaatst Bureau Jeugdzorg het kind in hun gezin. Bij de plaatsing of kort daarna wordt met de aspirant-adoptieouders overlegd of de aspirant-adoptieouders zelf de voogdij op zich nemen of Bureau Jeugdzorg in het jaar tussen de plaatsing en de gerechtelijke procedure met de voogdij blijft belast. Hierbij is het belang van het kind doorslaggevend. Uiterlijk zes maanden na de beschikking tot voorlopige voogdij maakt de Raad voor de Kinderbescherming een vervolprocedure voor de definitieve gezagsvoorziening (onthefing) aanhangig bij de rechter.

Voordat een verzoek tot adoptie bij de rechtbank kan worden gedaan dient een kind één jaar bij de aspirant-adoptieouders als pleegkind te worden verzorgd en opgevoed om te voldoen aan de door de wet gestelde voorwaarde van een verzorgingstermijn van één jaar. Bij eenouderadoptie geldt een verzorgingstermijn van drie jaar (art. 1:228 lid 1 sub f BW). De Raad voor de Kinderbescherming adviseert de rechtbank over dit verzoek. De Raad voor de Kinderbescherming zal een positief advies uitbrengen als tijdens het voortraject aan alle voorwaarden is voldaan, als het goed gaat met de ontwikkeling van het kind en als de biologische ouder(s) blij(ft)(ven) bij het besluit tot het doen van afstand.

Adoptie geschiedt door een uitspraak van de rechter op verzoek van twee personen tezamen of op verzoek van een persoon alleen (art. 1:227 lid 1 BW). Tijdens de procedure bij de rechtbank dien(t)(en) de verzoeker(s) te worden bijgestaan door een advocaat (art. 278 lid 3 Rv).

De adoptieprocedure is een verzoekschriftprocedure. Op deze procedure zijn art. 261 t/m art. 291 en art. 798 tot en met art. 813 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de artikelen in Boek 1 titel 3 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing. Ter aanduiding volgt hier een beknopt overzicht van het verloop van de adoptieprocedure bij de rechtbank. Een verzoek tot adoptie moet worden ingediend bij de griffie van de rechtbank van de woonplaats of de verblijfplaats van het te adopteren kind in Nederland. Als van het te adopteren kind de vaste woon- of verblijfplaats in Nederland ontbreekt, dan is de rechtbank

te Den Haag de bevoegde rechterlijke instantie. Het verzoekschrift moet voldoen aan de gestelde eisen in de wet en dient te worden ingediend door een advocaat. Voor de zitting behoren de verzoekers, en voor zover nodig de in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden, te worden opgeroepen. Daarnaast heeft de rechter de bevoegdheid te allen tijde belanghebbenden op te roepen. De rechter bepaalt overigens wie deze belanghebbenden zijn bij een adoptieprocedure, bijvoorbeeld de minderjarige, de oorspronkelijke ouders (ook de verwekker van het kind indien deze family life met het kind of de moeder van het kind heeft gehad), de voogd, de betrokken adoptie-instellingen, de bloed- en aanverwanten van de minderjarige of van de adoptieouders. De belanghebbenden ontvangen een afschrift van het verzoekschrift en van de daarbij behorende bescheiden. Het adoptiekind van twaalf jaar en ouder dient te worden gehoord. Een adoptiekind jonger dan twaalf jaar kan worden gehoord door de rechter, als de minderjarige in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen in de procedure. Adoptiezaken die bij de rechter aanhangig worden gemaakt, worden behandeld door de kinderrechter als alleensprekend rechter. De kinderrechter kan de zaak naar de meervoudige kamer verwijzen; als hiervan sprake is neemt de kinderrechter aan de behandeling deel. De mondelinge behandeling geschiedt met gesloten deuren; de beschikking daarentegen wordt in het openbaar uitgesproken. Hoger beroep van de adoptiebeschikking is mogelijk voor de verzoeker en degenen aan wie een afschrift van de beschikking is verstrekt of verzonden. Andere belanghebbenden kunnen in hoger beroep nadat de beschikking aan hen is betekend, of nadat deze hen op een andere wijze bekend is geworden. Voor het instellen van hoger beroep geldt een termijn van drie maanden na de dag van de uitspraak.¹⁸ De adoptie heeft haar gevolgen¹⁹ vanaf de dag, waarop de uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan (art. 1:230 lid 1 BW). Dit betekent dat de uitspraak in werking treedt, als er geen rechtsmiddelen meer openstaan.²⁰ De adoptie blijft in stand, wanneer zou blijken dat de rechter de in art. 1:228 BW gestelde voorwaarden ten onrechte als vervuld zou hebben aangenomen (art. 1:230 lid 2 BW).²¹

Tenslotte dient de adoptie-uitspraak bij toewijzing van het verzoek, ingeschreven te worden in het:

- Geboorteregister bij de burgerlijke stand (art. 1:20 lid 1 sub a BW). De griffier zendt drie maanden na de dag van de beschikking een afschrift aan de ambtenaar van de burgerlijke stand (art. 1:20e lid 1 BW);
- Gezagsregister bij de rechtbank (art. 1:244 BW jo art. 2 lid 1 sub h Besluit gezagsregisters). De griffier tekent dit rechtsfeit aan in het gezagsregister (art. 1 Besluit gezagsregister);
- Bevolkingsregister/gemeentelijke basisadministratie (art. 34 jo art. 36 Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens).²²

¹⁸ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 305-306.

¹⁹ Zie paragraaf 3.1:Juridische gevolgen.

²⁰ Van der Linden 2006, p. 75.

²¹ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 295-296. Alleen als blijkt dat gegevens vervalst zijn, is het buitengewone rechtsmiddel van herroeping van de adoptiebeschikking in engere zin ex. Art. 390 e.v. Rv jo. 382 e.v. Rv (het vroegere rekestciviel) mogelijk, tenzij de aard van de beschikking zich daartegen verzet. Daarbij speelt uiteraard het belang van het kind (art. 3 IVKR) een cruciale rol.

²² Van der Linden 2006, p.51.

Na de adoptie-uitspraak en het verlopen van de termijn voor het instellen van hoger beroep, is de mogelijkheid van herroeping van adoptie beperkt (art. 1:231 lid 1 BW). Herroeping kan niet geschieden tijdens de minderjarigheid van het geadopteerde kind, of op verzoek van de biologische ouders of de adoptieouders. Een verzoek tot herroeping kan alleen worden toegewezen na de meerderjarigheid van het geadopteerde kind en op zijn verzoek. Herroeping van de adoptie dient dan in het kennelijk belang van de geadopteerde kind te zijn. De rechter moet van de redelijkheid van de herroeping overtuigd zijn en het verzoek mag pas worden ingediend twee jaar voor en niet later dan vijf jaar na de dag, waarop de geadopteerde meerderjarig is geworden (art. 1:231 lid 2 BW).²³

Wanneer de rechter beslist dat het kind dient op te groeien bij zijn biologische ouder(s), omdat de adoptie door de betreffende adoptieouders niet in het belang van het kind is, wordt het teruggeplaatst bij zijn biologische ouder(s). Bureau Jeugdzorg kan hierin de biologische ouder(s) en het kind bijstaan. Als terugplaatsing niet mogelijk is, blijft het gezag over het kind bij Bureau Jeugdzorg, tot het moment dat er andere geschikte adoptieouders zijn gevonden.

2. Omschrijf kort het internationale process (Europese Unie (EU) ouders – niet – Europese kinderen of Europese (EU) kinderen en niet-Europese (EU) adoptieve ouders).

- a. **Wat zijn de verschillende stadia?**
- b. **Wanneer moet er een rechterlijk besluit volgen en wat is dan het onderwerp van de beslissing? (geschiktheid om te adopteren, bevestiging van de adoptie etc.)**
- c. **Wat zijn de instanties waar men terecht kan en in welke stadia van het proces worden zij ingeschakeld?**

Introductie

Bij de internationale adoptieprocedure wordt geen onderscheid gemaakt tussen adopties uit staten binnen of buiten de Europese Unie.

De adoptie van een buitenlands kind wordt in beginsel niet beoordeeld overeenkomstig de regels die zijn neergelegd in titel 12 van Boek 1 Burgerlijk Wetboek. Deze adopties worden beoordeeld volgens de regels die zijn opgenomen in de Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie,²⁴ de Wobka,²⁵ welke wet in werking is getreden op 15 juli 1989. De wet bestaat uit drie delen. In de eerste plaats geeft het een regeling voor de verlening en verlenging door de Minister van Justitie van de toestemming voor de opnemng van een buitenlands kind, oftewel de beginseltoestemming. Daarnaast worden de vereisten opgesomd waaraan op het tijdstip van binnenkomst het buitenlandse kind moet voldoen, en worden de rechten en verplichtingen weergegeven van de bij de opnemng betrokken

²³ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p.296.

²⁴ Wet van 9 december 1988, Stb. 566.

²⁵ Asser & Boer 2006, p.614.

partijen. Ten tweede geeft de wet regels, aangaande de bemiddeling ter zake de opnemings van buitenlandse kinderen ter adoptie, aan de hand van een vergunningstelsel. Tenslotte draagt de wet bij aan verschillende vormen van controle ten aanzien van de binnenkomst in Nederland van een buitenlands kind, de activiteiten van de vergunninghouders en de verstrekking van de aan een gezinsonderzoek voorafgaande algemene voorlichting.²⁶

Voorts is naast de Wobka van kracht het Haags Adoptieverdrag, in werking getreden in Nederland op 1 oktober 1998.²⁷ Dit verdrag, dat een nadere uitwerking bevat van de adoptiebepalingen in het VN-Verdrag voor de rechten van het kind, ziet op de bescherming van kinderen en op de samenwerking op het gebied van interlandelijke adoptie.²⁸ Het verdrag zorgt ervoor dat de centrale autoriteiten, van de landen die aangesloten zijn bij het verdrag, rechtstreeks contact met elkaar onderhouden. Daarnaast worden met behulp van het verdrag de verantwoordelijkheden verdeeld tussen het land van herkomst van het kind en het land van opvang. Ook wordt de erkenning van rechtswege van adopties geregeld, die met toepassing van de verdragsprocedure tot stand zijn gekomen.²⁹

De Wet Conflictenrecht Adoptie³⁰, WCAd, is op 1 januari 2004 in werking getreden. Het Haags Adoptieverdrag bevat geen regels van conflictenrecht. Dat wil zeggen dat het aan de staat van herkomst van het kind en aan de staat van opvang is overgelaten om, met inachtneming van de uitgangspunten van het Haags Adoptieverdrag, onder toepassing van ieders eigen internationaal privaatrecht, uit te maken of adoptie kan plaatsvinden. De WCAd is dus van toepassing op de interlandelijke adoptie die in Nederland wordt uitgesproken van een kind afkomstig uit een land dat niet is aangesloten bij het Haags Adoptieverdrag, door in Nederland woonachtige adoptanten. Naast de regels van conflictenrecht bevat de WCAd regels voor de erkenning in Nederland van elders uitgesproken adopties, voor zover de erkenning niet beheerst wordt door de regels omtrent erkenning die voortvloeien uit het Haagse Adoptieverdrag.³¹

Procedure interlandelijke adoptie

Hieronder volgt de omschrijving van de adoptie door in Nederland woonachtige personen, die een in het buitenland geboren kind adopteren. Bij de uitwerking van deze procedure is gebruikgemaakt van de reacties van de Raad voor de Kinderbescherming, de Stichting Adoptievoorzieningen en het Ministerie van Justitie op de vragenlijst en de website van de Raad voor de Kinderbescherming.³²

1. Beginseltoestemming

Interlandelijke adoptie is alleen toegestaan met een beginseltoestemming (art. 2 Wobka). De beginseltoestemming is een voorafgaande schriftelijke toestemming van de Minister van

²⁶ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p.2113-2114.

²⁷ Trb. 1993, 197 & Trb. 1996, 94.

²⁸ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p.2189.

²⁹ Asser & De Boer 2006, p.615.

³⁰ Wet van 3 juli 1993, Stb. 283.

³¹ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p.2177.

³² <http://www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=170>, 29 mei 2008.

Justitie, die in Nederland woonachtige personen nodig hebben voor de adoptie van een kind uit het buitenland. Deze toestemming moet worden aangevraagd bij de Stichting Adoptievoorzieningen. Bij de aanvraag van de toestemming dienen de personalia en gezinssamenstelling van de verzoeker(s) te worden aangegeven. Ook kan een eventuele voorkeur voor een bepaald land, waarvan het adoptiekind afkomstig is, ter kennis worden gebracht. De Stichting Adoptievoorzieningen registreert de aanvragen en toetst vervolgens of aan de voorwaarden om toegelaten te worden tot de adoptieprocedure is voldaan. Zodra de aanvraag in behandeling wordt genomen, dienen de aspirant-adoptieouders bij de adoptie van hun eerste buitenlandse kind een voorlichtingscursus te volgen die door de Stichting Adoptievoorzieningen wordt aangeboden.

Na het volgen van de voorlichtingscursus, stelt de Raad voor de Kinderbescherming een gezinsonderzoek in met betrekking tot de aspirant-adoptieouders. Het belang van het kind staat centraal bij het gezinsonderzoek. Het doel van het onderzoek is een antwoord te geven op de vraag of de aanvrager(s) in staat is(zijn) om als opvoeder(s) de zorg over een kind duurzaam op te brengen. Het onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming wordt afgesloten met een gezinsrapport, hierin wordt het advies van de Raad voor de Kinderbescherming opgenomen. Dit advies wordt kenbaar gemaakt aan de Minister van Justitie. De Minister van Justitie beslist, mede op basis van het advies van de Raad voor de Kinderbescherming, over het verstrekken van een beginseltoestemming aan de aspirant-adoptieouders.

De beginseltoestemming wordt schriftelijk en gemotiveerd ter kennis gebracht aan de verzoekers. Wanneer de beginseltoestemming is afgewezen, kunnen de verzoekers hiertegen bezwaar indienen bij de Minister van Justitie. De Minister van Justitie is verplicht om de zaak dan voor te leggen aan de Raad voor Strafrechtstoepassing en jeugdbescherming (RSJ). Een commissie van de RSJ, die bestaat uit drie leden, waaronder een rechter als voorzitter en twee andere leden, waaronder een gedragsdeskundige, zal vervolgens een hoorzitting beleggen, waar de verzoekers en hun advocaat en de vertegenwoordiger van de Minister van Justitie, hun standpunten naar voren kunnen brengen en gehoord kunnen worden. Eventueel kunnen deskundigen worden ingeschakeld. Uiteindelijk zal de Raad schriftelijk advies geven aan de Minister van Justitie. De minister bepaalt of het advies wordt overgenomen. De afwijzende beschikking kan dus in stand blijven of er wordt alsnog beginseltoestemming verleend.³³ De beginseltoestemming is drie jaar geldig en kan op verzoek - na een aanvullend gezinsonderzoek - met nog eens drie jaar worden verlengd. Het verzoek tot verlenging moet echter wel tenminste 12 weken voor het verstrijken van de geldigheidsduur van de bestaande beginseltoestemming worden ingediend.

2. Bemiddeling en matching

Na de afgifte van de beginseltoestemming dienen de aspirant-adoptieouders zich aan te melden bij een erkende Nederlandse adoptieorganisatie oftewel een vergunninghouder. Deze draagt zorg voor de bemiddeling bij de adoptie van een kind uit het buitenland. De bemiddelende instantie dient in het bezit te zijn van de benodigde vergunning conform de Wokba. In Nederland zijn tot op heden twee vormen van bemiddeling mogelijk, namelijk volledige bemiddeling en deelbemiddeling.

³³ Van der Linden 2000, p. 53.

Bij volledige bemiddeling legt de vergunninghouder de contacten met de bevoegde autoriteiten en instanties in het buitenland. De matching geschiedt vaak in het land van herkomst van het adoptiekind. De vergunninghouder beoordeelt samen met de autoriteiten in het land van herkomst het matchingsvoorstel en stelt het kind daarna voor aan de aspirant-adoptieouders. Bij de voorstelling verkrijgen de aspirant-adoptieouders informatie over het kind. Na de bedenktijd beslissen de aspirant-adoptieouders of zij het kind wel of niet willen adopteren. Als zij het kind willen adopteren, begeleidt de vergunninghouder de aspirant-adoptieouders bij de opnemings van het buitenlandse kind en na de plaatsing van het kind.

Bij deelbemiddeling hebben de aspirant-adoptieouders zelf contact gelegd met autoriteiten, personen of instellingen in het land van herkomst, via wie zij een kind willen adopteren. Deze autoriteiten, personen of instellingen moeten door een Nederlandse vergunninghouder worden onderzocht op deugdzzaamheid en zorgvuldigheid van handelen en door de Minister van Justitie worden goedgekeurd. Het buitenlandse contact mag dus niet eerder een matchingsvoorstel doen, dan na de goedkeuring van het buitenlandse contact door de Minister van Justitie.

Deelbemiddeling zal naar alle waarschijnlijkheid in de toekomst niet meer mogelijk zijn omdat de Minister van Justitie voornemens is deze vorm van bemiddeling af te schaffen op aanbeveling van de commissie Kalsbeek. De reden hiervoor is dat er onvoldoende mogelijkheden zijn voor toezicht en controle.

Nadat de aspirant-adoptieouders de beslissing hebben genomen om te adopteren, reizen zij naar het geboorteland van het kind om het daar op te halen. Soms is vereist dat de aspirant-adoptieouders ter plaatse enkele weken logeren en regelmatig op bezoek gaan in het kindertehuis, om te zien of het 'klikt' tussen ouders en kind.

Hiermee zijn overigens de nodige kosten gemoeid en aspirant-adoptieouders moeten rekenen op enkele tienduizenden euro's.

3. Procedure na opnemings van het kind in het gezin

De procedure die gevolgd moet worden nadat het kind in het gezin is geplaatst is verschillend. Het is afhankelijk van de omstandigheden naar gelang het kind afkomstig is uit een land dat is aangesloten bij het Haags Adoptieverdrag en naar gelang in het land van herkomst een adoptie uitspraak is gedaan.

Adoptie uitspraken uit landen aangesloten bij het Haags Adoptieverdrag worden in Nederland van rechtswege erkend. Indien het een sterke adoptie betreft en één of beide aspirant-adoptieouders de Nederlandse nationaliteit hebben, verkrijgt het kind automatisch de Nederlandse nationaliteit (art. 5 Rw Ned)

Adoptie uitspraken uit landen die niet aangesloten zijn bij het Haags Adoptieverdrag dienen op grond van de Wet Conflictenrecht Adoptie door de Nederlandse rechter te worden erkend. Indien in het land van herkomst geen adoptie uitspraak is gedaan, moeten de aspirant-adoptieouders een verzoek tot adoptie indienen bij de Nederlandse rechter. In beide gevallen dient de vergunninghouder voor de opnemings van een buitenlands kind in Nederland een machtiging tot voorlopig verblijf bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst aan te vragen.

3. Wat zijn de verschillende instanties of diensten, die deel uitmaken van het adoptieproces?

a. Wat is hun aard (juridisch, social)?

- b. In welk stadium van de procedure komen zij voort?**
- c. Wat zijn hun missies? Gelieve aan te geven voor wie zij optreden (biologische ouders, adoptieve ouders, kinderen en anderen)**
- d. Zijn er sociale partijen betrokken; Welke; wat is hun opleiding; in welke mate?**
- e. Zijn de leden van deze instanties en diensten special opgeleid? Indien bevestigend, welke opleiding?**

Nationale adoptie

Bij de procedure voor nationale adoptie zijn de onderstaande instanties betrokken. Bij beantwoording van deze vraag is gebruikgemaakt van de reacties van de Raad voor de Kinderbescherming, de Stichting Adoptievoorzieningen en het Ministerie van Justitie op de vragenlijst en de website van de Raad voor de Kinderbescherming.³⁴

VBOK

De Vereniging ter Bescherming van het Ongeboren Kind (VBOK) levert een bijdrage aan het respect voor en de bescherming van het ongeboren kind vanaf de conceptie en biedt hulp bij ongewenste zwangerschap en na zwangerschapsverlies. De organisatie ondersteunt de biologische ouders bij vragen over het afstaan van het kind ter adoptie.³⁵

Stichting ambulante FIOM

Stichting ambulante Federatieve Instelling voor Ongehuwde Moeders, hierna FIOM, is een landelijke organisatie die psychosociale hulpverlening, informatie, advies, cursussen en informatieavonden geeft op de gebieden van:

- onbedoelde zwangerschap en tienerouderschap;
- zwangerschapsverlies en ongewenste kinderloosheid;
- afstand doen van een kind, geadopteerd zijn, adoptieouder zijn en zoekacties naar familieleden.

De Fiom biedt individuele begeleiding aan de biologische moeder/ouders die hun kind hebben afgestaan bij de verwerking en het omgaan met de gevolgen van het doen van afstand. Daarnaast is er de mogelijkheid voor de biologische moeder / ouders tot het deelnemen aan gespreksgroepen.

Aan het adoptiekind biedt de FIOM individuele begeleiding en gespreksgroepen waarbij wordt ingegaan op de invloed van de adoptie op het leven van het adoptiekind.

De adoptieouders kunnen bij de FIOM terecht voor vragen omtrent de adoptie en de opvoeding van het adoptiekind.³⁶

Stichting Adoptievoorzieningen

Wanneer aspirant-adoptieouders een Nederlands kind willen adopteren, dienen zij de verschillende stadia te doorlopen die ook gelden voor adoptie van een kind uit het

³⁴ <http://www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=170>, 29 mei 2008.

³⁵ www.vbok.nl, 17 juli 2008.

³⁶ www.fiom.nl, 17 juni 2008.

buitenland.³⁷ Voor informatie over de positie van de Stichting Adoptievoorzieningen in de adoptieprocedure, wordt verwezen naar het uitgewerkte stuk met betrekking tot de Stichting Adoptievoorzieningen in geval van interlandelijke adoptie.

Raad voor de Kinderbescherming

Wanneer de biologische moeder/ouders blijven bij het standpunt om afstand te doen van hun kind, wordt de Raad voor de Kinderbescherming ingeschakeld. De Raad voor de Kinderbescherming dient op dat moment een verzoek tot voorlopige voogdij in bij de kinderrechter voor een periode van drie maanden.

Als de biologische moeder/ouders na deze drie maanden het kind nog steeds willen afstaan ter adoptie, dienen zij op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming een afstandsverklaring te tekenen. De Raad gaat hierna op zoek naar geschikte adoptieouders, dit geschiedt aan de hand van een lijst met namen van aspirant-adoptieouders, die hebben aangegeven dat zij in aanmerking willen komen voor adoptie van een kind dat in Nederland is geboren. Uit deze lijst selecteert de Raad drie gezinnen en houdt daarbij rekening met de ontwikkeling en de eventuele speciale zorg die het adoptiekind nodig heeft.

De Raad voor de Kinderbescherming is bij de nationale adoptie ook belast met het uitvoeren van een gezinsonderzoek, dat betrekking heeft op de geschiktheid van de aspirant-adoptieouders voor de verzorging en opvoeding van het adoptiekind. Indien de aspirant-adoptieouders hebben aangegeven dat zij in aanmerking willen komen voor de adoptie van een Nederlands kind, hebben zij tijdens het gezinsonderzoek een afzonderlijke voorlichting over de adoptie van een Nederlands kind. Deze voorlichting wordt gegeven door de Raad. Tenslotte adviseert de Raad voor de Kinderbescherming de rechtbank over het adoptieverzoek.

Geneeskundige & Centraal Justitieel Documentatieregister

Hiervoor wordt verwezen naar het gedeelte dat betrekking heeft op deze instanties in geval van interlandelijke adoptie.

Bureau Jeugdzorg

Wanneer de kinderrechter de voorlopige voogdijmaatregel toewijst wordt het kind overgedragen aan een instelling voor voogdij, het Bureau Jeugdzorg. De instelling plaatst het kind gedurende drie maanden in een tijdelijk pleeggezin.

De gegevens van de drie gezinnen, die door de Raad voor de Kinderbescherming geschikt zijn geacht voor adoptie, worden geselecteerd, geanonimiseerd en voorts doorgegeven aan Bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg beslist vervolgens welke van de drie aspirant-adoptieouders het voorstel krijgt ter adoptie van het kind.

Rechtbank

Adoptie geschiedt door een uitspraak van de rechter op verzoek van twee personen tezamen of op verzoek van een persoon alleen (art. 1:227 lid 1 BW). Tijdens de procedure bij de rechtbank dient(en) de verzoeker(s) te worden bijgestaan door een advocaat (art. 278 lid 3 Rv).

³⁷ <http://adoptie.nl/adoptieprocedure/stapvoorstep/index.htm>, 17 juli 2008.

Interlandelijke adoptie

Bij de internationale adoptieprocedure zijn de volgende instanties betrokken. Bij beantwoording van deze vraag is gebruikgemaakt van de reacties van de Raad voor de Kinderbescherming, de Stichting Adoptievoorzieningen en het Ministerie van Justitie op de vragenlijst, de website van de Raad voor de Kinderbescherming³⁸, de website van Stichting Adoptievoorzieningen³⁹ en van het "Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie".⁴⁰

Stichting Adoptievoorzieningen

In het machtigingsbesluit van 2 juli 2004 (Stcrt. 2004, 131) is aan de directeur van de Stichting Adoptievoorzieningen de bevoegdheid verleend om namens de Minister van Justitie de aanvragen ter verkrijging van beginseltoestemming in behandeling te nemen. Deze bevoegdheid ziet op administratieve taken ten behoeve van interlandelijke adoptie vanaf het moment dat een aanvraag tot beginseltoestemming wordt ingediend en eindigt wanneer de Raad voor de Kinderbescherming een gezinsonderzoek instelt.

Ter voorbereiding op het gezinsonderzoek krijgen de aspirant-adoptieouders algemene voorlichting over de opnemings- en de adoptie van buitenlandse kinderen. Voor de verstrekking van de voorlichting is Bureau Voorlichting Interlandelijke Adoptie aangewezen, dat sinds 1 januari 2001 onderdeel uitmaakt van de Stichting Adoptievoorzieningen. Het Bureau Voorlichting Interlandelijke Adoptie is tegenwoordig de afdeling Voorlichting Informatie Adoptie van de Stichting Adoptievoorzieningen. (art. 1 jo art. 4 Besluit opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie / Bobka). Art. 2 Bobka bepaalt dat de algemene voorlichting van goede kwaliteit dient te zijn en dat de continuïteit van de verstrekking van voorlichting gewaarborgd moet blijven. Daarom dient het Bureau Voorlichting Interlandelijke Adoptie zich te verzekeren van de diensten van geschoolde voorlichters. Vormen van betrokkenheid bij bemiddelingsactiviteiten van vergunninghouders moeten worden uitgesloten, omdat de voorlichting neutraal moet zijn ten aanzien van de bemiddeling.

De afdeling Voorlichting Informatie Adoptie belicht in zes bijeenkomsten onderwerpen die in adoptiegezinnen speciale aandacht verdienen, namelijk de biologische ouders, de voorgeschiedenis van het kind, hechting, verlies en rouw, identiteit en loyaliteit. Het doel van de bijeenkomsten is de aspirant-adoptieouders in staat te stellen een weloverwogen keuze te maken over het wel of niet adopteren door informatie te geven over adoptie en de aspirant-adoptieouders de mogelijkheid te bieden tot het uitwisselen van gedachten, ideeën en ervaringen.

Raad voor de Kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming stelt een gezinsonderzoek in, dat betrekking heeft op de geschiktheid van de aspirant-adoptieouders voor de verzorging en opvoeding van een

³⁸ <http://www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=170>, 29 mei 2008.

³⁹ <http://www.adoptie.nl/adoptieprocedure/stapvoorstap/index.htm>, 8 juli 2008.

⁴⁰ Maand van verschijning: juni 2008.

buitenlands kind. In het onderzoek wordt vastgesteld welke beschermende- en risicofactoren voor een adoptiekind in het gezin aanwezig zijn, de verhouding van deze factoren tot elkaar en welke de uiteindelijke beslissing geven om de Minister van Justitie positief of negatief te adviseren over het verzoek tot het verlenen de beginseltoestemming. In het gezinsrapport worden de resultaten van het onderzoek opgenomen. Daarnaast moet het rapport voor het matchingsproces een helder beeld geven van de mogelijkheden, die de aspirant-adoptieouders hebben om een "special need kind", een "sibling" (broer of zus van het adoptiekind) of een ouder kind op te voeden en te verzorgen. Daarvan is alleen sprake als de aspirant-adoptieouders tijdens het gezinsonderzoek hebben aangegeven daartoe bereid te zijn. Uiteindelijk dient het rapport een helder beeld te geven van het gezin en zijn netwerk. De Raad voor de Kinderbescherming is belast met het toezicht op de aspirant-adoptieouders met betrekking tot het bezitten van beginseltoestemming en de voorwaarden voor toelating van het adoptiekind, art. 8 Wobka. Naast de Raad voor de Kinderbescherming zijn ambtenaren, die het toezicht uitoefenen op vreemdelingen en de grensbewaking, belast met deze taak (art. 25 lid 2 Wobka).

Geneeskundige

Tijdens het gezinsonderzoek dat wordt uitgevoerd door de Raad voor de Kinderbescherming zal ook een verklaring worden gevraagd aan een geneeskundige. Uit deze verklaring dient te blijken dat de gezondheidstoestand van de aspirant-adoptieouders geen beletsel vormt voor het opnemen van het kind ter adoptie.

Centraal Justitieel Documentatieregister

De aspirant-adoptieouders moeten toestemmen met het opvragen door de Raad voor de Kinderbescherming van een uittreksel uit het Centraal Justitieel Documentatieregister. In dit register staan gegevens over de afwikkeling van strafbare feiten vermeld, zoals onherroepelijke veroordelingen, septs en transacties.⁴¹

Ministerie van Justitie / Centrale Autoriteit interlandelijke adoptie

Art. 6 Haags Adoptieverdrag voorziet in een Centrale Autoriteit in ieder verdragsland. In Nederland is het Ministerie van Justitie aangewezen als Centrale Autoriteit.

Met de omschrijving in de Wobka van "Onze Minister" wordt verwezen naar de Nederlandse Minister van Justitie, niet de Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen of van Aruba.

De Centrale Autoriteit bij het Ministerie van Justitie is belast met de uitvoering van wet- en regelgeving op het gebied van interlandelijke adoptie en is verplicht zich te houden aan de voorschriften die zijn neergelegd in het Haags Adoptieverdrag, het IVRK en de Wobka. De taken zijn als volgt:

Op grond van de regelgeving beslist de Centrale Autoriteit onder meer op verzoeken om toestemming tot opneming ter adoptie van een buitenlands kind van echt)paren of personen die een kind uit het buitenland ter adoptie willen opnemen (art. 2 Wobka).

Verder beslist zij op aanvragen om een vergunning van rechtspersonen, die bemiddelende werkzaamheden willen verrichten bij de plaatsing van kinderen uit het buitenland met het oog op adoptie.

⁴¹ http://www.justitie.nl/onderwerpen/opsporing_en_handhaving, 23 juli 2008.

Zij moet erop toezien dat eventuele nieuwe vergunninghouders zich houden aan het "Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie".

De Centrale Autoriteit dient tevens contacten te onderhouden met de Centrale Autoriteiten in het buitenland en werkt daarmee samen. Waar nodig en mogelijk ondersteunt de Centrale Autoriteit op macro-niveau bij het achterhalen van informatie uit andere landen. Zij dient waar mogelijk aandachtspunten betreffende de gang van zaken in dat land met die betreffende Centrale Autoriteit te bespreken en indien nodig verder onder de aandacht van het Ministerie van Buitenlandse zaken en het Permanent Bureau van de Haagse conferentie te brengen.

Vergunninghouder

De vergunninghouder is een rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid en waarvan de zetel zich in Nederland bevindt, die op grond van de Wobka van de Minister van Justitie een vergunning heeft verkregen, inzake het bemiddelen omtrent de opneming van een buitenlands kind ter adoptie. Bemiddelende werkzaamheden ten behoeve van de aspirant-adoptieouders mogen uitsluitend worden verricht door vergunninghouders (art. 15 Wobka). Het bestuur van de vergunninghouder moet uit tenminste drie leden bestaan en zodanig zijn samengesteld dat deskundige aandacht kan worden gegeven aan de wensen en behoeften van de aspirant-adoptieouders en belangen van het adoptiekind. Daarbij moet worden gedacht aan juridische -, financiële - en deskundigheid op het gebied van maatschappelijk werk.

Vanwege het Nederlandse stelsel, dat ruimte biedt aan verscheidene vergunninghouders, moet de vergunninghouder bereid zijn tot samenwerking met andere vergunninghouders. Daarnaast is ter zake van de contacten met het buitenland onderlinge afstemming tussen de vergunninghouders gewenst. Van de vergunninghouders wordt verlangd dat zij gezamenlijk hun medewerking verlenen aan de onder toezicht van de Minister van Justitie te verstrekken algemene voorlichting.

Aangenomen moet worden dat de plicht tot samenwerking ook ziet op de nazorg, dat wil zeggen de assistentie aan de aspirant-adoptieouders in de periode vanaf de opneming van het buitenlandse kind (art. 16 Wobka).

Ondersteuning, volledig of deels, door de vergunninghouder aan de aspirant-adoptieouders kan tevens plaatsvinden in geval van onderzoek door de aspirant-adoptieouders zelf en daarbij ingebrachte contacten met instanties, instellingen of personen in het buitenland die tot opneming van het kind kunnen leiden.

Uit art. 17a lid 1 sub a t/m g Wobka volgen de werkzaamheden die deel uit maken van de taak van de vergunninghouder. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat de werkzaamheden van de vergunninghouder niet gericht mogen zijn op het maken van winst (art. 16 lid 3 Wobka). De werkzaamheden zijn:

Contacten onderhouden ten behoeve van de aspirant-adoptieouders met de Nederlandse en de buitenlandse autoriteiten, instellingen en personen die bij opneming van het buitenlandse kind betrokken zijn. De vergunninghouder zendt aan hen de noodzakelijke gegevens toe omtrent de aspirant-adoptieouders en het adoptiekind, waarvoor zij de zorg op zich zouden kunnen nemen. In de wet- en regelgeving is niet vastgelegd op welke wijze de vergunninghouders personen, instellingen en organisaties, die bij de adoptieprocedure betrokken zijn, moeten controleren. Bij verdragsstaten wordt het principe van het vertrouwen over en weer gehanteerd. Volgens het "Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie" is de vergunninghouder verantwoordelijk voor de kwaliteit van werken van de

buitenlandse contactpersonen.⁴² Dit heeft tot gevolg dat de vergunninghouder verplicht is alle beschikbare informatie te verzamelen over de buitenlandse partnerorganisatie(s), zodat hij zich een goed beeld kan vormen van de wijze van werken van dat contact.

Zo nodig doen van onderzoek en advies vragen aan deskundige personen of instellingen in Nederland of in het land van herkomst van het buitenlandse kind. Het kan onderzoek betreffen in het kader van de deelbemiddeling, waarbij de betrouwbaarheid van de door de aspirant-adoptieouders aangedragen buitenlandse contacten worden onderzocht of op basis van beschikbare documenten kan de adoptabiliteit van het kind in medische, juridische en psychologische zin worden onderzocht.

Assisteren van de aspirant-adoptieouders bij de in het buitenland in verband met de opneming van het buitenlandse kind te volgen procedure en bij de verkrijging van de voor toelating van dat kind in Nederland noodzakelijke bescheiden.

Erop toezien dat tussen de aspirant-adoptieouders en de ouders van het kind of een andere persoon aan wie de zorg voor het kind is toevertrouwd geen contact wordt gelegd totdat vaststaat:

- dat het kind voor adoptie in aanmerking komt;
- dat de autoriteiten van de staat van herkomst instemmen met de opneming van het kind -door de aspirant-adoptieouders;
- dat de vereiste toestemmingen van personen en instellingen in de staat van herkomst zijn verkregen.

Dit geldt niet indien de adoptie plaatsvindt binnen eenzelfde familie of indien aan de door de bevoegde autoriteit van de staat van herkomst ten aanzien van dat contact gestelde voorwaarden is voldaan.

Belast zijn met het aanvragen van de machtiging tot voorlopig verblijf voor het buitenlandse kind.

Assisteren van de aspirant-adoptieouders bij het regelen van de overkomst van het buitenlandse kind naar Nederland en het erop toezien dat deze overbrenging in alle veiligheid en onder passende omstandigheden geschiedt, zo mogelijk in gezelschap van de aspirant-adoptieouders.

Geven van begeleiding aan de aspirant-adoptieouders nadat het buitenlandse kind is opgenomen.

Het informeren van de aspirant-adoptieouders over relevante zaken aangaande hun adoptieprocedures, het organiseren van eventuele bijeenkomsten met adoptiegezinnen en het uitgeven van eigen informatiebulletins en/of het beheren van eigen websites.

De vergunninghouder vergaart zoveel mogelijk gegevens met betrekking tot de afkomst en de achtergrond van het buitenlandse kind in het land van herkomst en hij houdt een dossier bij van elke door hem verleende bemiddeling (art. 17b Wobka). Daarnaast houdt de vergunninghouder de bevoegde autoriteiten van het land van herkomst op de hoogte van de adoptieprocedure en de maatregelen die worden genomen om deze af te wikkelen alsmede van het verloop van de aan de adoptie voorafgaande verzorgingsperiode, indien het land van herkomst partij is bij het Haags Adoptieverdrag of de regelgeving van het land van herkomst dit vereist (art. 17c Wobka). De vergunninghouder verstrekt aan het buitenlandse kind

⁴² "Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie", juni 2008 (zie website van het Ministerie van Justitie www.justitie.nl).

alsmede aan de aspirant-adoptieouders, de adoptieouders dan wel de wettelijke vertegenwoordiger desgevraagd zo spoedig mogelijk inzage in en afschrift van de bescheiden die hij met betrekking tot de adoptie onder zich heeft (art. 17d Wobka). Art. 17e Wobka bevat een regeling inzake de verstrekking van gegevens over de adoptie aan derden. Wanneer de aspirant-adoptieouders beschikken over de beginseltoestemming, schrijft de vergunninghouder de aspirant-adoptieouders in voor bemiddeling (art. 21 Wobka). Wanneer aspirant-adoptieouders hun inschrijving bij een vergunninghouder beëindigen en zich bij een andere vergunninghouder laten inschrijven, geeft deze laatste hiervan kennis aan de Minister van Justitie (art. 22 Wobka).⁴³

Vergunninghouders in Nederland zijn Stichting Afrika, Stichting Flash, Stichting Hogar, Stichting Kind en Toekomst, stichting Meiling, Stichting NAS en Vereniging Wereldkinderen.

Medicus in land van herkomst

Door de aspirant-adoptieouders dient een medische verklaring met betrekking tot het buitenlandse kind te worden overlegd (art. 8 lid 1 sub b Wobka). De verklaring moet afkomstig zijn van een erkende medicus in het land van herkomst van het kind. De vergunninghouder is verplicht om erop toe te zien dat aan de aspirant-adoptieouders een deugdelijke medische verklaring wordt afgegeven.

Autoriteiten in land van herkomst

De aspirant-adoptieouders dienen door middel van bescheiden aan te tonen dat de biologische ouders afstand doen van hun kind en dat de autoriteiten in het land van herkomst instemmen met de opnemings van het kind door de aspirant-adoptieouders (art. 8 lid 1 sub d en sub e Wobka). Deze bescheiden dienen uitdrukkelijke verklaringen te bevatten. In de gevallen waarin het niet mogelijk is dat bescheiden uitdrukkelijke verklaringen bevatten, bijvoorbeeld omdat het kind een vondeling is of afkomstig is uit een land waarvan de autoriteiten nooit verklaringen van de beoogde strekking afgeven, moet uit de inhoud van de overgelegde stukken kunnen worden aangetoond dat afstand is gedaan op een ter plaatse geldige en naar Nederlandse normen aanvaardbare wijze, bijvoorbeeld bij rechterlijke uitspraak.

De onderstaande instanties dienen in bepaalde gevallen te worden ingeschakeld bij de interlandelijke adoptieprocedure:

Rechtbank

Adoptieuitspraken uit landen die niet zijn aangesloten bij het Haags Adoptieverdrag dienen op grond van de Wet Conflictenrecht Adoptie door de Nederlandse rechter te worden erkend. Als in het land van herkomst geen adoptieuitspraak is gedaan, dienen de aspirant-adoptieouders een verzoek tot adoptie in te dienen bij de Nederlandse rechter.

Wanneer is gehandeld in strijd met de vereiste beginseltoestemming (art. 2 Wobka) kan de kinderrechter een stichting die een Bureau Jeugdzorg in stand houdt (art. 1 sub f Wet op de jeugdzorg) belasten met de voorlopige voogdij over het minderjarige adoptiekind. In geval van voorlopige voogdij wendt de Raad voor de Kinderbescherming zich binnen zes weken tot

⁴³ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p.2144.

de rechter ten einde een voorziening in het gezag over het minderjarige adoptiekind te verkrijgen (art. 10 Wobka).

Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)

Indien in het land van herkomst geen adoptie-uitspraak is gedaan, dienen de aspirant-adoptieouders een verzoek tot adoptie bij de Nederlandse rechter in te dienen. In beide gevallen moet de vergunninghouder voor de opnemng van een buitenlands kind in Nederland een machtiging tot voorlopig verblijf bij de IND aanvragen.

Dienst Preventie, Jeugdbescherming en Reclassering

Met het toezicht op de naleving van de bepalingen die betrekking hebben op de werkzaamheden van de vergunninghouder zijn de ambtenaren van de Dienst Preventie, Jeugdbescherming en Reclassering van het Ministerie van Justitie belast (art. 25 lid 1 Wobka).

Klachtencommissie vergunninghouders interlandelijke adoptie

Er is een klachtencommissie voor aspirant-adoptieouders en adoptieouders voor klachten betreffende gedragingen van vergunninghouders (art. 24a Wobka). De klachtencommissie bestaat uit vijf leden, waaronder de voorzitter. De leden worden voor een periode van vier jaar benoemd door de Minister van Justitie en kunnen ten hoogste twee maal voor een periode van vier jaar worden herbenoemd. De leden mogen niet werkzaam zijn of zijn geweest onder verantwoordelijkheid van een vergunninghouder, de Minister van Justitie, de Raad voor de Kinderbescherming of van de inspectie Jeugdzorg (art. 3 t/m 5 Besluit Klachtencommissie Vergunninghouders Interlandelijke adoptie).⁴⁴

Indien een klacht wordt ingediend bij een vergunninghouder, wordt deze klacht via de vergunninghouder doorgestuurd naar de klachtencommissie. De klachtencommissie brengt pas advies uit als is gebleken, dat niet mag worden verwacht, dat de vergunninghouder naar tevredenheid van de klager aan zijn klacht tegemoet zal komen. De vergunninghouder stelt de klachtencommissie uiterlijk binnen zes weken na ontvangst van een klacht in kennis van het resultaat van zijn poging om naar tevredenheid van de klager aan zijn klacht tegemoet te komen. Indien de vergunninghouder naar tevredenheid van de klager aan zijn klacht tegemoet is gekomen, doet de vergunninghouder daarvan mededeling aan de klachtencommissie, onder toezending van een daartoe strekkende schriftelijke bevestiging van de klager.

4. Welke follow-ups zijn er nadat de adoptie is geëffectueerd?

De juridische gevolgen van adoptie zijn verbonden aan de juridische afstammingsrelatie tussen ouder en kind. Door adoptie komen de geadopteerde, de adoptieouder en zijn bloedverwanten of de adoptieouders en hun bloedverwanten in familierechtelijke betrekking tot elkaar te staan. Tegelijkertijd houdt de familierechtelijke betrekking tussen de geadopteerde, zijn oorspronkelijke ouders en hun bloedverwanten op te bestaan (art. 1:229 lid 1 en 2 BW). De familierechtelijke betrekking tussen de geadopteerde en zijn ouder en diens bloedverwanten blijft overigens wel bestaan, als er sprake is van partneradoptie (art.

⁴⁴ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 2169 e.v.

1:229 lid 3 BW). Partneradoptie is adoptie door de stiefouder met wie de ouder, gehuwd of ongehuwd, samenleeft. Tussen het geadopteerde kind en de stiefouder en diens bloedverwanten ontstaan door de adoptie familierechtelijke betrekkingen. Het hoofdzakelijke gevolg van adoptie is dus het ontstaan van familierechtelijke betrekkingen tussen de adoptiefamilie en het adoptiekind. Dit heeft de volgende rechtsgevolgen:

- als het kind door adoptie in familierechtelijke betrekking komt te staan tot beide adoptanten van verschillend geslacht die met elkaar gehuwd zijn, verkrijgt het kind de geslachtsnaam van de man, behalve indien de adoptanten ter gelegenheid van de adoptie gezamenlijk verklaren dat het kind de geslachtsnaam van de vrouw zal dragen. Indien de adoptanten niet met elkaar gehuwd zijn of wanneer zij van hetzelfde geslacht en met elkaar gehuwd zijn, houdt het kind de geslachtsnaam die het heeft, tenzij de adoptanten ter gelegenheid van de adoptie gezamenlijk verklaren dat het de geslachtsnaam van één van hun zal hebben;
- als een kind door adoptie in familierechtelijke betrekking tot de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel van een ouder komt te staan, houdt het zijn geslachtsnaam, tenzij de ouder en diens echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel gezamenlijk verklaren dat het kind de geslachtsnaam zal hebben van de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel, dan wel de geslachtsnaam van die ouder. De rechterlijke uitspraak van de adoptie vermeldt de verklaring van de adoptanten hierover (art. 1:5 lid 3 BW). Ten aanzien van het voorgaande dient te worden opgemerkt, dat de adoptieouders/de ouder en de stiefouder een verklaring van naamskeuze met betrekking tot de geslachtsnaam, alleen voor het eerste kind kunnen afleggen. De volgende kinderen van dezelfde ouders dragen dezelfde geslachtsnaam als het eerste kind (art. 1:5 lid 8 BW). Bij eenouderadoptie verkrijgt het kind de geslachtsnaam van de adoptieouder tot wie hij in familierechtelijke betrekking is komen te staan (art. 1:5 lid 1 BW);
- de adoptieouders verkrijgen het gezamenlijk ouderlijk gezag over het adoptiekind en een hieraan voorafgaand gezag eindigt.⁴⁵ Bij eenouderadoptie krijgt de adoptieouder alleen het ouderlijk gezag. Bij partneradoptie ontstaat gezamenlijk gezag alleen van rechtswege indien de ouder en de adoptant gehuwd zijn (art. 1:251 lid 1 BW). Als er geen sprake is van een huwelijk, is een aantekening in het gezagsregister vereist (art. 1:252 lid 1 BW).⁴⁶ Als het kind wordt geadopteerd door twee ongehuwde ouders, is het verstandig om in het adoptieverzoek aan de rechtbank tevens te vragen om gezamenlijk ouderlijk gezag voor de adoptieouders, omdat de wet niet helder is over dit rechtsgevolg van de adoptie.

Het geadopteerde kind krijgt en zijn adoptiefamilie komen door de adoptie in een erfrechtelijke positie te staan.⁴⁷ Het erfrecht in Nederland is gebaseerd op het afstammingsrecht. Dit heeft tot gevolg, dat als een kind in familierechtelijke betrekking staat tot de erflater, hij in de zin van het erfrecht een bloedverwant is. Het adoptiekind verkrijgt dan dezelfde erfrechtelijke positie als de andere kinderen van de adoptieouder (art. 4:10 lid 1 sub a BW). Met het verkrijgen van een erfrechtelijke positie in de

⁴⁵ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 294-295.

⁴⁶ Asser & de Boer 2006, p. 624.

⁴⁷ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 295.

adoptiefamilie verliest het kind tegelijkertijd de erfrechtelijke positie in zijn oorspronkelijke familie.⁴⁸

Het uitgangspunt is dat de voornamen van het adoptiekind in stand worden gehouden. Een eventuele wijziging van de voornamen kan ter gelegenheid van het adoptieverzoek bij de rechtbank worden verzocht. Wanneer de voornamen van het adoptiekind onbekend zijn, stelt de rechter, nadat hij de adoptanten en het kind, indien dat gehoord dient te worden, bij de adoptiebeschikking ook één of meer voornamen vast (art. 1:227 lid 4 BW). Het verzoek om voornaamswijziging mag dus gelijktijdig, in combinatie met het adoptieverzoek ingediend worden (art. 1:4 lid 4 BW),⁴⁹

- als een kind wordt geadopteerd, van wie de adoptievader van adel is en de geslachtsnaam van de adoptievader gaat over op het kind, gaat in dat geval ook de adellijke titel van de adoptievader over op het geadopteerde kind (art. 1:5 lid 11 BW en art. 3 Wet op de adeldom). Het voorgaande is alleen van toepassing voor kinderen die na 1 augustus 1994 geboren zijn,⁵⁰
- vanaf het moment dat de adoptie ingaat, zijn de adoptieouders onderhoudsplichtig voor het kind (art. 1:392 lid 1 sub a BW). De onderhoudsplicht van de oorspronkelijke ouder(s) komt door de adoptie te vervallen.⁵¹ Daarnaast vervalt de onderhoudsplicht van het kind ten aanzien van zijn natuurlijke ouders. Het kind wordt door de adoptie onderhoudsplichtig jegens zijn adoptieouders, wanneer er sprake is van behoefte bij de adoptieouders (art. 1:392 lid 1 sub b BW);⁵²
- de kinderen van de geadopteerde raken ook bij de adoptie betrokken. Als bijvoorbeeld een ongehuwde minderjarige moeder wordt geadopteerd, treden haar kinderen als kleinkinderen in het nieuwe familieverband van de adoptieouders;⁵³
- het adoptiekind wordt Nederlander als het bij rechterlijke uitspraak in Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba is geadopteerd, wanneer het kind op de dag van de uitspraak in eerste aanleg minderjarig was en tenminste één van de adoptieouders op de in de volgende zin bedoelde dag Nederlander is. Het kind verkrijgt het Nederlanderschap op de eerste dag na een periode van drie maanden, te rekenen van de dag van de uitspraak in eerste aanleg of, indien binnen deze periode hoger beroep is ingesteld, van drie maanden, te rekenen van de dag van de uitspraak in hoger beroep, dan wel, indien binnen deze laatste periode beroep in cassatie is ingesteld, op de dag van de uitspraak in cassatie (art. 5 Rw Ned).⁵⁴

Onder voorwaarden wordt aan een buitenlandse adoptie de verkrijging van het Nederlanderschap verbonden. Art. 5a Rw Ned heeft betrekking op de adopties die in overeenstemming met het Haags Adoptieverdrag hebben plaatsgevonden en art. 5b Rw Ned ziet op de andere buitenlandse adoptie die in Nederland voor erkenning in aanmerking komen op grond van de Wet Conflictenrecht Adoptie,⁵⁵

⁴⁸ Van der Linden 2006, p.46.

⁴⁹ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 286-288, 294.

⁵⁰ Asser & De Boer 2006, p.625.

⁵¹ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p.291.

⁵² Van der Linden 2006, p.46.

⁵³ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 291.

⁵⁴ Van der Linden, Ten Siethoff & Zeijlstra-Rijpstra 2005, p. 76.

⁵⁵ Wortmann & Van Duijvendijk-Brand 2005, p. 11.

- als het kind op het tijdstip van de adoptie omgang heeft met een ouder, ten aanzien van wie de familierechtelijke betrekking ophoudt te bestaan, kan de rechtbank bepalen dat de ouder en het kind gerechtigd blijven tot omgang met elkaar (art. 1:229 lid 4 BW). Vooral bij partneradoptie moet worden aangenomen dat er omstandigheden kunnen zijn, die het wenselijk maken dat de omgang tussen het kind en de oorspronkelijke ouder behouden blijft.⁵⁶
Art. 1:377a lid 2 BW, het verzoek aan de rechter tot het vaststellen/ontzeggen van een regeling voor het omgangsrecht, art. 1:377a lid 3 BW, de voorwaarden waaraan dient te zijn voldaan bij de ontzegging van het omgangsrecht door de rechter, art. 1:377e BW, de bevoegdheid van de rechter om de omgangsregeling te wijzigen op verzoek van één van de ouders, en art. 1:377g BW, de wijziging van de omgangsregeling op verzoek van de minderjarige van twaalf jaar of ouder bij de rechter, zijn van overeenkomstige toepassing;
- op grond van art. 1:41 BW mag een huwelijk niet worden gesloten tussen hen die tot elkaar, hetzij van nature, hetzij familierechtelijk, staan in de opgaande en in de nederdalende lijn of als broers, zussen of broer en zus (art. 1:41 lid 1 BW). De Minister van Justitie kan om gewichtige redenen ontheffing van dit verbod verlenen aan hen die broers, zussen, of broer en zus door adoptie zijn (art. 1:41 lid 2 BW).

Naast de bovenstaande juridische gevolgen van adoptie, ontstaan er ook andere rechtsgevolgen, die betrekking hebben op:

- het geven van huwelijkstoestemming van de ouders bij het aangaan van een huwelijk van een minderjarig adoptiekind (art. 1:35 BW);
- de bevoegdheid tot stuiting van een huwelijk door bloedverwanten in de rechte lijn en door broers en zussen van één van de aanstaande echtgenoten, die door adoptie in afstammingsrechtelijke relatie tot hen is komen te staan (art. 1:50 jo art. 1:51 BW);
- de mogelijkheid om een verzoek tot nietigverklaring van een huwelijk te vragen door de bloedverwanten in de opgaande lijn van één van de echtgenoten, die door adoptie in afstammingsrechtelijke relatie tot hen is komen te staan (art. 1:69 BW);
- de mogelijkheid een verzoeken in te dienen tot het instellen van een kindbeschermingsmaatregel, bijvoorbeeld het verzoek van de adoptieouders tot ondertoezichtstelling van een minderjarig adoptiekind (art. 1:254 BW) of de ontzetting van een adoptieouder uit het ouderlijk gezag van het adoptiekind op verzoek van de andere adoptieouder, of een van de bloed- en aanverwanten van het adoptiekind tot en met de vierde graad (art. 1:270 BW);
- het recht te verzoeken tot het instellen van een beschermingsmaatregel ten behoeve van meerderjarigen, bijvoorbeeld een ondercuratelestelling, beschermingsbewind of mentorschap (art. 1:379, 432 en 450 BW);
- het instellen van een verzoek tot een verklaring van rechtsvermoeden van overlijden / vaststelling van overlijden (art. 1:412 e.v. BW).

Opgemerkt moet worden dat de oorspronkelijke familierechtelijke betrekkingen van belang blijven bij het verschoningsrecht betreffende de getuigenis ten aanzien van bloed- en

⁵⁶ Asser & De Boer 2006, p.625.

aanverwanten (art. 191 Rv en art. 227 Sv).⁵⁷ De ratio van deze bepalingen is gelegen in het biologische verwantschap, daarom zijn deze bepalingen ook geldig, na het van kracht worden van de adoptie jegens de biologische en / of de oorspronkelijke juridische ouders en hun verwanten. Kort gezegd betekent dit voor het adoptiekind, dat er een verschoningsrecht geldt in de verhouding met zijn adoptieouders en met zijn natuurlijke ouders.⁵⁸

Na de voorgaande uitweiding over de juridische rechtsgevolgen van adoptie verdient de adoptienazorg nog nadere bespreking. Adoptienazorg houdt alle vormen van begeleiding en controle in, die na de plaatsing van een adoptiekind worden aangeboden. Het doel van adoptienazorg is het ondersteunen van het adoptiegezin.

Adoptienazorg kan worden onderverdeeld in voorlichting en advisering, zowel preventie als curatief. De vorm van nazorg wordt vastgesteld afhankelijk van het stadium waarin dienst- of hulpverlening ingeroepen is. Voorlichting en advisering is een laagdrempelige vorm van adoptienazorg, waarbij de aanvrager meestal informatie vraagt met betrekking tot problemen rondom de adoptie. Deze informatie kan gegeven worden door instanties of verworven worden uit schriftelijke en/of digitale bronnen. Preventieve nazorg houdt ondersteuning in aan adoptieouders en geadopteerden. Er hoeft dan nog niet direct sprake te zijn van een probleem. Als er sprake is van aanwijsbare problemen, zal de aanvrager worden doorverwezen naar curatieve hulpverlening.

Hieronder volgt, aan de hand van een aantal voorbeelden, een verduidelijking van de vormen van adoptienazorg.

Voorbeelden van voorlichting en advisering zijn:

- de telefonische advieslijn van de Wegwijzer Adoptie Nazorg. De Wegwijzer Adoptie Nazorg is een onderdeel van de Stichting Adoptievoorzieningen;
- huiskameravonden van de vergunninghouders. De vergunninghouders zijn verplicht, op grond van art. 17a lid 1 sub g Wobka, bij volledige bemiddeling om de aspirant-adoptieouders te begeleiden nadat het buitenlandse kind is opgenomen. Dit betekent, dat de vergunninghouder zich enige tijd na de plaatsing van het verloop hiervan op de hoogte moet stellen, en indien blijkt dat zich moeilijkheden hebben voorgedaan rust op hem de taak om de adoptieouders te adviseren over de door hen te nemen maatregelen. Bij deze begeleiding kan, waar nodig, worden verwezen naar gespecialiseerde vormen van hulpverlening. De duur van de begeleiding bestaat tot het tijdstip van de adoptie. De intensiteit van de begeleiding is niet wettelijk bepaald, dit is afhankelijk van de omstandigheden en de wensen van de betrokkenen;
- themabijeenkomsten die worden georganiseerd door de consultatie- en opvoedingsbureaus;
- themavonden die worden georganiseerd door ouderverenigingen.

Onder preventieve nazorg kan worden verstaan:

- video interactie begeleiding, aangeboden door de Stichting Adoptievoorzieningen aan de ouders in de eerste drie jaar na aankomst van het adoptiekind;

⁵⁷ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p.292-293.

⁵⁸ Van der Linden 2006, p.50.

- cursussen voor adoptieouders over (buitenlandse) adoptiekinderen in de puberteit;
- lotgenotencontact voor afstandsmoeders;
- inloopavonden voor geadopteerden.

Voorbeelden van curatieve nazorg zijn:

- de dienstverlening van de aandachtsfunctionarissen bij de Bureaus Jeugdzorg en Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ);
- diagnosestelling en begeleiding door Therapeutische Gezinsverpleging (TGV);
- ondersteunende en begeleidende gesprekken bij een deskundige hulpverlener Therapie;
- uithuisplaatsing van het adoptiekind, al dan niet op vrijwillige basis.⁵⁹

Ook is er sprake van een zogenoemde follow-up procedure. De vergunninghouder dient namelijk de bevoegde autoriteiten van het land van herkomst op de hoogte te houden van de adoptieprocedure en de maatregelen die worden genomen om deze af te wikkelen, alsmede van het verloop van de aan de adoptie voorafgaande verzorgingsperiode, indien het land van herkomst partij is bij het Haags Adoptieverdrag of de regelgeving van het land van herkomst dit vereist (art. 17c lid 1 Wobka). Volgens art. 17c lid 2 Wobka moet de vergunninghouder, na de aspirant-adoptieouders, de adoptieouders of de wettelijke vertegenwoordiger van het kind daarover te hebben geïnformeerd, gevolg geven aan met redenen omklede verzoeken van de autoriteiten van het land van herkomst om informatie over de situatie met betrekking tot de adoptie.

Vanaf het moment dat het kind in het adoptiegezin is opgenomen spreekt men van de follow-up procedure. Komt bijvoorbeeld een kind uit China dan zijn de adoptieouders verplicht om de autoriteiten in China op de hoogte te houden van de aanpassing en de ontwikkeling van het kind. De adoptieouders dienen na aankomst van het kind twee rapporten op te sturen naar de Vereniging Wereldkinderen. Het eerste rapport wordt bij de Vereniging Wereldkinderen verwacht na 6 maanden, het tweede 12 maanden na de aankomst van het kind. Als de adoptie naar Nederlands recht niet binnen 12 maanden uitgesproken is, dient er nog een derde rapport te worden opgesteld. Bij de rapportage moet een kopie van de adoptieuitspraak worden bijgevoegd ten bewijze dat het kind de Nederlandse nationaliteit heeft gekregen. Tevens moeten bij iedere rapportage minimaal tien kleurenfoto's worden bijgevoegd. De rapporten worden samen met de foto's naar China verstuurd en aldaar vertaald in het Chinees. Daarna worden zij naar het CCAA (China Centre of Adoption Affairs) en naar het kindertehuis, waar het kind vandaan komt, verstuurd. Daar worden ze voor onbepaalde tijd bewaard in het dossier van het kind. China heeft onder andere de eis aan het rapport gesteld, dat er gegevens/informatie moeten zijn over:

- de gezondheid en de ontwikkeling van het kind bij aankomst;
- de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van het kind op het moment van opstellen van de rapportage;
- de sociale / emotionele ontwikkeling van het kind op het moment van opstellen van de rapportage;

⁵⁹ <http://www.adoptie.nl/wan/nazorg.htm>, 7 juli 2008.

- de opvoeding van het kind.

In een handleiding van de Stichting Wereldkinderen is een formulier met betrekking tot de rapportage opgenomen.⁶⁰

Opgemerkt moet worden, dat het aan het land van herkomst is overgelaten of zij een rapportageplicht stellen aan de adoptieouders en aan welke vereisten dit rapport moet voldoen.

5. Onder welke omstandigheden word teen Europese adoptie (ouders-kinderen met verschillende nationaliteiten maar allebei Europees (EU) anders behandeld dan internationale adopties (eenvoudigere procedure)? Wordt een Europeaan die in een andere lidstaat woont dan zijn thuisland anders behandeld dan een inwoner van die lidstaat als het gaat over de mogelijkheid een kind te adopteren? (Bijvoorbeeld, moet hij een aantal jaren in dat land hebben gewoond voor of na de adoptie, wordt de nationale adoptieprocedure toegepast in die gevallen of niet?).

De Nederlandse wetgeving bevat geen aparte procedure en voorwaarden voor Europese adopties. Dit betekent dat op de adoptie van een kind uit een EU-lidstaat door in Nederland woonachtige personen de regels van de Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie van toepassing zijn.

6. Wat zijn de voorwaarden om te adopteren? Maar onderscheid, zoals verzocht, tussen internationale en nationale adoptie.

Algemene voorwaarden: Vereisten voor nationale adoptie (waaronder valt de tweepersoons-, eenouder-, en partneradoptie) en interlandelijke adoptie.

Voor adoptie van een kind dienen de aspirant adoptiekinderen en de aspirant-adoptieouders aan een aantal wettelijke voorwaarden te voldoen, die zijn opgenomen in art. 1:228 lid 1 BW. Deze wettelijke voorwaarden gelden zowel voor de adoptie van kinderen uit Nederland en uit het buitenland.⁶¹ Onder adoptie van kinderen uit Nederland wordt verstaan de tweepersoonsadoptie door gehuwde of ongehuwde personen, van gelijk of verschillend geslacht, en de eenouderadoptie. Partneradoptie is een vorm van eenouderadoptie.⁶²

Voor alle adopties geldt:

- de adoptie dient in het kennelijk belang van het kind te zijn (art. 1:227 lid 3 BW);
- op het tijdstip van het verzoek tot adoptie dient vast te staan en voor de toekomst redelijkerwijs te voorzien zijn, dat het kind niets meer van zijn ouder of ouders in de hoedanigheid van ouder heeft te verwachten (art. 1:227 lid 3 BW).

Voorwaarden voor adoptanten:

⁶⁰ www.wereldkinderen.nl.

⁶¹ Van der Linden 2006,p.20.

⁶² Asser & De Boer 2006, p.608.

- zij mogen niet de grootouders van het kind zijn (art. 1:228 lid 1 sub b BW);
- zij moeten zowel bij eenouderadoptie als bij tweepersoonsadoptie ten minste achttien jaar ouder zijn dan het kind (art. 1:228 lid 1 sub c BW);
- in geval van eenouderadoptie moeten zij het kind drie jaar hebben verzorgd en opgevoed. Bij tweepersoonsadoptie geldt een verzorgingstermijn van tenminste één jaar (art. 1:228 lid 1 sub f BW). Twee personen samen kunnen geen verzoek tot adoptie indienen, wanneer sprake is van een huwelijksbeletsel (art. 1:227 lid 1 BW). Bij tweepersoonsadoptie wordt vereist dat de personen tenminste drie aaneengesloten jaren onmiddellijk voorafgaande aan het adoptieverzoek hebben samengeleefd (art. 1:227 lid 2 BW).

Voorwaarden voor het te adopteren kind:

- het moet minderjarig zijn op de dag van het eerste verzoek tot adoptie (art. 1:228 lid 1 sub a BW);
- adoptie van meerderjarigen is niet mogelijk, omdat adoptie opgevat dient te worden als een kindbeschermingsmaatregel (voor uitzonderingen op deze regel, zie jurisprudentie);⁶³
- het kind mag het adoptieverzoek niet tegenspreken, indien het 12 jaar of ouder is , of jonger dan 12 jaar is en in staat tot een redelijke waardering van zijn/haar belangen (art. 1:228 lid 1 sub a BW).

Positie van de ouder:

- hij/zij heeft/hebben niet langer het gezag over het kind (art. 1:228 lid 1 sub g BW);
- hij/zij mag/mogen het adoptieverzoek niet tegenspreken (art. 1:228 lid 1 sub d BW). Dit vetorecht is alleen absoluut, indien de omstandigheden genoemd in art. 1:228 lid 2 BW zich niet voordoen en de bevoegdheid tot het geven van toestemming niet door hen wordt misbruikt (art. 3:13 jo art. 3:15 BW).
Art. 1:228 lid 2 BW luidt als volgt: "Aan de tegenspraak van een ouder als bedoeld in het eerste lid, onder d, kan worden voorbijgegaan:
- indien het kind en de ouder niet of nauwelijks in gezinsverband hebben samengeleefd; of
 - indien de ouder het gezag over het kind heeft misbruikt of de verzorging en opvoeding van het kind op grove wijze heeft verwaarloosd; of
 - indien de ouder onherroepelijk is veroordeeld wegens het plegen tegen de minderjarige van een van de misdrijven, omschreven in de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht";
- de minderjarige moeder van het kind moet op de dag van het adoptieverzoek (ruim opgevat is dat de dag van de terechtzitting) de leeftijd van zestien jaar hebben bereikt en bekwaam zijn om in rechte op te treden (art. 1:228 lid 1 sub e BW jo art. 1:227 lid 5 BW).⁶⁴

Extra voorwaarden: nationale adoptie:

⁶³ Hof Amsterdam 16 maart 2000, NJB 2000, p.679 & Rb. Groningen 17 februari 2004, NJF 2004,222.

⁶⁴ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p.291.

Naast de hierboven genoemde algemene wettelijke voorwaarden gelden bij de adoptie van een Nederlands kind nog de onderstaande afzonderlijke eisen aan de aspirant-adoptieouders:

- zij moeten bij de adoptie van een eerste kind een voorlichtingscursus volgen bij de Stichting Adoptievoorzieningen. Daarnaast moeten zij een extra voorlichting volgen over de adoptie van een in Nederland geboren kind;
- zij moeten op basis van een gezinsonderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming geschikt worden geacht voor de adoptie van een in Nederland geboren kind;
- zij mogen ten tijde van de plaatsing van het kind niet ouder zijn dan 41 jaar.

Afwijkende voorwaarden: partneradoptie

In het Burgerlijk Wetboek zijn afwijkende voorwaarden opgenomen voor partneradoptie. Partneradoptie is adoptie door de echtgeno(o)t(e), geregistreerde partner of andere levensgezel van de ouder van het te adopteren kind. De voorwaarden waaraan de adoptant moet voldoen zijn als volgt:

- hij/zij dient tenminste drie aaneengesloten jaren voorafgaand aan de indiening van het adoptieverzoek met de ouder te hebben samengeleefd (art. 1:227 lid 2 BW);
- hij/zij dient samen met de ouder het kind gedurende ten minste één jaar te hebben verzorgd en opgevoed. Deze voorwaarde geldt niet, als het kind wordt geboren uit de relatie van de moeder met een levensgezel van gelijk geslacht (art. 1:228 lid 1 sub f BW);
- hij/zij dient samen met de ouder het gezag over het kind te hebben, of het gezag moet alleen bij die ouder berusten (art. 1:228 lid 1 sub g BW).⁶⁵

Extra voorwaarden: Interlandelijke adoptie

Bij een interlandelijke adoptie worden meer voorwaarden gesteld aan de aspirant-adoptieouders en de te adopteren kinderen uit het buitenland. Er is een onderscheid tussen de landen die aangesloten zijn bij het Haags Adoptieverdrag en landen die niet bij dit verdrag zijn aangesloten. De voorwaarden zijn van toepassing op alle buitenlandse adopties, dus zowel de sterke en zwakke adopties. Voor de uitleg van de begrippen sterke en zwakke adopties wordt verwezen naar pagina 1 van dit rapport.

Alleen echtparen van verschillend geslacht en alleenstaanden komen als aspirant-adoptieouders voor een buitenlands kind in aanmerking.⁶⁶

De aspirant-adoptieouders moeten voldoen aan de volgende voorwaarden:

- zij mogen beiden niet ouder zijn dan 42 jaar ten tijde van het verzoek tot beginseltoestemming (art. 5 sub b Wobka). In de Richtlijnen Opneming buitenlandse kinderen ter adoptie 2000 is een opsomming van omstandigheden aangegeven waarin een dergelijke overschrijding van het maximum-leeftijdsvereiste van 42 jaar met twee jaar al dan niet toelaatbaar wordt geacht;
- op het moment van de vaststelling van de relatie van hun tot het adoptiekind mag er geen groter leeftijdsverschil zijn dan 40 jaar (art. 5 lid 6 Wobka). Bij een groter

⁶⁵ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p.291-292.

⁶⁶ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 288-289.

- leeftijdsverschil is nadere motivering en bijzondere geschiktheid vereist. Dit moet door de Raad voor de Kinderbescherming worden onderzocht (art. 3 Richtlijnen opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie 2000);
- zij moeten in het bezit zijn van een voorafgaande beginseltoestemming van de Minister van Justitie. Deze toestemming is geldig voor een periode van drie jaar na datum van uitgifte, en kan telkens met maximaal drie jaar worden verlengd (art. 2 jo art. 3 Wobka). De Raad voor de Kinderbescherming onderzoekt de geschiktheid van de aspirant-adoptieouders voor de verzorging en opvoeding van een buitenlands kind (art. 5 lid 1 Wobka). Als zij geschikt worden geacht, wordt de beginseltoestemming verstrekt;
 - zij moeten zich medisch laten keuren door een arts, die niet de eigen huisarts is, en van deze keuring een verklaring overleggen (Beleidsregels met betrekking tot de werkwijze van de Raad voor de Kinderbescherming / Normenrapport 2000, versie 2, par. 9.2.2.);⁶⁷
 - zij moeten zich akkoord verklaren met het opvragen, door de Raad voor de Kinderbescherming, van een uittreksel uit het Justitieel Documentatieregister (Beleidsregels met betrekking tot de werkwijze van de Raad voor de Kinderbescherming Normenrapport 2000, versie 2, par. 9.2.2.).

Het te adopteren kind moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- op het tijdstip van binnenkomst in Nederland mag het de leeftijd van zes jaar nog niet hebben bereikt, behoudens de bevoegdheid van de Minister van Justitie om in bijzondere gevallen, op schriftelijk verzoek van de aspirant-adoptieouders, een afwijking van deze leeftijdsgrens toe te staan (art. 8 lid 1 sub a Wobka);
- niet lijden aan een gevaarlijke besmettelijke of langdurige lichamelijke of geestelijke ziekte (art. 8 lid 1 sub b Wobka);
- door bemiddeling van een vergunninghouder zijn opgenomen door de aspirant-adoptieouders (art. 8 lid 1 sub c Wobka);
- zijn afgestaan door zijn/haar ouders, hetgeen op een behoorlijke wijze door middel van justificatoire bescheiden dient te worden aangetoond (art. 8 lid 1 sub d Wobka);
- de autoriteiten in het land van herkomst moeten hebben ingestemd met de opname voor adoptie door de aspirant-adoptieouders (art. 8 lid 1 sub e Wobka).⁶⁸

Aangesloten bij Haags Adoptieverdrag

Sterke adoptie

In art. 23 Haags Adoptieverdrag is bepaald, dat sterke adopties, die met toepassing van de verdragsprocedure tot stand zijn gekomen, van rechtswege worden erkend. Er dient dus geen procedure voor erkenning, de tenuitvoerlegging of de registratie meer in Nederland te worden gevolgd.⁶⁹

Het kind dient binnen vijf dagen na aankomst te worden aangemeld bij de afdeling Bevolking van de gemeente waar de adoptieouders wonen.⁷⁰

⁶⁷ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 304-305.

⁶⁸ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 301.

⁶⁹ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 2207-2208.

⁷⁰ <http://www.adoptie.nl/adoptieprocedure/stapvoorstap/index.htm>, 22 juli 2008.

Zwakke adoptie

In art. 27 Haags Adoptieverdrag is bepaald, dat een zwakke adoptie uitgesproken in het land van herkomst wordt omgezet in een sterke adoptie in het land van aankomst. In geval van omzetting vervangt de nieuwe sterke adoptie de voordien bestaande zwakke adoptie en dient de sterke adoptie in alle verdragsstaten te worden erkend. Wanneer in de staat van herkomst een zwakke adoptie wordt uitgesproken betreffende adoptieouders die hun gewone verblijfplaats in Nederland hebben, ziet de vergunninghouder erop toe dat in Nederland een verzoek tot omzetting in een adoptie naar Nederlands recht wordt ingediend (art. 11 uitvoeringswet op het Haags Adoptieverdrag). Het verzoek wordt door de Nederlandse rechter toegewezen als het verzoek in het kennelijk belang van het kind is en voldaan wordt aan de voorwaarden van art. 1:228 lid 1 sub a en d BW.⁷¹

Voor het kind moet een machtiging tot voorlopig verblijf worden afgegeven, omdat het kind in Nederland als vreemdeling binnenkomt. Het kind dient binnen drie dagen na aankomst te worden aangemeld bij de korpschef. Bij de burgemeester van de gemeente waar de adoptieouders wonen moet tegelijkertijd een aanvraag worden ingediend voor een vergunning tot verblijf. De vergunning wordt in beginsel verleend voor één jaar en daarna wordt verblijf in Nederland voor onbepaalde tijd toegestaan.⁷²

Niet-aangesloten bij het Haags Adoptieverdrag

De WCAd is van toepassing op die interlandelijk adopties die in Nederland worden uitgesproken van een kind afkomstig uit een land dat niet is aangesloten bij het Haags Adoptieverdrag door in Nederland woonachtige adoptanten. Hoofdstuk 3 van deze wet betreft de erkenning van adopties die niet onder het Haags Adoptieverdrag vallen. De WCAd kent twee erkenningsregimes, te vinden in art. 6 en art. 7.

Sterke adoptie

Art. 6 WCAd bevat het erkenningsregime voor niet onder het verdrag vallende adopties waarin betrokkenen hun gewone verblijfplaats buiten Nederland hadden. De voorwaarden, waaraan voor erkenning moet zijn voldaan, zijn opgenomen in art. 6 lid 1 WCAd. De erkenning geschiedt van rechtswege, deze benadering brengt met zich mee dat de buitenlandse adoptiebeslissing in beginsel door de Nederlandse overheidsadministratie kan worden ingeschreven. Daarbij mag een afschrift van de buitenlandse adoptiebeslissing als uitgangspunt worden genomen.

Art. 7 WCAd ziet op de buitenlandse niet-verdragsadoptie gegeven door een ter plaatse bevoegde autoriteit alwaar het kind gedurende de adoptieprocedure zijn gewone verblijfplaats had, terwijl de adoptieouders hun gewone verblijfplaats in Nederland hadden. Deze beslissing komt niet in aanmerking voor erkenning van rechtswege. Voor deze gevallen wordt een rechterlijke erkenningsprocedure voorgeschreven. Daarmee wordt voorkomen dat een in het land van herkomst van het kind gevoerde adoptieprocedure in Nederland moet worden overgedaan. De voorwaarden voor deze erkenning zijn:

- de procedure van de Wobka moet zijn gevolgd;
- de erkenning van de adoptie moet in het kennelijk belang van het kind zijn;

⁷¹ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 2210-2211.

⁷² <http://www.adoptie.nl/adoptieprocedure/stapvoorstep/index.htm>, 22 juli 2008.

- de erkenningsgronden van art. 6 lid 2 en 3 WCAAd doen zich niet voor.

Als aan de voorwaarden voor erkenning wordt voldaan, geeft de rechter een last tot inschrijving van de buitenlandse geboorteakte van het kind. Indien er geen inschrijfbaar buitenlandse geboorteakte voorhanden is, zal de rechter de geboortegegevens vaststellen en een last geven tot het opmaken van een vervangende geboorteakte. Op de akte van inschrijving van de buitenlandse geboorteakte of de vervangende geboorteakte wordt een latere vermelding geplaatst van de adoptie (art. 1:25 lid 6, 25c lid 3 en 25g lid 2 BW).

Zwakke adoptie

Art. 9 WCAAd ziet op de omzetting van de zwakke buitenlandse adoptie in een sterke Nederlandse adoptie. Voorwaarde bij deze omzetting is dat de betrokkenen in Nederland hun gewone verblijfplaats hebben en dat het kind voor permanent verblijf in Nederland is toegelaten. Art. 11 van de Uitvoeringswet op het Haags Adoptieverdrag, dat in art. 27 Haags Adoptieverdrag in omzetting voorziet, is van overeenkomstige toepassing. Het verzoek wordt door de Nederlandse rechter toegewezen, als het verzoek in het kennelijke belang van het kind is en voldaan wordt aan de voorwaarden van art. 1:228 lid 1 sub a en d BW.⁷³

Voor sterke en zwakke adopties vanuit een land dat niet is aangesloten bij het Haags Adoptieverdrag geldt, dat voor het kind een machtiging tot voorlopig verblijf moet worden afgegeven, omdat het kind in Nederland als vreemdeling binnenkomt. Daarnaast dient het kind binnen drie dagen na binnenkomst te worden aangemeld bij de korpschef. Bij de burgemeester van de gemeente waar de adoptieouders wonen moet tegelijkertijd een aanvraag worden ingediend voor een vergunning tot verblijf. De vergunning wordt in beginsel verleend voor één jaar en daarna wordt verblijf in Nederland voor onbepaalde tijd toegestaan.⁷⁴

Opgemerkt moet worden dat aan de adoptie ook voorwaarden kunnen worden gesteld door de wet- en regelgeving in het land van herkomst, de regels van buitenlandse partnerorganisaties en de eisen van individuele vergunninghouders.⁷⁵

7. a. **Welke procedure in de adoptieprocedure bestaat er om een kind te horen? Is dit verplicht of niet?**
- b. **Is er een leeftijd wanneer de verplichting wordt? Welke leeftijd?**
- c. **Wat wijst de praktijk uit?**

Nationale adoptie

Art. 809 lid 1 Rv luidt als volgt: "In zaken betreffende minderjarigen, uitgezonderd die welke het levensonderhoud van een minderjarige betreffen die de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, beslist de rechter niet dan na de minderjarige van twaalf jaren of ouder in de

⁷³ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 2211.

⁷⁴ <http://www.adoptie.nl/adoptieprocedure/stapvoorstep/index.htm>, 22 juli 2008.

⁷⁵ "Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie" juni 2008 (zie website van het Ministerie van Justitie: www.justitie.nl).

gelegenheid te hebben gesteld hem zijn mening kenbaar te maken, tenzij het naar het oordeel van de rechter een zaak van kennelijk ondergeschikt belang betreft. De rechter kan minderjarigen die de leeftijd van twaalf jaren nog niet hebben bereikt, in de gelegenheid stellen hem hun mening kenbaar te maken op een door hem te bepalen wijze. Hetzelfde geldt in zaken betreffende het levensonderhoud van minderjarigen die de leeftijd van zestien jaren nog niet hebben bereikt.”

De leeftijdsgrens voor het horen van minderjarigen in de adoptieprocedure is in overeenstemming gebracht met art. 809 lid 1 Rv en is vastgesteld op twaalf jaar (art. 1:228 lid 1 sub a BW).

Art. 1:228 lid 1 sub a BW luidt als volgt: “dat het kind op de dag van het eerste verzoek minderjarig is, en dat het kind, indien het op de dag van het verzoek twaalf jaren of ouder is, ter gelegenheid van zijn verhoor niet van bezwaren tegen toewijzing van het verzoek heeft doen blijken; hetzelfde geldt, indien de rechter is gebleken van bezwaren tegen toewijzing van het verzoek van een minderjarige die op de dag van het verzoek de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.”

Uit dit artikel en art. 809 lid 1 Rv, vloeit voort dat de minderjarige, jonger dan twaalf jaar, gehoord kan worden door de rechter en tegenspraak kan geven op het adoptieverzoek. Het horen van minderjarigen, jonger dan twaalf jaar, dient niet structureel te gebeuren door de rechter. Het initiatief om de rechter te benaderen gaat uit van het kind.⁷⁶

De minderjarige wordt in beginsel afzonderlijk gehoord. Van dit verhoor worden werkaantekeningen gemaakt. Ter zitting worden de ouders en de andere belanghebbenden niet op de hoogte gesteld van de verklaring van de minderjarige, tenzij het de rechter wenselijk voorkomt en de minderjarige desgevraagd heeft aangegeven geen bezwaar daartegen te hebben. Aan de partijen wordt ook geen afschrift verstrekt van de brieven van de minderjarige en de werkaantekeningen.⁷⁷

De rechtbank Dordrecht heeft in haar reactie aangegeven dat er in dat arrondissement in de afgelopen twintig jaar geen minderjarigen zijn geadopteerd in de leeftijd ouder dan twaalf jaar. Voorts is aldaar geen enkele minderjarige jonger dan twaalf jaar gehoord in een adoptieprocedure. Omdat in Nederland hoofdzakelijk buitenlandse kinderen jonger dan 6 jaar oud worden geadopteerd, zullen de meeste kinderen op het moment van de adoptie te jong zijn om te worden gehoord door de rechter.

Interlandelijke adoptie

In art. 4 sub d onder 2 Haags Adoptieverdrag is bepaald dat de wensen en meningen van het kind bij de adoptie in aanmerking dienen te zijn genomen door de bevoegde autoriteiten van de Staat van herkomst. Hierbij moet rekening worden gehouden met de leeftijd en rijpheid van het kind. Het is aan het land van herkomst overgelaten om hieraan nadere invulling te geven.

8. Wie moet er toestemming geven voor de adoptie?

⁷⁶ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 289-290.

⁷⁷ Landelijk procesreglement Adoptie 2005, rechtbanken is gewijzigd met ingang van 1 oktober 2007.

- a. **De geadopteerde/het kind;**
- b. **Wettige ouders (degene met ouderlijk gezag);**
- c. **Biologische ouders (zij zijn niet de wettige ouders);**
- d. **Andere bloedverwanten?**

Nationale adoptie

Op grond van art. 1:228 lid 1 sub a BW heeft de geadopteerde/het kind een vetorecht. Dit artikel luidt als volgt: "dat het kind, indien het op de dag van het verzoek twaalf jaren of ouder is, ter gelegenheid van zijn verhoor niet van bezwaren tegen toewijzing van het verzoek heeft doen blijken; hetzelfde geldt, indien de rechter is gebleken van bezwaren tegen toewijzing van het verzoek van een minderjarige die op de dag van het verzoek de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake." De leeftijdsgrens voor tegenspraak door het kind zelf is in overeenstemming met art. 809 Rv vastgesteld op twaalf jaar.

De rechter moet het adoptieverzoek afwijzen als een minderjarige van twaalf jaar of ouder geen toestemming geeft voor de adoptie. Wanneer de rechter is gebleken van bezwaren tegen toewijzing van het adoptieverzoek van een kind dat de leeftijd van twaalf jaar nog niet heeft bereikt en dat in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, is aan de voorwaarde van art. 1:228 lid 1 sub a BW niet voldaan, en dient het adoptieverzoek te worden afgewezen. Het initiatief om de rechter te benaderen gaat hier uit van het kind.

De juridische ouders van het kind zijn de vrouw die het kind heeft gebaard en de man die op het tijdstip van de geboorte met die vrouw is gehuwd, of die het kind heeft erkend of wiens vaderschap gerechtelijk is vastgesteld. Op grond van art. 1:228 lid 1 sub d BW wordt aan de juridische ouders een vetorecht toegekend met betrekking tot het toestemming geven voor het adoptieverzoek.⁷⁸ Dit vetorecht is alleen absoluut, indien de omstandigheden genoemd in art. 1:228 lid 2 BW zich niet voordoen en de bevoegdheid tot het geven van toestemming niet wordt misbruikt door de juridische ouders (art. 3:13 jo art. 3:15 BW).⁷⁹

Art. 1:228 lid 2 BW luidt als volgt: "Aan de tegenspraak van een ouder als bedoeld in het eerste lid, onder d, kan worden voorbijgegaan:

- indien het kind en de ouder niet of nauwelijks in gezinsverband hebben samengeleefd; of
- indien de ouder het gezag over het kind heeft misbruikt of de verzorging en opvoeding van het kind op grove wijze heeft verwaarloosd; of
- indien de ouder onherroepelijk is veroordeeld wegens het plegen tegen de minderjarige van een van de misdrijven, omschreven in de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht."⁸⁰

⁷⁸ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 290.

⁷⁹ Van der Linden 2008, p.39.

⁸⁰ Asser & De Boer 2008, p.618-620.

De verwekker die het kind niet heeft erkend en die "family life" met het kind heeft, heeft ingevolge de jurisprudentie van het Europees Hof van de Rechten van de Mens recht op tegenspraak.⁸¹ Hij moet als belanghebbende bij het adoptieverzoek worden opgeroepen door de verzoeker c.q. de rechtbank.

Wanneer sprake is van afstand van het kind, zal de Raad voor de Kinderbescherming onderzoeken welke rol de verwekker in de opvoeding en verzorging van het kind kan spelen voordat stappen richting adoptie worden gezet.

Biologische ouders, die niet tot het kind in een familierechtelijke relatie staan, kunnen gelet op art. 1:228 lid 1 sub d BW geen toestemming geven voor de adoptie en kunnen zich ook niet verzetten tegen de adoptie.⁸²

Het Burgerlijk Wetboek bevat geen bepaling met betrekking tot het geven van toestemming voor adoptie door andere bloedverwanten. Hieruit kan niet de conclusie worden getrokken, dat de familie totaal geen rol speelt. De Raad voor de Kinderbescherming zal bij een afstandsprocedure altijd onderzoeken of er mogelijkheden bestaan om het kind bij de familie van de afstandsouders te plaatsen. Daarnaast zal de rechter bij de beoordeling of de adoptie in het kennelijke belang van het kind is de relatie tussen het kind en zijn naaste familie betrekken.

Interlandelijke adoptie

Uitgangspunt is dat het land van herkomst bepaalt wie toestemming moet geven voor de adoptie. Hierbij dient art. 4 lid c Haags Adoptieverdrag (toestemming van de vereiste personen, instellingen en autoriteiten voor adoptie is gegeven) en art. 4 lid d Haags Adoptieverdrag (indien vereist voor adoptie, de toestemming van het kind) in acht te worden genomen.

9. Op welk moment na de geboorte heft de moeder het recht om haar goedkeuring voor de adoptie te geven?

Nationale adoptie

Gelet op de Nederlandse wetgeving kan een ouder vóór de geboorte geen afstand doen van het kind.

Wanneer de moeder na de geboorte wenst afstand te doen van het kind en de vader is onbekend of hij geeft aan dat hij ook afstand wil doen, wordt de hulp van de Raad voor de Kinderbescherming ingeroepen.

Het kind wordt de eerste drie maanden op neutraal terrein geplaatst in een tijdelijk pleeggezin. De Raad voor de Kinderbescherming dient op dat moment een verzoekschrift in bij de kinderrechter met betrekking tot een voorlopige voogdijmaatregel voor deze eerste drie maanden. Het gezag over het kind wordt via deze weg overgedragen aan een voogdij-instelling, Bureau Jeugdzorg.

⁸¹ EHRM 26 mei 1994, Series A, vol. 290, NJ 1995, 247.

⁸² Vlaardingerbroek e.a. 2008, p.284.

Na ongeveer twee maanden vindt er overleg plaats tussen de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg, om de verdere gang van zaken te bekijken. Wanneer de moeder aangeeft dat zij blijft bij haar voornemen om afstand te doen van het kind, ontstaat de mogelijkheid voor adoptie. De Raad voor de Kinderbescherming verzoekt dan aan de moeder om een afstandsverklaring te ondertekenen.

De moeder van het kind kan op haar voornemen om het kind af te staan ter adoptie terugkomen tot het moment waarop de adoptie juridisch definitief wordt. Een adoptie wordt juridisch definitief door het in kracht van gewijsde gaan van de rechterlijke uitspraak. Dat de biologische moeder de afstandsverklaring heeft ondertekend, staat er niet aan in de weg om op haar besluit van afstand van het kind te doen terug te komen. De moeder beschikt over de mogelijkheid om na één jaar aan te geven dat zij wil terugkomen op de adoptie. Deze termijn vangt aan op het moment van verzorging en opvoeding door de aspirant-adoptieouders. De termijn is één jaar, omdat de verzorgingstermijn bij adoptie door twee personen tezamen gesteld is op één jaar en na afloop van deze termijn kan adoptie worden uitgesproken door de rechter (art. 1:228 lid 1 sub f BW). Bij eenouderadoptie is de termijn van verzorging en opvoeding drie jaar (art. 1:228 lid 1 sub f BW), de moeder beschikt dan over de mogelijkheid om na drie jaar aan te geven dat zij wil terugkomen op de adoptie.

Uiteindelijk beslist de rechter of het in het belang van het kind is dat de adoptie toch wordt uitgesproken, of dat het kind alsnog opgroeit bij de eigen moeder (en vader). Als het voorgaande niet mogelijk is, blijft het gezag over het kind bij Bureau Jeugdzorg berusten, totdat geschikte adoptieouders zijn gevonden. Wanneer het kind wordt teruggeplaatst bij de eigen moeder (en vader), gebeurt dit al dan niet met hulp van Bureau Jeugdzorg.⁸³

Na de uitspraak van de rechter en het verlopen van de termijn voor het instellen van hoger beroep, is de mogelijkheid van herroeping van de adoptie in beginsel beperkt (art. 1:231 lid 1 BW). Herroeping kan niet geschieden tijdens de minderjarigheid van het geadopteerde kind of op verzoek van de biologische ouders, noch van de adoptieouders. Na de meerderjarigheid van het geadopteerde kind kan het verzoek tot herroeping alleen worden toegewezen op verzoek van de geadopteerde, als dat in het kennelijk belang van het geadopteerde kind is. De rechter dient van de redelijkheid van de herroeping overtuigd te zijn en het verzoek mag niet eerder zijn ingediend dan twee jaar voor en niet later dan vijf jaar na de dag, waarop het geadopteerde kind meerderjarig is geworden (art. 1:231 lid 2 BW).⁸⁴

Interlandelijke adoptie

Aan het land van herkomst is overgelaten om te bepalen binnen welke termijn na de geboorte de moeder toestemming kan geven voor de adoptie.

Uit het contact van de Stichting Adoptievoorzieningen, de Raad voor de Kinderbescherming en het Ministerie van Justitie met de buitenlandse autoriteiten en instanties kan worden afgeleid dat bij voorkeur een termijn van drie maanden moet worden gehanteerd.

⁸³ <http://www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=4215>, 2 juli 2008.

⁸⁴ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 296-297.

10. Is het mogelijk voor een ouder, die toestemming moet geven voor de adoptie, om een leeg toestemmingsformulier te ondertekenen (toestemming hoewel de adoptieve familie nog niet bekend is)?

Nationale adoptie

Voor een ouder die toestemming moet geven voor de adoptie, is het mogelijk om een leeg toestemmingsformulier te ondertekenen. In de regel wordt de ouder niet op de hoogte gesteld van de gegevens van de (aspirant-)adoptieouders vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, gelet op het recht op respect voor privé-, familie- en gezinsleven (art. 8 EVRM) en het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens (art. 10 lid 2 Grondwet).

Interlandelijke adoptie

Op grond van het Haags Adoptieverdrag is het vereist dat een ouder, die toestemming moet geven voor de adoptie, een leeg toestemmingsformulier ondertekent. Art. 4 lid c Haags Adoptieverdrag regelt wie moet instemmen met de voorgenomen adoptie: welke personen, instellingen en autoriteiten. Wie toestemming moet geven, wordt beheerst door het op adoptie van toepassing zijnde recht. Het verdrag impliceert dat op het moment dat de toestemming wordt verleend bekend is of er sprake is van een sterke of zwakke adoptie.⁸⁵

11. Is het mogelijk om de weigering tot het geven van toestemming te negeren?

- a. Welke?
- b. In welke context?
- c. Welke autoriteit kan deze beslissing nemen?

Nationale adoptie

De mogelijkheid bestaat om de weigering tot het geven van toestemming door de ouders voor de adoptie te negeren. In een beperkt aantal uitzonderingsgevallen kan de rechter aan de tegenspraak van de ouders voorbijgegaan.

De wetgever heeft aan de rechter meer beoordelingsruimte gegeven door de opname in de wet van een belangenafweging tussen instandhouding van de band tussen de oorspronkelijke ouder(s) en het kind en de juridische bevestiging van de ontstane band tussen adoptant(en) en het kind. De gevallen waarin aan de tegenspraak kan worden voorbijgegaan plaatsen zich in het kader van de belangenafweging. Het betreft de situaties waarin:

- het kind en de ouder niet of nauwelijks in gezinsverband hebben samengeleefd (art. 1:228 lid 2 sub a BW). Bij deze grond komt de rechter vrijheid toe om aan de hand van

⁸⁵ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 2193-2195.

- de concrete omstandigheden van het geval te beoordelen of aan de tegenspraak kan worden voorbijgegaan;
- de ouder het gezag over het kind heeft misbruikt of de verzorging en opvoeding van het kind op grove wijze heeft verwaarloosd (art. 1:228 lid 2 sub b BW);
 - de ouder onherroepelijk is veroordeeld wegens het plegen tegen de minderjarige van een van de misdrijven, omschreven in art. 236-238 Sr (misdrijven tegen de burgerlijke staat), art. 239-253 Sr (misdrijven tegen de zeden), art. 255-260 Sr (verlating van hulpbehoevenden), art. 274-286 Sr (misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid), art. 287-295 Sr (misdrijven tegen het leven gericht), art. 296 Sr (afbreking van zwangerschap) en art. 300-306 Sr (mishandeling) (art. 1:228 lid 2 sub c BW).

Aan de tegenspraak kan ook worden voorbijgegaan, wanneer de tegenspraak van de ouder als enige doel heeft de adoptieouder(s) te schaden. Dit levert misbruik van bevoegdheid op (art. 3:13 jo art. 3:15 BW).⁸⁶

Als de ouder van het kind door gestoorde geestvermogens niet tot wilsverklaring in staat is, kan de adoptie door de aspirant-adoptieouders toch doorgang vinden. Waar mogelijk dient de geestelijk gestoorde ouder in het geding te worden betrokken.⁸⁷

Wanneer een minderjarige van twaalf jaar of ouder, of een minderjarige jonger dan twaalf jaar die in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen zich verzet tegen de adoptie, kan de adoptie niet worden uitgesproken door de rechter .

Interlandelijke adoptie

Uitgangspunt is dat het land van herkomst bepaalt wie toestemming moet geven voor de adoptie en over de mogelijkheid om de weigering tot het geven van toestemming te negeren. Hierbij dient art. 4 lid c Haags Adoptieverdrag (toestemming van de vereiste personen, instellingen en autoriteiten voor adoptie is gegeven) en art. 4 lid d Haags Adoptieverdrag (indien vereist voor adoptie, de toestemming van het kind) in acht te worden genomen.

⁸⁶ Koens & Vonken 2008 (T&C Pers.- en fam.), p. 292-293.

⁸⁷ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p.286.

B. Empirische analyse

Inleiding

Voor de uitwerking van de empirische analyse van de adoptieprocedure zijn verschillende instanties en personen benaderd, onder meer het Ministerie van Justitie (Centrale Autoriteit), de vergunninghouders, de Stichting Adoptievoorzieningen, de Raad voor de Kinderbescherming, hoogleraren, rechtbanken, advocaten gespecialiseerd in familierecht met de nadruk op adopties, een aantal adoptieouders en verenigingen voor adoptieouders, adoptiekinderen, verenigingen voor adoptiekinderen, en voorts verenigingen voor afstandmoeders.

Aan deze instanties en personen is de door de Europese Unie opgestelde vragenlijst toegestuurd. Aan de hand van de verkregen reacties is een beeld ontstaan van de bestaande problematiek bij adopties en de mogelijke verbeterpunten. Wel dient opgemerkt te worden dat niet iedere respondent elke vraag heeft beantwoord en niet alle benaderde partijen ook daadwerkelijk hebben gereageerd.

In toenemende mate worden in Nederland vraagtekens gezet bij de interlandelijke uitvoeringspraktijk rondom adoptie. Kernwoorden hierbij zijn 'goedwillende amateurs', 'marktwerking' en 'corruptie'. Meerdere respondenten zijn van mening, dat Nederland in samenwerking met andere ethisch werkende landen internationaal een voortrekkersrol dient te vervullen om de problemen rondom het huidige systeem op te lossen en het systeem professioneler en transparanter te maken. Dat begint met het verder professionaliseren van de uitvoeringspraktijk van Nederland, maar mag daartoe niet beperkt blijven.⁸⁸

In de afgelopen periode zijn in Nederland reeds de volgende maatregelen genomen ter verbetering van de kwaliteit van de adoptieprocedure:

De kwaliteitseisen van de vergunninghouders zijn aangescherpt. Door het Ministerie van Justitie is in samenspraak met de vergunninghouders een kwaliteitskader⁸⁹ voor de uitvoering van de werkzaamheden door de vergunninghouders opgesteld. Het betreft enerzijds kwaliteitseisen die betrekking hebben op de bedrijfsvoering, zoals eisen met betrekking tot het personeel en de organisatie van de vergunninghouder en anderzijds inhoudelijke kwaliteitseisen ten aanzien van het adoptieproces. Het kwaliteitskader beoogt bij te dragen aan een meer professionele taakvervulling door de vergunninghouders.

Het contact met buitenlandse autoriteiten is geïntensiveerd. In samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse zaken en het permanent bureau van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht zullen de contacten met buitenlandse autoriteiten van andere landen (zowel zendende als ontvangende) worden geïntensiveerd. Op deze wijze wordt beoogd de onderlinge informatie-uitwisseling en transparantie ten aanzien van de wijze

⁸⁸ Visie & advies Wereldkinderen met betrekking tot interlandelijke adoptie ten behoeve van commissie Kalsbeek, april 2008, p. 1-2.

⁸⁹ "Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie" juni 2008 (zie website van het Ministerie van Justitie: www.justitie.nl).

waarop invulling wordt gegeven aan de beginselen van het Haags Adoptieverdrag te vergroten.

De aanpassing van de Wobka ⁹⁰. In 2006 is een conceptvoorstel opgesteld dat onder meer voorziet in een aantal wijzigingen van de Wobka op het punt van kwaliteit en toezicht ten aanzien van vergunninghouders. Het wetsvoorstel beoogt de toezichttaak van de inspectie jeugdzorg toe te spitsen op de kwaliteit in algemene zin. Het toezicht op de financiële administratie van de vergunninghouders zal door het Ministerie van Justitie worden uitgeoefend. Het voorstel voorziet ook in een wijziging van het preventieve toezicht in die zin dat vergunninghouders nog slechts met een machtiging per land van de Minister van Justitie bemiddelingswerkzaamheden in niet-verdragslanden mogen uitoefenen.

De Minister van Justitie heeft in juni 2006 aan een onafhankelijke commissie opdracht gegeven om zich te buigen over de vraag op welke wijze een evenwichtige invulling kan worden gegeven aan de belangen van adoptiekinderen enerzijds en de wensen van adoptieouders om een gezin te vormen anderzijds en welke taak en rol van de overheid daaruit voortvloeit. Op 29 mei jl. heeft deze commissie een rapport 'Alles van waarde is weerloos' uitgebracht met aanbevelingen voor verbetering van de procedure voor interlandelijke adoptie. Door het Ministerie van Justitie wordt momenteel bezien wat de implicatie van deze aanbevelingen is.

- 1. Hoeveel adopties zijn er in Nederland uitgesproken in 2005, en zo mogelijk, 2006? (maak onderscheid tussen beide jaren).**
 - a. Maak onderscheid tussen nationale en interlandelijke adopties. Geef specifiek aan het aantal adopties ter zake Nederlandse kinderen en het aantal ter zake Nederlandse ouders.**
 - b. Welk deel van deze adopties betreffen Europese adopties? Geef specifiek aan het aantal adopties ter zake Nederlandse kinderen en het aantal ter zake Nederlandse ouders.**
 - c. Zijn deze beslissingen onder te verdelen in de diverse stadia zoals omschreven in item A.1.**

Bij de uitwerking van deze vraag is gebruik gemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Nationale en interlandelijke adoptie

De onderstaande tabel geeft het aantal nationale en interlandelijke adopties in Nederland weer in de periode 2005 en 2006. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen adopties via de rechtbank, onderverdeeld in gewone adoptie en in partneradoptie, en adoptie via het Haags Adoptieverdrag.

Periode	2005	2006
Adoptie via de rechtbank, waaronder:	1474	994
Gewone adoptie	1205	763

⁹⁰ Voor uitleg van Wobka, zie de juridische analyse.

Partneradoptie	246	222
Adoptie via Haags Adoptieverdrag	269	231
Totaal	1720	1216

Adoptie naar land van herkomst

In de onderstaande tabel is uitgewerkt hoeveel geadopteerde kinderen afkomstig zijn uit Nederland en uit het buitenland, uitgezonderd partneradoptie. De gegevens betreffen de bij Nederlandse rechtbanken ingediende adoptieverzoeken en adopties via het Haags Adoptieverdrag.

Periode	2005	2006
Kinderen uit Nederland	54	42
Kinderen uit het buitenland	1420	952
Totaal	1474	994

De volgende tabel geeft, van de in 2006 geadopteerde kinderen, het land van herkomst aan. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de bij de Nederlandse rechtbank ingediende adoptieverzoeken en de adopties op grond van het Haags Adoptieverdrag.

Land van herkomst	Adopties via de rechtbank	Adopties via Haags Adoptieverdrag	Totaal
Polen		25	25
Colombia	2	80	82
Brazilië	1	14	15
Peru		4	4
Ecuador		1	1
China	467		467
Filippijnen	8	10	18
India	19	15	34
Zuid-Korea	1		1
Sri Lanka		10	10
Taiwan	23		23
Thailand	17	16	33
Zuid-Afrika	1	50	51
Ethiopië	54		54
Overige landen	128	6	134
			952

Adopties naar lengte van de procedure

De volgende tabel gaat uit van de gegevens betreffende de bij de Nederlandse rechtbanken in 2006 ingediende adoptieverzoeken. Onderscheid is gemaakt tussen gewone adopties en partneradopties. Adopties die onder het Haags Adoptieverdrag vallen zijn niet opgenomen. In de tabel is het tijdsverloop weergegeven tussen de start van de juridische procedure bij de rechtbank en de uitspraak van de rechter.

	Gewone adopties	Partneradopties	Totaal
Korter dan 3 maanden	437	111	548
3 tot 6 maanden	209	71	280
6 maanden tot 1 jaar	51	22	73
1 jaar en langer	66	18	84
Totaal	763	222	985

Aantal tegelijk geadopteerde kinderen

De gegevens in de onderstaande tabel zijn gebaseerd op de bij de Nederlandse rechtbanken ingediende adoptieverzoeken. Vermeld zijn de adoptiegezinnen waarvan het adoptieverzoek is toegewezen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen gezinnen die bij hun verzoek 1, 2 of meer kinderen tegelijk hebben geadopteerd. De gegevens betreffen de gewone adopties en de partneradopties. Adopties die onder het Haags Adoptieverdrag vallen zijn niet opgenomen.

Periode	2005	2006
1 kind	1319	875
2 kinderen tegelijk	53	50
3 of meer kinderen tegelijk	8	3
Totaal bij adoptie betrokken gezinnen	1380	928

Procedure betreffende de opnemng van buitenlandse adoptiekinderen

De volgende tabel geeft een overzicht van de procedure tot opnemng van een buitenlands adoptiekind.

Periode	2005	2006
Verzoek ter verkrijging van beginseltoestemming	3135	3197
Verstreekte beginseltoestemmingen	1446	1644
Intrekkingen van het verzoek tot verkrijging beginseltoestemming	1218	1230
Afwijzing i.v.m. ongeschiktheid van de aspirant-adoptieouders	20	25
Afwijzingen wegens overschrijding van de leeftijdsgrens	19	17
Afwijzing wegens te vroeg ingediende aanvraag tweede of volgende kind	93	103
Afwijzingen overig		6

Onderstaand de verdeling van het aantal verzoeken om beginseltoestemming.

Periode	2005	2006
Voor een kind	2578	2569
Voor een kind	435	543
Voor een kind	106	77

Voor een kind en volgende	16	8
Totaal	3135	3197

Een overzicht van het aantal verstrekte beginseltoestemmingen.

Periode	2005	2006
Voor een kind	984	1115
Voor een kind	370	446
Voor een kind	78	76
Voor een kind en volgende	14	7
Totaal	1446	1644

Voor nadere informatie omtrent de statistische gegevens zie:

<://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/default.aspx?VW=T&DM=SLNL&PA=37455&D1=a&D2=a&HD=080725-1100&HDR=G3&STB=>

<://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37455&D1=a&D2=a&HD=080725-1237&HDR=G3&STB=>

<://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=71395ned&D1=0-4&HD=080725-1309&HDR=T,G1&STB=>

[://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37722&D1=0-3&D2=a&D3=a&D4=\(I-11\)-I&VW=](://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37722&D1=0-3&D2=a&D3=a&D4=(I-11)-I&VW=)

<://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37806&D1=a&D2=a&D3=a&HD=080725-1035&HDR=T&STB=G1,>

<://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/default.aspx?VW=T&DM=SLNL&PA=70094ned&D1=a&D2=a&HD=080725-0919&HDR=T&STB=>

De aspirant-adoptieouders komen op de navolgende wijze terecht bij de vergunninghouders:

- de website;
- mond tot mond reclame;
- goede ervaringen die zijn opgedaan tijdens een voorgaande adoptieprocedure;
- Stichting Adoptievoorzieningen (zij geven tijdens de voorlichtingscursus de opdracht mee om contact op te nemen met alle vergunninghouders om op die manier tot een weloverwogen keuze voor een vergunninghouder te komen);
- de infolijn van een vergunninghouder.

Van de vier vergunninghouders die hebben gereageerd, begeleidt één daarvan 50 % van de adopties in Nederland. De andere 50% worden begeleid door de drie overige vergunninghouders. De één begeleidt ongeveer 30 adoptiekinderen per jaar, de andere 80 tot 100 en weer een ander 270 adoptiekinderen. De keuze voor een vergunninghouder kan afhankelijk zijn van de landen die de vergunninghouder aanbiedt, de duur van de procedure, de kosten of de ethiek van de vergunninghouder. De grootste vergunninghouder is Stichting

Wereldkinderen. Deze vergunninghouder zet zich in voor verantwoorde adopties. Zij benadrukt en geeft invulling aan het subsidiariteitsbeginsel dat inhoudt dat interlandelijk adoptie alleen nodig is als er geen plaatsingsmogelijkheden meer zijn in het land van herkomst van het kind. Eén van de andere vergunninghouders stelt dat juist de kleinschaligheid van hun organisatie en het werken met zowel betaalde krachten als vrijwilligers factoren zijn die de keuze beïnvloeden.

Op dit moment zijn alle wachtlijsten bij de vergunninghouders gesloten. Alleen Stichting Meiling en Stichting Kind en Toekomst hebben op dit moment een wachtlijst openstaan voor het adopteren van gezonde kinderen uit China. Stichting Wereldkinderen heeft een pre-wachtlijst. Op deze lijst staan ouders voor wie er op dit moment geen bemiddelingsmogelijkheden zijn. In uitzonderlijke gevallen komt het voor dat deze ouders worden gepolst voor het opnemen van een kind met een 'special need', bijvoorbeeld het plaatsen van een dwergkind bij dwergouders.

- 2. In hoeveel gevallen hebben er zich moeilijkheden voorgedaan bij het verkrijgen van de adoptie?**
 - a. Specificeer de graad van moeilijkheid, materialistisch, juridische, sociaal, psychologisch, vertragingen, andere (specificeer) en identificeer subcategorieën, zoals vereist;**
 - b. Maak een onderscheid tussen nationale en interlandelijke adopties.**

Er zijn geen statistische gegevens beschikbaar.

Nationale adoptie

Uit de reacties is gebleken dat er geen sprake is van moeilijkheden bij nationale adoptie.

Interlandelijke adoptie

De moeilijkheden die zich bij interlandelijke adoptie voordoen zijn onder andere:

- het ontbreken van de vereiste beginseltoestemming;
- moeizame hechting van het adoptiekind aan de adoptieouders;
- ontwikkelingsachterstanden van adoptiekinderen;
- bureaucratische problemen als gevolg van de wetgeving. Als voorbeeld wordt genoemd het in Nederland laten vaststellen van de geboorteplaats van een adoptiekind, dat anoniem te vondeling is gelegd.

Eén respondent noemt de vertraging bij deelbemiddelingscontracten als een moeilijkheid bij interlandelijke adoptie. Dit zou deels te wijten zijn aan het feit dat men bij het Ministerie van Justitie bij de goedkeuring van deze contracten toetst aan criteria waaraan de contracten reeds zijn beoordeeld en al in een eerder stadium zijn goedgekeurd.

- 3. Wat is de gemiddelde duur van het adoptieproces vanaf het moment dat er een adoptieonderzoek wordt gedaan tot het moment dat de procedure is afgerond?**
 - a. Wat is de gemiddelde duur van het nationale adoptieproces?;**
 - b. Wat is de gemiddelde duur van het interlandelijk adoptieproces?;**
 - c. Wat is de gemiddelde duur van het Europees adoptieproces? (steeds gebruikmakend van dezelfde berekeningsmethode)**

Statistische gegevens

Onderstaande tabel geeft de lengte van de procedure bij de rechtbanken in Nederland weer. Er is een onderscheid gemaakt tussen gewone adopties en partneradopties. In deze tabel zijn de adopties die vallen onder het Haags Adoptieverdrag niet opgenomen. De tabel geeft het tijdsverloop aan van het indienen van het verzoek tot en met de uitspraak van de rechter.

	Gewone adopties	Partneradopties	Totaal
Korter dan 3 maanden	437	111	548
3 tot 6 maanden	209	71	280
6 maanden tot 1 jaar	51	22	73
1 jaar en langer	66	18	84
Totaal	763	222	985

Uit de reacties van de advocatuur blijkt dat de gemiddelde tijd tussen het indienen van het verzoekschrift en de uitspraak 4 tot 5 weken is, indien wordt afgezien van een mondelinge behandeling en 8 tot 12 weken als er wel een mondelinge behandeling plaatsvindt. Er moet altijd rekening gehouden worden met een appeltermijn van drie maanden voordat de uitspraak definitief is.

Nationale adoptieprocedure

Drie respondenten hebben aangegeven dat de fase vanaf de aanmelding bij de Stichting Adoptievoorzieningen totdat de aspirant-adoptieouders door de Raad voor de Kinderbescherming op de wachtlijst worden geplaatst, ongeveer 2 jaar duurt. Hoe lang de aspirant-adoptieouders daarna moeten wachten voordat aan hen een kind wordt voorgesteld, is afhankelijk van het aantal kinderen dat voor adoptie beschikbaar komt. Eén jaar nadat een kind bij de aspirant-adoptieouders is geplaatst, kunnen de aspirant-adoptieouders een verzoek tot adoptie bij de rechtbank indienen.

Uit de feedback op de vragenlijst van vijf respondenten volgt dat de termijn tussen het indienen van een verzoek bij de rechtbank en het onherroepelijk worden van de adoptie-uitspraak gemiddeld 9 maanden is.

Interlandelijke adoptieprocedure

Eén respondent heeft aangegeven dat het per land en van moment tot moment kan verschillen, hoe lang de adoptieprocedure duurt.

Zeven respondenten hebben als antwoord gegeven dat de procedure vanaf de aanmelding bij de Stichting Adoptievoorzieningen tot en met de plaatsing van het adoptiekind in een gezin, op dit moment ongeveer 3 tot 5 jaar duurt. Eén van deze respondenten heeft aangegeven, dat de duur afhankelijk kan zijn van het bureaucratische systeem van dat land. Eén respondent heeft als antwoord gegeven, dat de procedure 2,5 tot 3 jaar duurt.

Vijf respondenten zijn van mening dat de fase vanaf de aanmelding bij de Stichting Adoptievoorzieningen tot en met het verkrijgen van een beginseltoestemming ongeveer 2 tot 2,5 jaar duurt. Drie van deze respondenten geven aan dat de duur van de fase vanaf de aanmelding bij een vergunninghouder tot en met de plaatsing van het adoptiekind in een

gezin, onder andere afhankelijk is van het aantal kinderen dat in het land van herkomst voor interlandelijke adoptie ter beschikking komt, de wensen/mogelijkheden van de aspirant-adoptieouders en de situatie in het land van herkomst. De wachttijd bij de vergunninghouders bedraagt volgens hen momenteel circa 1 tot 4 jaar. De vierde respondent heeft aangegeven dat de wachttijd bij de vergunninghouders ongeveer 5 tot 8 jaar is.

Eén respondent heeft bij zijn feedback het Haags Adoptieverdrag betrokken. Hij geeft aan dat de duur van de adoptieprocedure afhankelijk is van het land van herkomst van het adoptiekind. In de situatie dat het kind afkomstig is uit een ander verdragsland, zal de procedure in Nederland 2 tot 8 weken zijn. Komt het kind uit een niet-verdragsland, dan moet rekening gehouden worden met een procedure in Nederland van circa 9 maanden.

- 4. In hoeveel procent van de gevallen wordt een adoptieprocedure afgewezen of ingetrokken?**
- a. Welke redenen worden hiervoor opgegeven en kunt u een percentage aangeven van het aantal gevallen?**
 - b. Door wie worden deze beslissingen genomen en kunt u de gevallen in de percentages aangeven?**

Statistische gegevens

De navolgende tabel geeft een overzicht van de afwijzingen en intrekkingen van een adoptieprocedure.

Periode	2005	2006
Intrekkingen van het verzoek tot verkrijging beginseltoestemming	1218	1230
Afwijzing i.v.m. ongeschiktheid van de aspirant-adoptieouders	20	25
Afwijzingen wegens overschrijding van de leeftijdsgrens	19	17
Afwijzing wegens te vroeg ingediende aanvraag tweede of volgende kind	93	103
Afwijzingen overig	0	6

Drie respondenten hebben geantwoord dat er bij hen geen gegevens bekend zijn over afwijzingen of intrekkingen. Eén heeft daarbij nader opgemerkt dat zulks te wijten is aan het niet afzonderlijk registreren van deze beslissingen. Bij intrekkingen volgt er geen beslissing van de rechtbank.

Eén respondent heeft geantwoord, dat het bij hem niet is voorgekomen in de laatste 20 jaar dat er bij interlandelijke adopties verzoeken zijn afgewezen. Een afwijzing komt wel eens voor bij partneradoptie. Hiervan kan sprake zijn als de andere ouder met goede redenen het verzoek tegensprekt, door bijvoorbeeld te wijzen op het feit dat hij/zij in het leven van het kind nog een rol vervult als ouder. De mogelijkheid bestaat dat het verzoek dan alsnog wordt ingetrokken en in plaats van partneradoptie het gezamenlijk gezag wordt verzocht. Het bleek niet mogelijk om percentages te noemen. Er is sprake van slechts incidentele gevallen.

Twee respondenten hebben aangegeven, dat in een gering aantal gevallen de adoptieprocedure wordt afgewezen of ingetrokken. Eén van deze respondenten geeft als reden dat de ouders, psychisch of fysiek, niet geschikt zijn. De betreffende beslissing wordt genomen door het Ministerie van Justitie (Raad voor de Kinderbescherming). Soms kan dit geschieden op advies van de vergunninghouder.

Eén respondent heeft geantwoord, dat ongeveer een half procent van de gevallen wordt afgewezen. Tussen het moment van aanmelding bij Stichting Adoptievoorzieningen tot aan de beslissing om een kind te adopteren, trekt ongeveer 50 tot 60 % van de aspirant-adoptieouders zich terug. Opgemerkt wordt dat dit vrijwel altijd zo is geweest.

Eén respondent heeft de opmerking gemaakt, dat het niet verstrekken van een beginseltoestemming door het Ministerie van Justitie, relatief weinig voorkomt.

Volgens drie respondenten zijn de voornaamste redenen voor intrekking van de aanvraag voor een beginseltoestemming door aspirant-adoptieouders:

- zwangerschap en geboorte;
- financiële redenen;
- leeftijd van de aspirant-adoptieouders;
- echtscheiding.

De voornaamste redenen voor afwijzing van een aanvraag voor een beginseltoestemming door -de Minister van Justitie zijn volgens drie respondenten:

- leeftijd van de aspirant-adoptieouders;
- ongeschiktheid van de aspirant-adoptieouders;
- de aanvraag voor een tweede of volgend kind is te vroeg ingediend.

De lange wachttijd/duur van de procedure als reden voor terugtrekking, is door twee respondenten als feedback gegeven. Eén van deze respondenten heeft ook zwangerschap en echtscheiding als redenen voor terugtrekking opgemerkt.

Eén respondent merkt op dat er bij intrekking van een verzoek niet altijd zicht op is, of deze intrekking definitief is. De aspirant-adoptieouders kunnen zich bijvoorbeeld gewend hebben tot een andere vergunninghouder.

5. Waren er, en in welk percentage, moeilijkheden bij het lokaliseren van een kind? In het bevestigende geval, waarom?

Uit de reacties van de respondenten blijkt dat er geen problemen bekend zijn. Eén vergunninghouder benadrukt dat hij als vergunninghouder geen kinderen lokaliseert. Dit zou immers betekenen dat er dan op zoek wordt gegaan naar kinderen en dat behoort niet tot de taak van een vergunninghouder. Kinderen in bijvoorbeeld China en India worden vaak door de politie naar kindertehuizen gebracht. Soms komt de biologische moeder of de wijkraad het kind brengen of in het ergste geval, wordt het kind letterlijk over de muur van het kindertehuis gegooid. Partnerorganisaties checken altijd het verhaal dat erachter zit. Er moet hierin ook onderscheid worden gemaakt tussen landen die het Haags Adoptieverdrag hebben getekend en de landen die dat niet hebben gedaan. De Centrale Autoriteiten van de

verdragslanden zijn formeel verantwoordelijk voor de procedures voorafgaand en rondom afstand, niet de vergunninghouder. In verdragslanden heeft de vergunninghouder formeel de verplichting om alert te zijn en daarnaast blijkt dat er ook een morele verplichting is om extra alert te zijn op de juiste uitvoering van de procedure. In niet-verdragslanden heeft de vergunninghouder ook formeel de verantwoordelijkheid om de partnerorganisaties te controleren. Het blijkt dat die verantwoordelijkheid heel zwaar wordt genomen.

Eén vergunninghouder merkt op dat een deel van de voorgenomen problematuur te wijten is aan het feit dat bij het lokaliseren van een kind ingeval van interlandelijke adoptie gebruik moet worden gemaakt van vergunninghouders, die slechts een beperkt aantal contacten hebben in de betreffende landen, maar deze landen wel totaal kunnen claimen.

6. Waren er taalproblemen? Als dit zo is, waarom en in welke mate?

Uit de reacties van de respondenten blijkt dat er soms taalproblemen zijn in het land van herkomst. De meesten, echter, geven aan dat er geen taalproblemen zijn in de relatie met de buitenlandse autoriteiten/instellingen, omdat iedereen immers Engels spreekt. Eén van de vergunninghouders merkte op dat men samenwerkt en goede contacten heeft met de partnerorganisaties die vaak lokale medewerkers in dienst hebben. Die medewerkers spreken de taal van het land en hebben kennis van de cultuur. Het is gebruikelijk dat ook op het kantoor van de vergunninghouder de medewerkers meerdere talen spreken. In elk land van herkomst is tenminste een medewerker in dienst die de taal van het land spreekt.

Twee respondenten hebben aangegeven dat er altijd taalproblemen zijn, waarbij op werd gemerkt dat deze altijd snel werden opgelost.

7. Waren er problemen als gevolg van incomplete informatie tijdens de adoptieprocedure?

- a. **Welk type?**
- b. **In welk stadium?**
- c. **In welke mate?**

Statistische gegevens voor de beantwoording van deze vraag zijn onbekend.

Nationale adoptieprocedure

Twee respondenten hebben aangegeven dat er geen problemen bekend zijn met betrekking tot incomplete informatie bij nationale adopties. Eén respondent vult dit aan door te vermelden dat bij incomplete informatie of gegevens over het kind, er navraag wordt gedaan om het kinddossier compleet te kunnen maken.

Interlandelijke adoptieprocedure

Zes respondenten hebben aangegeven dat de informatie over het kind vaak incompleet is of niet klopt. Het betreft dan het ontbreken van geboorteaktes/geboorteregister, met als gevolg een onjuiste leeftijd van het adoptiekind. Drie respondenten geven aan dat de medische gegevens niet altijd kloppen en vaak moeizaam te verkrijgen zijn. Informatie over gewoonte/ontwikkeling van het kind ontbreekt nagenoeg altijd.

Eén respondent geeft aan dat het gevolg van incomplete informatie en de terughoudendheid van landen om informatie te verstrekken kan zijn, dat het adoptiekind niet wordt toegewezen aan de adoptieouders.

8. Waren er problemen op juridisch gebied?

- a. **Welk type?**
- b. **In welk stadium?**
- c. **In welke mate?**

Nationale adoptie

Uit de reacties is niet gebleken van problemen van juridische aard.

Interlandelijke adoptie

Uit de reacties blijkt dat de problemen die zich voordoen het ontbreken van bevolkingsregistratie/geboorteaktes/geboorteregister betreffen. Overige problemen zijn niet bekend geworden.

9. Was er, en in welke mate, tegenstand van een gezaghebbende ouder? Als dit zo is, waarom en in welke mate?

Vier respondenten hebben aangegeven, dat er bij hen geen gevallen bekend zijn van zaken waarbij de gezaghebbende ouder tegenstand heeft geboden.

Een respondent heeft aangegeven, dat in enkele partneradoptiezaken er sprake is geweest van tegenspraak van de gezaghebbende ouder. In die gevallen ging het over een relatief vetorecht (art. 1:228 lid 2 BW).

10. Wat waren de grootste obstakels? Als die er waren, hadden die te maken met de uitwerking, de praktijk of de nationale wetgeving?

Het antwoord op deze vraag is te vinden in de antwoorden op de vragen 2, 7, 8 en 16.

11. Was er vooruitgang in de strijd tegen de handel in kinderen? Waarom? Als er problemen blijven, in welk stadium?

Eén van de respondenten heeft aangegeven dat bij iedere adoptiezaak waar sprake zou kunnen zijn van kinderhandel nader onderzoek is gedaan in de plaats waar het kind gevonden is (vondeling) en in het tehuis waar het kind verbleef. Door die respondent zijn er nimmer aanwijzingen gevonden, die op kinderhandel zouden kunnen wijzen.

Eén respondent heeft geantwoord dat er vooruitgang is in de strijd tegen kinderhandel, omdat een toenemend aantal landen het Haags Adoptieverdrag heeft ondertekend. Een andere respondent echter antwoordt dat het Haags Adoptieverdrag geen sancties kent en het derhalve blijft bij mooie woorden. Volgens deze laatste respondent luidt de conclusie, dat zolang herkomstlanden zoveel geld vragen en krijgen, er kinderhandel zal blijven.

12. Hebt u in het algemeen het idee dat de adoptieprocedure verantwoord en adequaat is?

- a. In het geval van nationale adopties? Waarom?**
- b. In het geval van Europese adopties? Waarom?**
- c. In het geval van interlandelijke adopties? Waarom?**

Zo niet, welke verandering(en) zou u voorstellen?

Nationale adoptie

Twee respondenten hebben aangegeven, dat nationale adopties in het algemeen verantwoord en adequaat zijn. Dat komt omdat nationale adopties meestal partneradopties zijn. Eén respondent heeft opgemerkt, dat de adoptieprocedure naar zijn mening beter kan.

Interlandelijke adoptie

Vier respondenten hebben aangegeven, dat interlandelijke adopties meestal wel als verantwoord en adequaat worden ervaren. Als reden wordt aangegeven: de tussenkomst van de vergunninghouders, de screening vooraf, de controle door adoptiebureaus en de toetsing aan het eind van de procedure door de rechter. Eén respondent merkt op dat de lange wachttijd niet in het belang van het kind is, dat zich in een tehuis bevindt, en niet in het belang van de aspirant-adoptieouders is.

Eén van de respondenten vindt de criteria niet verantwoord en adequaat. Naar zijn mening zou er te weinig controle zijn op de matchingsprocedure en op de wijze van plaatsing door bemiddelende instanties. Hij stelt voorts dat adoptieouders wel naar de klachtencommissie kunnen, maar dat dit steeds gebeurt uitsluitend via een bemiddelaar. Volgens laatstgenoemde respondent is zulks niet correct. Een adoptieouder zou zich rechtstreeks tot een klachtencommissie moeten kunnen wenden. Hij is voorts van oordeel dat de kwaliteit van het werk van de bemiddelaars te weinig aan kritiek onderhevig is. Voorts wordt het als absurd ervaren dat iets van zo fundamenteel belang, namelijk het plaatsen van een kind in een gezin, door vrijwilligers geschiedt.

Eén respondent is van mening, dat de adoptieprocedure niet adequaat is en er sprake is van doorgesloten bureaucratie. Er is veel weerstand bij het Ministerie van Justitie om de problematiek praktisch op te lossen. Volgens deze respondent bestaat in Nederland een niet-productieve wens om de Nederlandse wet- en regelgeving op te dringen in andere landen in plaats van de lokale belangen te respecteren.

13. Denkt u in het algemeen in het kader van de adoptieprocedure dat de huidige procedure het meest in het belang van het kind is?

- a. In het geval van nationale adopties? Waarom?**
- b. In het geval van Europese adopties? Waarom?**
- c. In het geval van interlandelijke adopties? Waarom?**

Zo niet, welke verandering(en) zou u voorstellen?

Voor de voorgestelde veranderingen wordt verwezen naar het antwoord op vraag 16.

Nationale adoptie

Twee van de respondenten zijn van mening, dat de belangen van het kind bij nationale adopties voldoende zijn gewaarborgd. Eén respondent geeft aan, dat het belang van het kind voldoende gewaarborgd lijkt. Alleen ligt er, naar zijn mening, teveel nadruk op dogma's en de positie van biologische ouders.

Interlandelijke adoptie

Twee van de respondenten geven aan dat een adoptie altijd in het belang van het kind moet plaatsvinden, zulks conform het uitgangspunt van het Haags Adoptieverdrag.

Eén van de respondenten geeft aan dat bij interlandelijke adopties vragen kunnen worden gesteld bij het belang van het kind, omdat er immers geen zicht bestaat op het onderzoek in het buitenland.

Eén respondent meldt, dat een kind niet altijd beter af is in een gezin in plaats van in een tehuis. Naar zijn mening dient altijd eerst een gezin gezocht te worden in de leefomgeving van het kind. Interlandelijke adoptie dient een laatste redmiddel te zijn. Naarmate het adoptiekind ouder is, gaat cultuur- en taalgebondenheid een grotere rol spelen.

Eén van de respondenten vindt, dat interlandelijke adoptie niet in het belang van het kind is. De bureaucratie is in zichzelf gekeerd en doorgeslagen. Het belang van het kind wordt wel in naam beleden, maar in de praktijk lijken de direct betrokkenen het belang van het te adopteren kind te vergeten. Hij stelt de volgende veranderingen voor:

- meer keuzevrijheid voor de vergunninghouder/afschaffen van monopolieposities;
- keuzemogelijkheid voor een buitenlandse vergunninghouder;
- ruimere en betere facilitering van deelbemiddeling;
- Europees geharmoniseerde regelgeving;
- focus op individuele (adoptabele) kinderen, hun kansen en mogelijkheden. Meer vertrouwen hebben in buitenlandse autoriteiten/contacten, in plaats van beginnen op basis van wantrouwen;
- afschaffen van wachtlijsten en reguleringscriteria door overheid op voorlichting en gezinsonderzoeken;
- regelgeving voor verblijfsvergunningen vereenvoudigen. Immers, waarom moet nog een verblijfsvergunning worden aangevraagd voor een in het buitenland geadopteerd kind, nadat in Nederland al toestemming is verkregen om het kind te adopteren?
- adoptie onderbrengen bij het Ministerie van Sociale Zaken of Jeugd en Gezin, althans bij een instantie waar het welzijn van het kind wel voorop staat.

14. Denkt u dat de voorwaarden en juridische criteria, toegepast in de adoptieprocedure verantwoord en adequaat zijn? Waarom?

Drie respondenten hebben als feedback gegeven dat zij de voorwaarden en de juridische criteria verantwoord en adequaat vinden. Eén respondent heeft aangegeven, dat alles redelijk soepel verliep destijds. Hij heeft geen problemen ondervonden.

Eén respondent heeft geantwoord dat hij het op papier eens is met de voorwaarden en juridische criteria, al zijn sommige criteria naar zijn mening vaag.

Eén respondent heeft aangegeven dat hij het eens is met de voorwaarden en juridische criteria van Nederland. Hij is het niet altijd eens met de criteria in andere landen waarbij hij als voorbeeld China noemt. Aldaar bestaat de voorwaarde dat aspirant-adoptieouders beiden minimaal een opleiding dienen te hebben op Havo-niveau, omdat zij anders geen goede ouders zouden zijn.

Eén respondent heeft aangegeven, dat bepaalde juridische criteria onnodig beperkend zijn en niet altijd tot het gewenste resultaat leiden. Zorgvuldigheid is wenselijk, maar deze zorgvuldigheid wordt niet bereikt, door buitenlandse contacten eindeloze vragenlijsten voor te leggen, waarop zij de sociaal wenselijke antwoorden kunnen geven. Goede contacten zouden daarmee kunnen worden gefrustreerd terwijl met de huidige gehanteerde procedures de onbetrouwbare contacten niet worden opgespoord. Daar waar Nederland de Nederlandse eisen wil opleggen aan de in het buitenland gehanteerde procedures, zoals bijvoorbeeld op het gebied van afstand en ingeval van adoptie-uitspraken op naam van één partner binnen het huwelijk terwijl het buitenland op beider naam de uitspraak wil doen, leidt dit eerder tot onbegrip en onwerkbaar situaties dan, dat het een zinvolle invulling geeft aan een adoptieprocedure. Sommige juridisch criteria zijn bovendien overbodig en is de noodzaak ervan niet bewezen. Dit geldt bijvoorbeeld voor bepaalde beperkingen, zoals de leeftijdsgrenzen. Deze lijken eerder historisch gegroeid dan gebaseerd op een wetenschappelijke onderbouwing. In juridische zin lijken de voorwaarden en criteria dan ook verantwoord en adequaat, aangezien men er vanuit gaat dat er tenslotte bewijsmateriaal is waarop oordelen geveld worden. Maar in praktische zin in de vorm van een vlotte en werkbaar procedure waarin kinderen aan ouders worden geholpen zijn de gehanteerde criteria niet verantwoord en niet adequaat.

15. Denkt u dat de criteria die toegepast worden op kinderen die geadopteerd worden verantwoord en adequaat zijn? Waarom?

Eén respondent vindt de criteria die toegepast worden op kinderen die geadopteerd worden verantwoord en adequaat.

Twee respondenten hebben geantwoord het op papier eens te zijn met de criteria, daarbij opmerkend dat sommige criteria erg vaag zijn. Eén van deze respondenten vraagt zich af of een kind niet net zo goed, of zelfs beter, geholpen had kunnen worden in het land waar het geboren is, verwijzend naar de enorme problemen die zich soms voordoen in de puberteit. De andere respondent stelt dat de criteria zo zouden moeten zijn, dat een kind op zijn minst een tweede kans zou moeten krijgen.

Eén respondent is het ten dele eens met de criteria. Het is, naar zijn mening, goed om te eisen, dat vastgesteld is dat een kind adoptabel is en er geen ongepast geldelijk voordeel

behaald wordt in de adoptieprocedure. De eis dat de staat van herkomst vooraf instemt met een voorstel begint discutabel te worden. Het is niet altijd mogelijk om die instemming vooraf te krijgen. Met name als de adoptieprocedures in het buitenland anders georganiseerd zijn. Een adoptie-uitspraak in het buitenland levert voldoende bewijs op, dat adoptie in dat land mogelijk is en dat het land er mee instemt.

Drie respondenten hebben aangegeven dat de procedure en de voorwaarden gesteld aan nationale adoptie voldoende rekening houden met de belangen van het kind, de ouders en de adoptieouders. Deze respondenten hebben ook als feedback gegeven dat Nederland een zorgvuldige procedure kent voor interlandelijke adoptie, die gebaseerd is op de beginselen en uitgangspunten van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Haags Adoptieverdrag. Om te waarborgen dat met de adoptie het hoogste belang van het kind wordt gediend, vindt een zorgvuldige screening en selectie van aspirant-adoptieouders plaats, worden voorwaarden gesteld aan aspirant-adoptieouders en het te adopteren kind en worden eisen gesteld aan en toezicht uitgeoefend op organisaties die mogen bemiddelen bij de adoptie van een buitenlands kind.

16. Wilt u nog iets toevoegen met betrekking tot uw ervaring op dit gebied?

Adoptie in het algemeen

Eén respondent heeft aangegeven dat er problemen kunnen zijn met adoptiekinderen die naar Nederland komen en waarbij sprake is geweest van een zwakke adoptie. Een zwakke adoptie dient in Nederland één jaar later te worden omgezet in een sterke adoptie. Als de adoptie niet wordt omgezet in een sterke adoptie, dan kan het kind later tegen problemen van juridische aard aan lopen.⁹¹

Eén andere respondent is ingegaan op het wettelijke vereiste, dat geen van de juridische ouders het verzoek mag tegenspreken. De respondent loopt tegen het probleem aan dat de ouders in een land als Haïti wel toestemming geven voor de adoptie van hun kind, maar adoptie is in Haïti anders dan een adoptie in Nederland. Bij een adoptie in Nederland worden namelijk alle familierechtelijke betrekkingen tussen een kind en de oorspronkelijke ouders verbroken en in Haïti is dat niet zo. Het probleem, dat de respondent aankaart is of de toestemming die een ouder in Haïti geeft voor de (zwakke) adoptie, in Nederland mag worden gezien als het niet tegenspreken van de (sterke) adoptie.

Drie respondenten hebben aangegeven, dat het Ministerie van Justitie de afgelopen jaren regelmatig is geconfronteerd met situaties, waarin in Nederland woonachtige personen door middel van een 'acte de kafala' een kind uit een islamitisch land wilden opnemen. De vertaling van deze term is letterlijk: 'akte omtrent de zorg voor iemand op zich nemen'. In het Marokkaanse wetboek van familierecht is bepaald dat adoptie nietig is. Hieruit moet dan ook worden afgeleid dat 'kafala' niet gelijkgesteld kan worden aan een adoptie. Tot nu toe is het beleid ingeval van 'kafala', dat wanneer er geen sprake is van een familiepleegkind in de zin van het vreemdelingenrecht, de procedure voor interlandelijke adoptie dient te worden

⁹¹ Zie beantwoording vraag 4 Juridische analyse.

gevolgd. De keuze voor de weg van interlandelijke adoptie zorgt in de praktijk voor juridische problemen, omdat adoptie in veel islamitische landen verboden is. De biologische moeder kan, indien zij bekend is, geen officiële verklaring afleggen waarin zij toestemming geeft voor het verbreken van de familierechtelijke betrekkingen tussen haar en het kind. De autoriteiten kunnen niet officieel instemmen met de opnemings van een 'kafala-kind' in Nederland met het oog op adoptie, omdat een dergelijke verklaring van de moeder volgens de Nederlandse wetgeving is vereist.

Eén respondent heeft als feedback gegeven dat de adoptieprocedures die zij voert, vaak procedures zijn waarbij de adopties of het traject daarna, niet volgens de regels zijn gegaan. De rechtbank stelt zich dan vaak praktisch op en stelt het belang van het kind voorop.

Eén respondent heeft de opmerking gemaakt, dat de aspirant-adoptieouders de kosten steeds vaker als een obstakel ervaren.

Eén respondent (vergunninghouder) voert aan dat adoptie vanuit Amerika niet nodig zou moeten zijn. Het gebeurt toch omdat het voor de homobeweging de enige manier is om kinderen te kunnen adopteren. Dat is naar zijn mening de enige reden, waarom deelbemiddeling nog in de wet staat. Naar zijn oordeel dient deelbemiddeling uit de wet te worden gehaald. Het zou niet van deze tijd zijn om aspirant-adoptieouders zelf de procedure te laten voeren en te laten controleren. Privé-adopties moeten stoppen, omdat deze niet te controleren zijn. Deze respondent stelt wel bereid te zijn om procedures te controleren, waarbij ouders zelf het contact aandragen en zich vanaf dat moment van de procedure distantiëren. De vergunninghouder voert dan de controles uit, rekening houdend met de eigen waarden en normen, hetgeen verder gaat dat het door het Ministerie van Justitie vereiste 'papiercontrole'. Gesteld werd tevens, dat een door de vergunninghouder uitgebracht negatief advies wel eens werd overruled door het Ministerie van Justitie.

Eén respondent heeft opgemerkt, dat het grootste probleem bij adoptie de massaliteit is. Dit komt niet alleen door de wet, maar vooral ook door de aanpassing en de uitbreiding van de vereisten door de rechtbanken. Hij voert aan dat adopties door de vrouwelijke partner van de moeder, partneradopties, waarbij een kind is geboren binnen de relatie van twee vrouwen, op dit moment nog van groot belang zijn, maar dat hij in de toekomst hoopt dat deze adopties door een wetswijziging niet meer nodig zijn.

Eén respondent geeft aan, dat armoede in India een reden is, om afstand te doen van een kind voor adoptie. De ouders zijn in dat geval niet in staat hun kinderen op te voeden.

Eén respondent heeft aangegeven, dat hij een discrepantie ziet, daar waar twee partners van gelijk geslacht (vrouwen) een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan of gehuwd zijn en één van de twee door kunstmatige inseminatie is bevrucht. Hij noemt de volgende voorbeelden:

- de duomoeder kan voor de geboorte de vrucht niet erkennen. Terwijl een man tezamen met zijn vrouwelijke partner de vrucht bij de gemeente wel kan erkennen, vraagt niemand zich af of deze man wel de biologische vader is. Indien bij twee vrouwen duidelijk is dat het kind verwekt is door een anonieme zaaddonor en de vrouwen gehuwd zijn of een geregistreerd partnerschap gesloten hebben, zou wat hem betreft

eenzelfde soort regeling moeten gelden. Erkenning via de gemeente is een snelle en goedkope manier. De enige extra eis die gesteld kan worden is een bewijs van de inseminatie door een anonieme donor. Dit voorkomt ook het volgende probleem:

- wanneer de moeder tijdens de bevalling komt te overlijden, is onduidelijk welke eisen er worden gesteld om het kind te kunnen adopteren. Het lijkt zo te zijn dat de eenouderadoptie zonder verzorgingstermijn bij lesbische stellen wordt vervangen door een eenouder-adoptie met verzorgingstermijn. Door het enkele overlijden bestaat het risico dat aan de adoptie andere eisen worden gesteld, namelijk het verzorgen van het minderjarige kind gedurende een aantal jaren.

Eén respondent heeft opgemerkt, dat het grootste obstakel bij interlandelijke adoptie zowel de nationale wetgeving als de uitvoering daarvan is.

De wetgeving staat bijvoorbeeld een gezamenlijke aanvraag door paren van gelijk geslacht (getrouwd en/of samenwonend) niet toe. Hierdoor is de beginseltoestemming beperkt tot één ouder en dient in Nederland voor de partner van deze ouder een apart adoptietraject naar Nederlands recht te worden opgestart. Hetzelfde geldt voor getrouwde of samenwonende paren, waarvan één van de partners de in de wet opgenomen maximumleeftijdsgrens heeft bereikt. Een adoptie op naam van de jongste partner, gevolgd door een tweede adoptieprocedure op naam van de oudste partner is dan wel mogelijk, maar een gezamenlijke en gelijktijdige adoptie dus niet.

Eén respondent is van mening dat niet de term 'kind' in het kader van dit onderzoek alsmede in het kader van de discussie omtrent adoptie moet worden gehanteerd, maar de term 'geadopteerde'.

Eén respondent pleit voor de mogelijkheid van onbeperkt herroepen van adoptie voor een geadopteerde. De huidige wetgeving geeft daarvoor slechts de ruimte van 5 jaar nadat een kind meerderjarig is geworden. Deze termijn van vijf jaar is niet op wetenschappelijk onderzoek gebaseerd en lijkt dan ook uit het niets door de wetgever gekozen.

Afstandsmoeders

Eén respondent heeft aangevoerd, dat in het adoptiedebat, de belangen van de afstandsmoeders regelmatig worden vergeten. Er wordt te weinig rekening met de afstandsmoeders gehouden.

'Special need' adoptiekinderen

Eén respondent heeft aangegeven dat bij haar enkele aangrijpende gevallen bekend zijn met betrekking tot 'special need' adoptiekinderen. Hieronder volgt een korte toelichting van deze gevallen.

Twee families die in China waren aangekomen en hun adoptiekind eindelijk in de armen sloten, ontdekten dat het adoptiekind een zwaarder 'special need' kind was, dan aanvankelijk aan hen kenbaar was gemaakt. Beide families hebben toen het besluit genomen om de adoptie niet te laten doorgaan. Bij het ene adoptiekind ging het om een zeer zware, progressieve en levensbedreigende neurologische aandoening, in plaats van een al geopereerd klompvoetje. Dit adoptiekind is vier dagen door de aspirant-adoptieouders verzorgd in China. Uiteindelijk is bekend geworden, dat de pleegmoeder opzettelijk valse

informatie in het medisch dossier had laten vermelden, waarna het kind ten onrechte in het adoptieproces is terechtgekomen. Het andere adoptiekind zou autistisch zijn. De ouders hebben, toen zij erachter kwamen, binnen een dag besloten het kind terug te geven aan het tehuis. Het kind dat voorheen verbleef in een tehuis, dat inmiddels door een aardbeving was verwoest, verbleef daarna enkele weken in een bunker. Men vraagt zich af of de aspirant-adoptieouders zich voldoende de consequenties voor het jonge kind hebben gerealiseerd. Het kind wordt namelijk weggerukt uit alles wat bekend en vertrouwd is met alle ernstige gevolgen van dien voor het kind. Daarnaast kan het leven in een tehuis, waarin niet altijd veel tijd en aandacht voor het kind mogelijk is, ertoe leiden dat een kind zichzelf, de eerste tijd, niet laat zien. Daarbij komt, dat het in één dag laten vaststellen van de diagnose van autisme door een algemeen kinderarts nagenoeg onmogelijk is.

Het probleem in bovenstaande gevallen is, dat China niet toestaat dat vergunninghouders zelf gaan controleren hoe het met de gezondheid van een adoptiekind is gesteld, voordat het kind wordt voorgesteld aan een aspirant-adoptiegezin dat open staat voor een 'special need' adoptiekind.

Het komt blijkbaar vaker voor, dat een adoptiekind veel zwaardere handicaps heeft dan is aangegeven. Om deze reden moeten de aspirant-adoptieouders in het land van herkomst van het adoptiekind, vaak de onmogelijke beslissing nemen om hun adoptiekind daar achter te laten.

De situatie is ook wel eens anders, aldus de respondent. Aspirant-adoptieouders aan wie een kind was voorgesteld hoorden enkele weken later van de autoriteiten in China, dat de adoptie niet door kon gaan. Als reden werd hiervoor opgegeven, dat één van de ouders vijftien jaar geleden kanker had gehad en daar inmiddels van was genezen. Dit adoptiekind werd voorgesteld door de vergunninghouder, voordat het land middels de Chinese adoptieprocedure vrijgegeven was voor adoptie.

Belang van het kind

Twee respondenten stelden, dat het kind, als het geholpen kan worden in het land van herkomst, daar beter af is. Alleen als er in het land van herkomst geen verdere mogelijkheden zijn, mag het kind voorgesteld worden voor interlandelijke adoptie. Dit beleid, dat in het belang van het kind is, prevaleert boven de belangen van aspirant-adoptieouders. Adoptie moet de laatste oplossing zijn. Het belang van het kind staat altijd voorop en dat moet altijd voorop staan. Adoptie heeft wel de voorkeur boven het opgroeien in een kindertehuis in eigen land, want opgroeien in een kindertehuis in eigen land is slecht voor het kind in verband met het oplopen van opgroeiachterstand. Onderzoek heeft uitgewezen dat elke drie maanden in een kindertehuis een maand ontwikkelingsachterstand betekent. De inzet moet zijn dat adoptie eindigt, omdat de landen van herkomst steeds meer kinderen in een gezin in eigen land kunnen plaatsen en een uitgebreidere zorg aan kinderen kunnen geven. Dat dient te worden gestimuleerd.

Meerdere respondenten gaven als reactie dat de tijd lijkt aangebroken om de principiële vraag aan de orde te stellen of het nog in het belang van een kind is om in een ander land dan het geboorteland geadopteerd te worden. Gelet op het feit dat een aanzienlijk aantal

geadopteerde kinderen, voornamelijk in de puberteit, enorme problemen krijgen, die het gevolg zijn van verstoorde hechting en het gevoel dat zij tussen twee werelden leven.

Eén respondent stelde: 'Ik denk niet dat een kind altijd beter af is in een gezin dan in een tehuis. Wel ben ik van mening dat eerst zoveel mogelijk een gezin gezocht moet worden in de leefomgeving van het kind en dat interlandelijke adoptie een laatste redmiddel zou moeten zijn. Naarmate het kind ouder is, gaan cultuur- en taalgebondenheid een grotere rol spelen.'

Eén respondent geeft aan dat het in de praktijk veelvuldig voorkomt dat politieke belangen prevaleren boven het belang van het kind en diens biologische ouders. Een voorbeeld is adoptie uit China. Bekend is dat adoptie uit China een risicovolle adoptie betreft, aangezien veelal niet gecontroleerd kan worden of aan de vereisten voor adoptie is voldaan en er weinig bekend is over de achtergrond van een kind. Toch wordt er vanuit Nederland veel uit China geadopteerd. Dat niet kritischer gekeken wordt naar de gang van zaken zou te maken hebben met het politieke belang van Nederland om de relatie met het land niet te verstoren.

Adoptiekinderen versus aspirant-adoptieouders

Eén respondent heeft als feedback gegeven, dat er de afgelopen jaren een afname is geweest van het aantal kinderen die voor adoptie beschikbaar waren, omdat zij veel meer lokaal kunnen en worden geplaatst. Dit is mede het gevolg van het Haags Adoptieverdrag.. Daarnaast komen er steeds meer ouders die kinderen willen adopteren, dus verwacht wordt dat de spanning tussen de vraag naar adoptiekinderen en de beschikbaarheid van hen de komende jaren steeds verder zal toenemen. Deze respondent heeft daarnaast opgemerkt, dat de commissie Kalsbeek heeft geadviseerd om de leeftijd van adoptiekinderen van 6 naar 8 jaar te verhogen. De respondent vraagt zich af welk belang hiermede is gediend. De commissie Kalsbeek moet volgens hem eerst onderzoek gaan doen naar de effecten van het adopteren van een kind van 8 jaar. Een kind van 8 is meer gehecht aan zijn cultuur en omgeving en kan moeilijker ingroeien in het schoolsysteem dan een kind van 6. Laat er eerst meer onderzoek naar worden gedaan, voordat een dergelijke belangrijke beslissing wordt genomen. Het belang van de aspirant-adoptieouders staat steeds meer op de voorgrond, dan het belang van het kind.

Eén andere respondent geeft ook aan, dat hij er zich van bewust is, dat interlandelijke adoptie kwetsbaar is, omdat het aantal buitenlandse kinderen dat voor adoptie in aanmerking komt structureel lager is dan het aantal aspirant-adoptieouders dat een kind wil adopteren.

Eén respondent geeft aan, dat de lange wachttijd niet in het belang van het kind in een tehuis en van de aspirant-adoptieouders is. Naar zijn mening dient het land van herkomst na de matching sneller de formaliteiten af te wikkelen, zodat het kind niet onnodig lang in een tehuis verblijft. In Haïti bijvoorbeeld moeten aspirant-adoptieouders, nadat zij te horen hebben gekregen wie hun kind is, soms twee jaar wachten voordat zij het kind op kunnen halen.

Aspirant-adoptieouders

Twee respondenten hebben als feedback gegeven, dat uitgangspunt bij adoptie het belang van het kind moet zijn, het kind moet bij de juiste aspirant-adoptieouders worden geplaatst.

Het oprekken van de leeftijdsgrenzen van de aspirant-adoptieouders in de wet, vanwege hun wens om te adopteren, mag niet gebeuren.

Eén respondent is van mening, dat de lengte van het adoptieverlof vergelijkbaar moet worden met het bevallingsverlof, in verband met de hechting van het kind. Ook merkt hij op dat homoseksuele paren in het buitenland bijna zonder uitzondering zijn uitgesloten van adoptie. En sommige heteroseksuele paren moeten in het huwelijk treden om voor adoptie in aanmerking te kunnen komen. Hij stelt voorts ondervonden te hebben, dat China sinds vorig jaar de eis stelt aan de aspirant-adoptieouders, dat zij minimaal een HAVO-opleiding dienen te hebben.

Eén respondent heeft aangegeven, dat er een groep aspirant-adoptieouders is, die van oordeel zijn dat de betreffende vergunninghouder te weinig zijn best doet, om nieuwe kanalen te ontwikkelen. Deze ouders hebben veel kritiek. Ook is er een groep ouders die het de vergunninghouder kwalijk neemt, dat hij de risico's op misstanden transparant bespreekt.

Voorlichtingscursus

Eén respondent vindt dat de wachttijd in Nederland voor de voorlichtingscursus moet worden verkort. Bovendien zou kort voor de ontmoeting tussen het adoptiekind en de aspirant-adoptieouders, de aspirant-adoptieouders meer voorlichting moeten krijgen over wat het wonen in een tehuis en een adoptieoverdracht voor de ontwikkeling van een kind betekent. Ook pleit hij voor meer voorlichting voor de aspirant-adoptieouders over wat zij moeten verwachten, als zij het kind eindelijk in de armen sluiten. Hier kan dan eventueel aandacht worden geschonken aan de opnemings van een 'special need' kind. In de verplichte voorlichtingscursus wordt wel gevraagd een voorstelling te maken van hoe het is om als kind ineens door vreemde buitenlandse mensen mee te worden genomen, maar meestal duurt het na die cursus nog jaren voordat de aspirant-adoptieouders eindelijk een kind kunnen adopteren.

Eén respondent is van mening, dat hij een goede screening belangrijk vindt. Bij de Raad voor de Kinderbescherming wordt inmiddels een nieuw model toegepast, dat volgens hem beter werkt dan het oude model. Aanvankelijk voerde de raad per aspirant-adoptieouders drie gesprekken. Dat is teruggebracht naar twee plus één indien nodig. Bijvoorbeeld bij twijfel, of als de aspirant-adoptieouders aangegeven een 'special need' kind te willen adopteren, dat speciale zorg en aandacht nodig heeft. De adoptieouders krijgen de verantwoordelijkheid over een kind van een ander, dus daar mag men op gescreend worden, aldus de respondent.

Achtergrondinformatie

Eén respondent heeft als feedback gegeven dat de landen van herkomst steeds meer het belang inzien van gedegen achtergrondinformatie van het kind. Hij geeft aan dat de betreffende vergunninghouder zoveel mogelijk informatie boven tafel probeert te krijgen om tot een zo optimaal mogelijke matching te komen. Toch komt het in sommige landen nog steeds voor dat niet alle informatie compleet of correct is. Hierop worden de aspirant-adoptieouders voorbereid. Het is over het algemeen geen onwil maar cultureel bepaald, dat de instanties in de landen van herkomst het van minder belang achten om achtergrondinformatie te verstrekken. De mening van de landen van herkomst is dan menigmaal dat alleen naar de toekomst moet worden gekeken, want het verleden doet niet

ter zake. De respondent maakt de opmerking dat een goede relatie met het land van herkomst van het kind kan leiden tot wederzijds vertrouwen. Het is van belang dat aldaar bekend is hoe de werk- en denkwijze in Nederland is. Een vergunninghouder kan uiteraard altijd om meer informatie gevraagd, zowel op medisch als op psychologisch gebied.

Als er twijfels bestaan over de ontwikkeling van een kind op grond van de aanwezige gegevens is het mogelijk dat het kind nog een periode wordt gevolgd, voordat wordt overgaan op een matching met aspirant-adoptieouders. Het komt echter voor, dat in een land, zoals bijvoorbeeld in China, er weinig of geen informatie is over de biologische achtergrond van een adoptiekind. Chinese adoptiekinderen zijn vrijwel altijd te vondeling gelegd. Daar is niets aan te doen. Over de eventuele onzekerheid die dit met zich mee kan brengen, wordt met de aspirant-adoptieouders gecommuniceerd.

Eén respondent voert aan dat het vaak voorkomt dat de geringe informatie die er is over de achtergrond van het kind, ook nog eens nauwelijks te verifiëren is door de aspirant-adoptieouders. Eén andere respondent voert tevens aan, dat regelmatig gegevens ontbreken over de achtergrond van het kind. De oorzaak daarvan is te vinden in de Indiase samenleving. In India is het een schande een alleenstaande moeder te zijn. Deze vrouwen worden met hun kinderen weggestuurd en komen meestal in een tehuis terecht. In het tehuis worden zij onder druk gezet om het kind af te staan voor adoptie. Hoewel dit in strijd is met de wens van de moeder, staan zij door de druk toch vaak het kind af.

Eén respondent, die zelf twee kinderen heeft geadopteerd, heeft opgemerkt, dat hij bij één adoptie niets over de achtergrond van het kind en de biologische ouders wist. Het kind was te vondeling gelegd. Bij de andere adoptie was hij wel op de hoogte van de achtergrond van het kind en de biologische ouders.

Eén respondent heeft aangegeven, dat als aan een maatschappelijk werker in India wordt gevraagd naar de gegevens van het kind het standaard antwoord is dat deze gegevens niet bekend zijn. Soms zijn deze gegevens wel aanwezig, maar worden deze niet afgegeven. Dit, ter bescherming van de identiteit van de afstandsmoeder. Als een afstandsmoeder op een later moment alsnog wordt geconfronteerd met haar kind, kan dit tot gevolg hebben, dat zij uit de familie wordt gezet.

Twee respondenten hebben aangegeven, dat als landen terughoudend zijn in het verstrekken van informatie, de adoptieprocedure geen doorgang kan vinden. Eén van deze respondenten betreft in zijn antwoord alleen de medische gegevens. De andere respondent geeft aan dat informatie van essentieel belang is en dat hij als vergunninghouder rekening houdt, met het feit dat sommige landen niet de beschikking hebben over psychologen en maatschappelijk werkers.

Drie respondenten hebben aangegeven, dat de Nederlandse vergunninghouders op grond van de wet een inspanningsplicht hebben om zoveel mogelijk informatie over de afkomst en de achtergrond van het adoptiekind te verzamelen. De vergunninghouders zijn daarbij in belangrijke mate afhankelijk van de autoriteiten en instellingen in het land van herkomst. De respondenten merken nog op, dat het in de afgelopen jaren slechts één keer is

voorgekomen, dat achteraf bleek dat de bij het matchingsvoorstel verstrekte informatie over het adoptiekind onvolledig was.

Eén respondent heeft als feedback gegeven dat het verstrekken van informatie in de adoptieprocedure per land verschillend is. Het ene land is netjes en correct bij het verstrekken van informatie. Zuid-Afrika, bijvoorbeeld, geeft volledige informatie, terwijl sommige andere landen daarin terughoudender zijn. Bij landen die hierin terughoudend zijn, dient onderscheid te worden gemaakt tussen verdragslanden en niet-verdragslanden. In sommige verdragslanden, bijvoorbeeld China, is het moeilijk om in het systeem van de centrale autoriteiten te kijken, omdat de informatie daar van het kindertehuis rechtstreeks gaat naar de centrale autoriteit en die geeft op zijn beurt slechts een deel van die informatie door aan de vergunninghouder. Deze beperkte informatie komt bij de vergunninghouder terecht en wordt opgenomen in het kinddossier.

Eén respondent heeft als feedback gegeven, dat er zoveel mogelijk gestreefd dient te worden naar een compleet dossier. Dat staat ook in het kwaliteitskader. Maar dit is niet altijd mogelijk, bijvoorbeeld als het kind te vondeling is gelegd. Het kan ook per land verschillen, soms als gevolg van het ontbreken van een goede administratie.

Eén respondent stelt vast dat vanaf het eerste moment getracht moet worden om zoveel mogelijk informatie te vergaren over de achtergrond van een kind. Indien zorgvuldigheid vanaf de eerste fase van de adoptie voorop staat en al een uitgebreid onderzoek is gedaan naar de achtergrond van een kind voordat deze voor adoptie wordt vrijgegeven, voorkomt dit vele problemen in de toekomst. Deze respondent pleit dan ook voor de volgende cumulatieve voorwaarden voor adoptie:

- alleen adopteren uit landen die bij het Haags Adoptieverdrag zijn aangesloten;
- alleen adopteren uit landen die zich ook – aantoonbaar - houden aan de uit dit verdrag voortvloeiende voorschriften;
- de Centrale Autoriteit ziet erop toe dat gehandeld wordt op grond van het vertrouwensbeginsel. Indien er een aannemelijke twijfel bestaat over de herkomst van een kind, dient de betrokken instantie alle gevraagde informatie over het kind te overleggen en ingeval deze niet voorhanden is, zal alsnog een veldonderzoek moeten worden gestart naar de herkomst van een kind. Indien de twijfel daarmee niet wordt weggenomen zal moeten worden afgezien van adoptie van het betreffende kind.

Taalproblemen

Eén respondent heeft als feedback gegeven, dat de communicatie in het land van herkomst problematisch kan zijn. Hierbij het volgende voorbeeld. Een kennismaking met 7 pleegmoeders in het land van herkomst van het adoptiekind, waarbij de respondent samen met 6 andere paren, maar één uur de tijd had om deze pleegmoeders te spreken, terwijl daarvoor maar 1 gids beschikbaar was. Bij een andere adoptie zaten in de reisgroep van de respondent meerdere gezinnen, die een ouder kind adopteerden en ook die ondervonden taalproblemen. Het voorbeeld dat werd genoemd was, dat een kind in de bus nodig moest plassen. Het was al te laat, voor dat iemand begreep wat er aan de hand was. Eén andere aspirant-adoptieouder heeft aan de respondent kenbaar gemaakt, dat het adoptiekind zich meer hechtte aan de gids dan aan hem, omdat die hem immers begreep.

Vergunninghouders

Eén respondent (vergunninghouder) heeft aangegeven, dat als gevolg van het 'Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie' het voor sommige vergunninghouders in Nederland niet mogelijk is om binnen de gestelde termijn aan de kwaliteitseisen te voldoen die zijn opgenomen in het kader. In dit kader is een aantal vereisten opgenomen, die niet van vrijwilligers verlangd kunnen worden. Als gevolg hiervan zullen een aantal vergunninghouders binnen twee jaar stoppen.

Twee andere respondenten (vergunninghouder) hebben geantwoord, dat zij binnen de gestelde termijn zullen voldoen aan de kwaliteitseisen. Zij verwachten hierbij geen problemen. Bij het maken van het plan van aanpak was gebleken, dat voornamelijk aandacht dient te worden besteed aan het zichtbaar maken van het HBO werk- en denkniveau van de vrijwilligers, die nog niet over een HBO diploma beschikken. Bovendien zou de financiële administratie dienen te worden uitgebreid. Of alle vergunninghouders aan de kwaliteitseisen zullen gaan voldoen, kon hij niet voorspellen. De andere respondent stelde deze vraag niet te kunnen beantwoorden; hij had hier geen zicht op. Wel was hem bekend, dat er ook in het buitenland steeds hogere eisen worden gesteld aan de medewerkers van de vergunninghouders, met name psychologische en sociale opleidingseisen.

Eén respondent heeft aangegeven, dat zaken als projecthulp en sponsoring niet door bemiddelende instanties dienen te geschieden. Het gevaar bestaat dan immers, dat er bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt tussen het land van herkomst van de adoptiekinderen en de vergunninghouders over het geld dat voor projecten beschikbaar wordt gesteld en het aantal adoptiekinderen dat daarvoor in aanmerking komt.

Eén respondent heeft aangegeven, dat de betreffende vergunninghouder kort voor het gezamenlijke gesprek niet op de hoogte was van de in de desbetreffende provincie in China vereiste documenten om de adoptie volgens het Haags Adoptieverdrag te regelen. Dankzij andere aspirant-adoptieouders, die twee weken voor hem naar China afreisden en daar problemen bij hadden ondervonden, kon hij zijn reisgroep toch informeren over de juiste documenten.

Eén vergunninghouder voert aan, dat een deel van de activiteiten voor interlandelijke adoptie wettelijk wordt gedelegeerd aan de vergunninghouders. Het systeem zit zodanig in elkaar, dat er geen vrije keuze is van vergunninghouder en derhalve geen concurrentie tussen de vergunninghouders. Vergunninghouders opereren niet in elkaars werkgebied. De adoptieouder is afhankelijk van de vergunninghouder die in dat bepaalde land actief is. Hierdoor ontbreekt voor de vergunninghouders de prikkel om efficiënt/klantgericht te zijn. Volgens de huidige wetgeving mag er geen gebruik gemaakt worden van buitenlandse (bijvoorbeeld Europese) vergunninghouders. Het gevolg is, dat er landen zijn waaruit echtparen uit Nederland geen kinderen kunnen adopteren, omdat er voor dat land geen Nederlandse vergunninghouder actief is of wil zijn.

Daarnaast zijn er landen, die als gevolg van slechte ervaringen met bepaalde vergunninghouders in het verleden, niet meer met hen willen samenwerken. Door de huidige monopoliepositie kunnen er ook geen andere vergunninghouders in dat betreffende gebied actief zijn. Daar waar vergunninghouders helemaal niet welkom zijn, is ook de Nederlandse Centrale Autoriteit niet bereid om dossiers door te sturen en in die zin adoptie te faciliteren

Nazorg

Eén respondent heeft aangegeven dat hij adoptieouders en adoptiekinderen doorverwijst voor nazorg.

Eén respondent heeft als antwoord gegeven, dat de betreffende vergunninghouder nazorg aanbiedt zonder tijdslimiet. Daarbij merkt hij op, dat ook jong volwassenen, die als baby geadopteerd zijn, bij de vergunninghouder kunnen aankloppen voor nazorg. Eén andere respondent merkt op, dat er naar zijn mening voldoende nazorg wordt aangeboden. Hij voert daarbij ook aan, dat hij daarmee geen ervaring heeft, omdat hij het niet nodig heeft gehad.

Eén respondent heeft als feedback gegeven, dat de betreffende vergunninghouder een nazorgteam heeft, dat bestaat uit vrijwilligers die in het dagelijks leven werkzaam zijn in de psychologische, pedagogische of medische sector. Deze vrijwilligers zijn telefonisch bereikbaar voor een gesprek. Ook krijgen adoptieouders, enige tijd na aankomst van het adoptiekind, een enquête formulier waarop zij aan kunnen geven of zij contact voor nazorg willen. Indien zij dit wensen worden zij gebeld. Het nazorgteam hoort de verhalen aan en geeft advies. Als er meer zorg nodig blijkt, wordt er doorverwezen naar de reguliere hulpverlening.

Eén respondent heeft aangegeven, dat de vergunninghouders wettelijk verplicht zijn tot 1 jaar nazorg. De betreffende vergunninghouder draagt langer zorg voor de nazorg, daarbij wordt gebruikgemaakt van professionals en vrijwilligers. Zowel de professionals als de vrijwilligers zijn vrij om bezoeken af te leggen bij de adoptieouders. Ook de adoptieouders kunnen een beroep op nazorg doen bij de vergunninghouder, indien zij dat wenselijk achten.

Eén respondent stelde, dat er wel problemen waren in de nazorg. In de voorprocedure wordt er alles aan gedaan om de aspirant-adoptieouders te matchen met een adoptiekind, via beginseltoestemming etcetera, maar na de plaatsing is er weinig tot niets geregeld. De regeling van de nazorg zou een brainstormdiscussie waard zijn. Hij is van mening dat het belangrijk is om verbinding te houden met adoptiegenoten, dit is nu te vrijblijvend.

De reactie van een andere respondent sluit hierop aan. Het was opgefallen dat de Raad voor de Kinderbescherming het gezin zeer zorgvuldig had gescreend in de voorprocedure. Nadat de adoptie was gerealiseerd is er van de Raad of andere organisatie niets meer vernomen.

Eén andere respondent merkte op, dat de geboden nazorg meestal weinig tot niets voorstelt. Vaak ontbreekt deskundige zorg op dit gebied bij consultatiebureaus en huisartsen. Initiatieven van adoptieouders om te komen tot een pragmatisch en kwalitatief goed systeem van nazorg, wordt meestal in bureaucratie gesmoord. Het initiatief loopt bijvoorbeeld onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie, die dan uiteindelijk besluit, dat het niet tot hun werkgebied behoort. Het wordt afgeschoven naar een ander ministerie, dat vervolgens alle resultaten naast zich neerlegt en zelf een studie wil doen. Op deze wijze is er na jaren nog niets geregeld. De overheid werkt hier eerder belemmerend dan bevorderend. Daarnaast ontbreekt terugkoppeling en lering trekken uit ervaringen op dit moment volledig.

Eén respondent vindt dat er standaard video-interactieve begeleiding enige maanden na aankomst in Nederland door ieder adoptiegezin moet worden aangevraagd.

Eén respondent heeft opgemerkt, dat er in vergelijking tot de jaren zeventig, er thans meer nazorg is te vinden. Hij denkt dan aan VIA (Voorlichting Interlandelijke Adoptie), Fiom en veel andere hulporganisaties. Deze organisaties weten steeds meer over adopties.

Moelijkheden na plaatsing

Eén respondent geeft aan dat er bij hem geen moeilijkheden bekend zijn, nadat het adoptiekind in het adoptiegezin geplaatst is. Volgens deze respondent zou de huidige uitgebreide screening van de adoptieouders voldoende zijn.

Twee respondenten stelden, dat er wel degelijk moeilijkheden zijn na een plaatsing. Een voorbeeld is de uithuisplaatsingen van adoptiekinderen. Het gebeurt steeds vaker, dat adoptiekinderen meer specifieke zorg en aandacht nodig hebben. Gelet op het verleden, wordt opgemerkt, dat desondanks adoptieouders nu vaak beter weten waar ze aan beginnen, hun bewustwording is groter geworden. Hierbij spelen de informatievoorzieningen en de voorlichtingsbijeenkomsten een grote rol.

Eén respondent geeft aan dat de ouders niet altijd een follow-up rapport schrijven en inleveren, omdat het bijvoorbeeld niet goed gaat met het kind of omdat de adoptieouders in een echtscheidingsprocedure zijn verwickeld. Wettelijk gezien staat hier geen sanctie op.

Eén respondent heeft aangegeven, dat hij het niet wenselijk acht, dat adoptiekinderen die te vondeling zijn gelegd, de rest van hun leven "geboorteplaats onbekend" moeten invullen. In Nederland wist een ambtenaar van de gemeentelijke burgerlijke stand niet, wat hij met het verzoek tot inschrijving van een adoptiekind moest doen, omdat de geboorteplaats ontbrak. Er is toen contact opgenomen met het Nederlandse Consulaat te Beijing waar enige weken hierna, het adoptiekind is ingeschreven in de gemeentelijke burgerlijke stand onder vermelding van "geboorteplaats onbekend". Het lijkt wenselijk dat de plaats, waar het adoptiekind wordt gevonden, als geboorteplaats van het adoptiekind moet worden aangemerkt. Eén andere respondent voert ook aan, dat er een oplossing moet komen voor de ontbrekende geboorteaktes. Als een geadopteerde in het huwelijk wil treden moet er een geboorteakte worden afgegeven. Dat lukt vaak niet omdat deze niet voorhanden is. Voorts blijkt, dat niet altijd de geboorteplaats staat vermeld, maar in plaats daarvan de geboorteplaats onbekend is. Dat is zeer confronterend voor het adoptiekind.

Eén respondent heeft opgemerkt, dat de problemen die adoptiekinderen ondervinden, niet altijd te maken hebben met de adoptie. Er zijn ook andere oorzaken voor eventuele problematiek, bijvoorbeeld problemen met betrekking tot de opvoeding. Het valt hem op, dat als het gaat om problematiek bij adoptiekinderen, altijd de oorzaak wordt gezocht bij de adoptie. Maar de positie van de adoptieouders, moet naar zijn mening, ook worden onderzocht. Agevraagd kan worden of deze ouders wel goed worden begeleid. Er zijn veel instanties die hulp kunnen bieden, maar de vraag blijft of de ouders, die deze hulp nodig hebben, deze hulp inroepen.

Eén respondent geeft aan, dat in de gezondheidszorg geen aandacht wordt besteed aan de gevolgen van adoptie voor de gezondheidszorg. Geadopteerden behoeven echter menigmaal adoptie specifieke hulpverlening, zowel fysiek als mentaal. Sinds het ontstaan van

adoptie is daar behoefte aan. Omdat geen enkele instantie heeft gedocumenteerd om hoeveel gevallen het precies gaat, kan de problematiek niet in kaart worden gebracht en daarmee worden aangetoond dat onderzoek naar adoptie specifieke hulpverlening noodzakelijk is. Door gebrek aan documentatie en daarmee een gebrek aan onderzoek bestaat thans nog steeds geen adoptie specifieke hulpverlening. Het in kaart brengen van deze vraag naar hulpverlening zou een ander beeld op adoptie en haar gevolgen met zich meebrengen.

Financiële en economische belangen

Eén van de respondenten maakt zich zorgen over de mogelijke financiële en economische belangen die kunnen spelen in het kader van interlandelijke adopties. Het aantal mensen met een adoptiewens overstijgt het aantal beschikbare kinderen ruimschoots. Dit kan leiden tot illegale adopties, misstanden en het betalen hoge sommen geld voor kinderen.

Eén respondent (vergunninghouder) stelde financieel afhankelijk te zijn van het aantal plaatsingen. Desalniettemin gaat voor deze vergunninghouder kwaliteit voor kwantiteit. Ethiek behoort volgens deze vergunninghouder leidend te zijn bij zijn werk. Alleen als lokale oplossingen ontbreken kan er sprake zijn van verantwoorde adopties. Wereldwijd zijn er veel organisaties die zich wel hierdoor laten leiden. De respondent pleit voor één grote vergunninghouder in Nederland, omdat dit de professionaliteit ten goede zal komen.

Eén respondent geeft als feedback, dat alleen grote bemiddelingsorganisaties kwaliteit kunnen bieden. In Nederland is er ruimte voor hooguit twee of drie vergunninghouders en deze dienen, voor wat hun financiën betreft minder afhankelijk te zijn van het jaarlijks aantal plaatsingen. Ook hij is van mening, dat de financiële afhankelijkheid de jacht bevordert op adoptiekinderen. Daar waar gelden aan instanties in herkomstlanden worden betaald waarvan de besteding niet duidelijk is, dient het contact met de betreffende herkomstlanden te worden verbroken. Het argument dat dan andere landen de kinderen krijgen, is niet van belang. Nederland mag best een voortrekkersrol vervullen, omdat de identiteit en het gevoel van zelfwaardering/respect van geadopteerden gediend is bij volstrekt zuivere, controleerbare en transparante adoptieprocedures.

Eén respondent geeft aan, dat professionele instanties die zich bezig houden met adoptie niet objectief zijn en ook niet kunnen zijn, omdat zij financieel afhankelijk zijn van bepaalde partijen.

Controle en toezicht

Eén respondent is van mening dat controle van de overheden van de zendende landen door de desbetreffende vergunninghouder moeilijk te realiseren is. Ook het Ministerie van Justitie, aangewezen als eerste gesprekspartner van de centrale overheden van de zendende landen, heeft maar beperkte controlerende mogelijkheden. Zoals de situatie nu is, bestaat er bijvoorbeeld geen enkele mogelijkheid voor sancties indien zendende landen, die het Haags Adoptieverdrag geratificeerd hebben, zich niet houden aan de in het verdrag gestelde eisen. Een controleorgaan op Europees niveau, bijvoorbeeld een interlandelijke autoriteit, met verregaande bevoegdheden zou zeer wenselijk zijn.

Eén andere respondent is ook van mening dat er bij interlandelijke adopties een beter, meer officieel en geformaliseerd toezicht zou moeten zijn op de gang van zaken in de landen waar adoptiekinderen vandaan komen.

Volgens één respondent is er te weinig controle op de matchingsprocedure en de wijze van plaatsing door de bemiddelende instantie. Adoptieouders kunnen wel naar een klachtencommissie, maar dit gebeurt uitsluitend via de bemiddelaar. Dit is volgens de respondent niet correct, het zou rechtstreeks moeten kunnen. Daarnaast is de kwaliteit van het werk van de bemiddelaars te weinig aan kritiek onderhevig. De respondent vindt het absurd dat het plaatsen van een adoptiekind in een gezin, een taak die van zo fundamenteel belang is, gedaan wordt door vrijwilligers.

Eén respondent heeft kritiek op de controle, die wordt uitgevoerd door Inspectie Jeugdzorg op de vergunninghouders. Die zou beter kunnen. Daarbij tevens aangevende, dat een betere controle geen garantie is voor een oplossing van alle misstanden. De controle in het buitenland is nu slechts een 'papieren controle'. Deze vergunninghouder pleit ook voor een interlandelijke onafhankelijke adoptieautoriteit, omdat er naar zijn mening meer controle dient te komen op de uitvoering van het Haags Adoptieverdrag, naar de letter en naar de geest. Met name op de vraag of voldoende wordt ingezet op nationale in plaats van interlandelijke adopties. Hij vindt dat daarop gecontroleerd moet worden en geprobeerd moet worden om die landen te stimuleren om nationale adopties te bevorderen. Er dient hierin begeleiding plaats te vinden door een onafhankelijke commissie. Daarnaast dienen er afspraken te worden gemaakt over de hoeveelheid nationale adopties die een land moet kunnen halen. Het Haags Permanent Bureau heeft een faciliterende taak in de uitvoering van het Haags Adoptieverdrag, het opzetten en het begeleiden bij de ondertekening van het verdrag. Dat gaat nog niet ver genoeg. Naast een faciliterende taak, dient er ook gecontroleerd te worden. Veel landen passen, ondanks het feit dat zij het Haags Adoptieverdrag hebben ondertekend, dit verdrag (nog) niet volledig toe. Daarnaast pleit hij voor de samenwerking met kinderbescherming in de landen van herkomst in plaats van samenwerking met kindertehuizen. Dit kan ertoe leiden dat adoptiekinderen vaker lokaal worden geplaatst, omdat er op deze manier controle plaatsvindt op het kindertehuis. Dit is een goede zaak. Aanvankelijk was het zo dat de kindertehuizen zelf konden bepalen hoeveel kinderen voor nationale en interlandelijke adoptie werden voorgesteld.

Eén respondent is ingegaan op internetadopties. Hij merkt op dat hiervoor extra aandacht van het Ministerie van Justitie en de Raad voor de Kinderbescherming is gewenst.

Eén respondent heeft aangegeven, dat hij regelmatig geconfronteerd wordt met problemen bij vergunninghouders of de overheid. Het probleem is vaak, dat er weinig wil is tot het zoeken naar een oplossing, of dat betrokken ambtenaren/medewerkers van vergunninghouders niet positief staan ten opzichte van adoptie en daarom slechts moeizaam of niet meewerken. Daarnaast staat bij het Ministerie van Justitie feitelijk in de praktijk het belang van het kind voorop, maar legt het Ministerie van Justitie de nadruk op procedures en regelgeving. Hierdoor wordt het proces nog meer bureaucratisch, moeizamer en vormt het proces eerder een belemmering om voor kinderen ouders te vinden, dan dat het hierbij behulpzaam is. Door de grote mate van afhankelijkheid kan een aspirant-adoptieouder hier weinig tegen doen. Voor het verdere verloop van de (vervolg)procedure is men wederom van

de medewerking van dezelfde personen afhankelijk. Daar waar de procedure eenmaal doorlopen is, steekt men vaak liever de tijd en energie in de opvoeding van het kind, dan achteraf te trachten het gelijk te halen in een klachtenprocedure.

Om het adoptiesysteem zelflerend en zelfreinigend te maken, zou het goed zijn, als er bij adoptie gebruik gemaakt zou mogen worden van de instellingen van andere Europese landen. Daarnaast dient adoptie onderdeel uit te maken van Ministeries, die werk maken van de bescherming van de belangen van kinderen.

Kinderhandel

Eén respondent (vergunninghouder) heeft aangegeven, dat kinderhandel in elk land kan plaatsvinden. Als er enorme armoede is in een land en men kan door het verkopen van een kind een maand- of jaarsalaris verdienen, dan kan het verkopen van een kind aantrekkelijk zijn. Helaas maken malafide mensen daar misbruik van. Deze vergunninghouder schetste een situatie van waarbij sprake was van kinderhandel. Het adoptiekind werd in die situatie uit het gezin gehaald, want het kind was verkregen door een misdrijf. Het is in sommige individuele gevallen misschien niet de goede keuze, want het betekent opnieuw een verandering voor het kind, maar het is nodig dat in dit soort situaties een voorbeeld gesteld wordt. Zulks ter voorkoming, dat meerdere mensen dit gaan doen. Kinderen dienen op dat moment in een pleeggezin te worden geplaatst, de mensen die het kind illegaal naar Nederland hebben gehaald, dienen bestraft te worden.

De mening van rechters hieromtrent is vaak anders, die gaan uit van het bestaan van "family life" en daarom beslissen zij vaak dat het kind in het gezin kan blijven. Het draait dan om het belang van dit ene kind, zonder dat er rekening wordt gehouden met de aanzuigende werking die dit kan hebben. Bij twijfel over de juiste wijze van afstand van een adoptiekind, wordt het kind teruggestuurd, onafhankelijk van het stadium van de adoptieprocedure.

Als voorbeeld werd gesteld, dat in India twee biologische moeders ontoerekeningsvatbaar waren. Hun kinderen werden tijdelijk bij de kinderbescherming geplaatst met het doel tijdelijk de zorg over te nemen en niet met het doel de kinderen voor adoptie af te staan. De officiële instantie aldaar heeft deze kinderen voorgedragen voor interlandelijke adoptie. Tien maanden nadat deze kinderen gematched waren (kinderen waren nog in India, in afwachting van de rechtbankuitspraak) bleek dat deze kinderen niet vrij waren voor adoptie. De vergunninghouder heeft toen tegen de adoptieouders gezegd dat de adoptie niet door kon gaan en heeft toen de voorstellen ingetrokken. Dat is hard, want duidelijk is dat deze kinderen niet bij hun moeders kunnen opgroeien en daarom waarschijnlijk tot hun meerderjarigheid in een kindertehuis zullen verblijven. De vergunninghouder wil echter geen kinderen laten adopteren die niet op een goede manier zijn afgestaan, omdat hij niet van kinderhandel wil worden beschuldigd. De verwachting van de respondent is dat in de toekomst de kinderwens groter wordt, en het aantal adoptiekinderen zal afnemen, met het gevolg dat kinderhandel zal toenemen. Deze respondent merkt ook op, dat de landen van herkomst meer geld krijgen als zij kinderen voor interlandelijke adoptie voorstellen, omdat de nationale adoptie meer tijd en inspanning kost. Enerzijds is dat kwalijk vindt hij, want daarmee wordt op dat niveau gestimuleerd dat kinderen worden aangeboden voor interlandelijke adoptie. Anderzijds is het ook zo dat als nationale adoptie net zo duur wordt

gemaakt als interlandelijke adoptie, er in het binnenland evenmin kinderen worden geadopteerd.

In India speelt geld voor de kindertehuizen een grote rol. Steeds meer wordt duidelijk, dat er tehuizen zijn, die meewerken aan kinderhandel. Het is niet te controleren wat er van de gelden bij de moeders terecht komt.

Eén respondent heeft aangegeven dat het Haags Adoptieverdrag geen sancties kent en het slechts bij mooie woorden blijft. Zolang de herkomstlanden veel geld vragen en krijgen blijft kinderhandel bestaan. Terwijl zij in feite geld zouden moeten betalen voor de zorg van het kind in de ontvangende landen. Denk bijvoorbeeld aan het feit dat veel adoptiekinderen 'special need' kinderen zijn, dus extra zorg van de adoptieouders en de in hun land opererende instanties vragen. Deze respondent is ook van mening, dat wanneer blijkt dat een kind achteraf niet geadopteerd kan worden, er richtlijnen dienen te komen over hoe de overheid dan moet handelen. Ook merkt hij op dat bij illegale adopties het juridisch misbruikte begrip 'family life' niet van toepassing dient te worden verklaard. Deze adopties dienen ongedaan te worden gemaakt en het kind moet terug naar het land van herkomst.

Eén respondent pleit voor strafbaarstelling van illegale adoptie. Op dit moment ontbreekt een specifieke regeling in het Wetboek van Strafrecht en wordt ingeval van illegale adoptie de strafbare handeling vervolgd op grond van andere misdrijven, zoals bijvoorbeeld valsheid in geschrifte. De opgelegde straf heeft omdat er geen specifieke strafbaarheidsstelling van illegale adoptie is niet het beoogde effect en wordt te mild gestraft.

Roots

Twee respondenten geven aan dat het voor zijn kinderen jammer is, dat als zij dat later zouden willen, er geen gegevens zijn te achterhalen over hun biologische ouders. De respondent was hiervan op de hoogte, voordat hij besloot om kinderen uit China te adopteren. Het is niet duidelijk of er meer dochters als zonen op zoek gaan naar hun biologische moeder.

Eén respondent geeft aan dat geadopteerden op enig moment in hun leven meer willen weten over hun roots. Er bestaan echter geen richtlijnen voor de instellingen in de herkomstlanden, om op een professionele wijze daarmee om te gaan. De respondent is van mening, dat het onthouden van kennis over hun biologische ouders een negatieve invloed kan hebben op het leven van geadopteerden. Het Haags Adoptieverdrag zou in het belang van geadopteerden richtlijnen moeten vaststellen met betrekking tot informatie over roots. Beschikbare informatie zou alleen moeten ontbreken, als het adoptiekind te vondeling is gelegd. Het KRO-programma "Spoorloos" plaatst adoptie in een bepaald daglicht. Volgens dat programma gaan alle adoptiekinderen op zoek naar hun ouders. Dat blijkt echter niet het geval te zijn. De respondent merkt tevens op dat het goed is dat een van de vergunninghouders een rootsafdeling heeft opgezet. Er wordt geprobeerd om de jeugd bij elkaar te brengen en op die wijze verhalen met elkaar te laten delen, hetgeen zeer belangrijk kan zijn. Er zou voor ieder adoptieherkomstland een aparte belangenvereniging moeten zijn, die geen formele binding heeft met de organisatie die de adoptie heeft geregeld. De belangen kunnen anders liggen. Gesuggereerd wordt tevens dat de adoptieverenigingen per geadopteerd kind een jaarlijks bedrag overmaken naar de belangenverenigingen. De respondent is van mening, dat adoptie meer is dan het kind naar Nederland halen. Ook daarna geldt een informatieplicht naar adoptiekinderen toe. De adoptiekinderen moeten ook

in staat worden gesteld om met elkaar in verbinding te treden. Hij heeft geen aanbeveling gedaan hoe dit bewerkstelligd zou kunnen worden, maar attendeert erop dat de ouders in Nederland nu geen verplichting hebben in die richting te weten dat adoptiekinderen elkaar kunnen ontmoeten.

Eén respondent heeft als feedback gegeven, dat in Zuid-Afrika de biologische ouders meestal bekend en traceerbaar zijn, zodat het contact gemakkelijker tot stand gebracht kan worden. Maar in een land als China, waar de meeste kinderen vondelingen zijn, is het lastiger. Hiervoor moeten regels worden opgesteld, want naar zijn mening heeft elke geadopteerde het recht om te weten wie zijn biologische ouders zijn, tenzij daarmee de levens, of één van de levens van de ouders in gevaar zou worden gebracht. Er zijn nog steeds culturen waar vooral de biologische moeders risico's lopen als het bekend wordt dat zij bijvoorbeeld een buitenechtelijk kind hebben gekregen. Het is haalbaar in landen, waar een goede administratie wordt gevoerd, om gegevens over de roots van het adoptiekind vast te leggen. Dat is niet altijd het geval geweest. In de jaren zeventig en tachtig bijvoorbeeld, is niet altijd goed geadmistreerd wat de achtergrond van het kind is. Anno 2008 zijn de landen van waaruit wordt geadopteerd echter naar zijn mening prima in staat om een goed registratiesysteem te hebben. De vraag is echter in hoeverre de buitenlandse organisaties hieraan willen meewerken; dat is lastig. Zo blijkt in India, waar op dit moment wordt getracht zoveel mogelijk openheid te krijgen over kinddossiers en namen van biologische ouders, dat zulks op veel weerstand stuit. In sommige landen heeft het kind recht op informatie, zodra het 18 jaar is. Het adoptiekind kan dan zelf een verzoek indienen.

Eén respondent heeft aangegeven, dat zijn twee adoptiekinderen allebei naar hun roots hebben gezocht. Als adoptieouder heeft hij alles verteld wat hij wist en waar de kinderen wilden, heeft hij meegezocht

Wetenschappelijk onderzoek

Eén respondent is van mening dat wetenschappelijk onderzoek, alleen mag worden uitgevoerd door geheel onafhankelijke instanties/personen en dus niet onder leiding van geadopteerden, afstandsouders of adoptieouders. Een wetenschappelijke doorlichting/evaluatie van de officiële instanties, voor de voorbereiding van aspirant-adoptieouders, behandeling van klachten en plaatsing van kinderen is gewenst.

Eén respondent constateert dat geadopteerden, althans stichtingen die zich inzetten voor de belangen van geadopteerden, worden gepasseerd als het gaat om het beleid, het beheer en de uitvoering van adoptie. Geadopteerden worden naar zijn mening niet betrokken in belangrijke aangelegenheden omtrent adoptie. Geadopteerden worden menigmaal individueel benaderd om hun persoonlijke verhaal te doen doch worden niet gezien als doelgroep die eveneens mee kan – en zou moeten – discussiëren en beslissen in het kader van adoptie. Van de specifieke kennis van geadopteerden wordt dan ook geen gebruik gemaakt. In alle onderzoeken en bij alle instanties dienen alle betrokken partijen te worden vertegenwoordigd. Deze respondent constateert dat in het beleid, beheer en uitvoering voornamelijk aspirant-adoptieouders betrokken zijn, waardoor de wijze van handelen voornamelijk wordt ingegeven vanuit het belang van deze groep waardoor het belang van het kind op de achtergrond raakt. Hij is dan ook een voorstander van objectivering van de betrokken partijen bij de instanties.

Literatuurlijst

Asser & De Boer 2006

C. Asser & J. de Boer, Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk recht. Personen- en Familierecht, Deventer: Kluwer 2006.

Van der Linden 2000

A.P. van der Linden, *Inleiding Familie- en Jeugdrecht*, Lelystad: Koninklijke Vermande 2000.

Van der Linden 2006

A.P. van der Linden, *Adoptierecht*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2006.

Van der Linden, Ten Siethoff & Zeijlstra-Rijpstra 2005

A.P. van der Linden, F.G.A. ten Siethoff & A.E.I.J. Zeijlstra-Rijpstra, *Jeugd en recht*, Houten: Bohn Stafleu van Loghum 2005.

Van Maas de Bie 2006

A.R. van Maas de Bie, 'Vijftig jaar adoptie en het recht op adoptie bij bestaand gezinsleven', *FJR* (28) 2006, p. 33.

Van Mourik & Nuytinck 2006

M.J.A. van Mourik & A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2006.

Koens & Vonken 2006

M.J.C. Koens & A.P.M.J. Vonken, *Tekst en commentaar. Personen- en Familierecht*, Deventer: Kluwer 2006.

Koens & Vonken 2008

M.J.C. Koens & A.P.M.J. Vonken, *Tekst en Commentaar. Personen- en Familierecht*, Deventer: Kluwer 2008.

Vlaardingerbroek e.a. 2008

P. Vlaardingerbroek, K. Blankman, A. Heida, A.P. van der Linden, E.C.C. Punselie & J.A.E. van Raak-Kuiper, *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2008.

Wortmann & Van Duijvendijk-Brand 2005

S.F.M. Wortmann & J. van Duijvendijk-Brand, *Compendium van het personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2005.

Rapport Commissie lesbisch ouderschap en interlandelijke adoptie 2008

Commissie lesbisch ouderschap en interlandelijke adoptie, *Rapport interlandelijke adoptie "Alles van waarde is weerloos"*, 2008.

Relevante websites

[.adoptie.](#)

[.adoptieclubnederland.](#)

[.adoptiek.](#)

[.adoptionresearch.](#)

[.adoptietrefpunt.](#)

[.afstandsmoeders.](#)

[.arierang.](#)

[.chicolad.](#)

[.deknoop.](#)

[.euradopt.](#)

[.fio.](#)

[.freya.](#)

[.geadopteerd.](#)

[.horizon-jeugdzorg.](#)

[.ind.](#)

[.justitie.](#)

[.kindentoekomst.](#)

[.kinderbescherming.](#)

[.kiran.](#)

[.lava-ouders.](#)

[.loga.](#)

[.meiling.](#)

[.nederlandseadoptiestichting.](#)

[.peruacha.](#)

[.philadelphiasupport.](#)

[.pleegzorg.](#)

[.recht.](#)

[.shapla.](#)

[.stichtingafrika.](#)

[.stichtingflash.](#)

[.stichting-hogar.](#)

[.vbok.](#)

[.wereldkinderen.](#)

[.zelfdoenersinadoptie.](#)

Lijst van afkortingen

Bobka

Besluit opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie

BW

Burgerlijk Wetboek

EHRM

Europees Hof voor de rechten van de mens

EVRM

Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele Vrijheden

FIOM

Stichting Ambulante Federatieve Instelling voor Ongehuwde Moeders

GGZ

Geestelijke Gezondheidszorg

IND

Immigratie- en Naturalisatiedienst

IVRK

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

NAS

De Nederlandse Adoptie Stichting

NJ

Nederlands Jurisprudentie

NJB

Nederlands Juristenblad

Rv

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

RwNed

Rijkswet op het Nederlanderschap

Stb.

Staatsblad

Stcrt.

Staatscourant

Sr

Wetboek van Strafrecht

Sv

Wetboek van Strafvordering

Trb.

Tractatenblad

VBOK

Vereniging ter Bescherming van het Ongeboren Kind

Vb 2000

Vreemdelingenbesluit 2000

VW 2000

Vreemdelingenwet 2000

WCA_d

Wet conflictenrecht adoptie

Wobka

Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie